

MASTEROPPGAVE
Master i barnehagekunnskap
Juni 2021

Fra barnehagepolitikk til barnehagevirkelighet
En studie av politikken idéverden og barnehagestyreres oppfattede barnehagevirkelighet

Mari Morken

OsloMet – storbyuniversitetet

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier
Institutt for Barnehagelærerutdanning

Sammendrag

Denne masteroppgaven i barnehagekunnskap handler om den politiske idéverden og barnehagestyreres oppfattede barnehagevirkelighet.

Problemstillingen har vært:

Hvordan er sammenhengen mellom politiske partiprogrammer og barnehagestyreres oppfatninger om hva som er viktig i barnehagen? I tillegg har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

- 1) *Hva står i politiske programmer for Oslo om barnehagen?*
- 2) *Hva mener barnehagestyrere er viktig for barnehagens kvalitet?*
- 3) *Er det en motsetning og/eller forskjeller mellom hvilke politiske ideer som vektlegges og hva barnehagestyrere anser som viktig for barnehagen?*

Jeg har benyttet meg av Goodlads fem læreplannivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979) og teori om profesjonsrollen og profesjonalitet fra Eriksen (2001), Hennem og Østrem (2016) og Østrem (2015).

Politikkens idéverden er studert ved bruk av dokumentanalyse på politiske partiprogrammer i Oslo, valget 2019. For å få tak i barnehagestyreres tanker og oppfattede barnehagevirkelighet, har jeg intervjuet seks barnehagestyrere i Oslo. Tanken bak dette prosjektet har ikke vært å studere det politiske systemet eller hvordan politisk innflytelse fungerer, men å se på forholdet mellom politiske ideer og barnehagestyreres oppfattede virkelighet.

Jeg har vært opptatt av om det er motsetninger og/eller forskjeller mellom hva politikken idéverden vektlegger og hva barnehagestyrere mener er viktig for barnehagen. Et sentralt funn i denne studien er at politiske programmer er opptatt av flere temaer som barnehagestyrerne fokuserer mindre på. Eksempler på slike temaer er spørsmålet om kommunalt eller privat eierskap og åpningstider i barnehagen. Tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid er eksempler på temaer som barnehagestyrerne er opptatt av, men som i liten grad finnes i de politiske partiprogrammene. Ut fra mine funn dreier det seg om forskjellige perspektiver, men uten at jeg mener det er grunnlag for å si at de står i direkte motsetning til hverandre.

Selv om det er forskjell på politikken idéverden og barnehagestyrernes tanker og oppfattede virkelighet, trenger det ikke å være en direkte konflikt eller et uttrykk for at det ene perspektivet er viktigere enn det andre.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	5
1.2 Problemstilling	5
1.3 Noen avklaringer	6
1.4 Oppbygging av oppgaven	7
2.0 Teori og bakgrunn	9
2.1 De fem læreplannivåene	10
2.1.1 Ideenes nivå	10
2.1.2 Det formelle nivået	11
2.1.3 Det oppfattede nivået	11
2.1.4 Det gjennomførte nivået	12
2.1.5 Det erfarte nivået	13
2.1.6 De fem nivåene i mitt masterprosjekt	13
2.2 "Frontlinjebyråkrater"	13
2.3 Profesjonsutøvere innenfor barnehagefeltet	15
2.4 Noen historiske linjer	17
2.5 Kort om Oslo kommunes politiske organisering	19
3.0 Valg av metode og forskningsprosessen	21
3.1 Forskerrollen	21
3.1.1 Min rolle	22
3.2 Det Weberske ideal om "objektivitet" I nyere tid	24
3.3 Normer for samfunnsforskningen	25
3.4 Dokumentanalyse av politiske partiprogrammer i Oslo	28
3.5 Kvalitativ metode	29
3.6 Semistrukturert intervju	29
3.6.1 Informanter	30
3.6.2 Utforming av intervjuguide	30
3.6.3 Gjennomføring av intervjuene	31
3.6.4 Min rolle som intervjuer	32
3.7 Transkribering	33
3.8 Koding og kategorisering	33
3.9 Oppgavens pålitelighet, gyldighet og relevans	34
3.10 Forskningsetiske hensyn	37
4.0 Presentasjon av funn	39
4.1. Partiprogrammene	39
4.1.1. Kvantitativ framstilling av partiprogrammene	39
4.1.2 Omfanget av temaet barnehage i partiprogrammene	40
4.1.3 Oversikt over overskrifter om barnehagefeltet i de ulike partiprogrammene	41
4.1.4 Kort presentasjon av form og innhold i partiprogrammene	42
4.1.5 En kvalitativ gjennomgang av partiprogrammene	46
4.1.6 Oppsummering av partiprogrammene	50
4.2 Redegjørelse av Oslo kommunes arbeid	51
4.2.1 Hvordan er situasjonen i Oslo i dag?	52
4.2.2 Bemanning og personaltetthet	53
4.2.3 Kompetanse hos de ansatte	54
4.2.4 Tilknytning, trygghet og omsorg	54
4.2.5 Språk og kommunikasjon	55
4.2.6 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid	55

<i>4.3 Funn fra intervjuene</i>	56
4.3.1 Kort presentasjon av informantene	57
4.3.2 Bemanning og personaltetthet	58
4.3.3 Kompetanse hos de ansatte	61
4.3.4 Tilknytning, trygghet og omsorg	62
4.3.5 Språk og kommunikasjon	63
4.3.6 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid	64
<i>4.4 Intervjudata sett opp mot innhold i partiprogrammene</i>	65
4.4.1 Bemanning og personaltetthet	65
4.4.2 Kompetanse hos de ansatte	68
4.4.3 Tilknytning, trygghet og omsorg	70
4.4.4 Språk og kommunikasjon	72
4.4.5 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid	73
5.0 Diskusjon	76
<i>5.1 Temaer som partiprogrammene belyser, som ikke informantene belyser</i>	76
<i>5.2 Temaer som informantene belyser, som ikke partiprogrammene belyser</i>	80
<i>5.3 Fra ide til oppfattet virkelighet</i>	82
<i>5.4 Hva kan politikere lære av dette?</i>	83
<i>5.5 Hva kan fagfolk lære av dette?</i>	85
6.0 Avsluttende refleksjoner	87
Referanseliste	90
Vedlegg	96

1.0 Innledning

Dette masterprosjektet i barnehagekunnskap (retning barnehagepedagogikk) handler om barnehagepolitikk, og forholdet mellom politikken idéverden og barnehagestyreres oppfatninger og meninger. Jeg er opptatt av hva politikken vektlegger som sentralt for barnehagefeltet, og om det samme vektlegges som viktig av fagfolk og ansatte i barnehagene. Jeg har derfor valgt å se på hva politiske partiprogrammer i Oslo skriver om barnehage, og hva barnehagestyrere selv mener er viktige problemstillinger for barnehagen. Deretter diskuterer jeg hvor vidt partiprogrammene og barnehagestyrerne er opptatt av de samme problemstillingene, eller om de er opptatt av ulike sider av barnehagefeltet.

Inspirasjon til min masteroppgave er blant annet hentet fra Østrems (2015) funn som omhandler spenningsfeltet mellom forventninger og krav til barnehagesektoren, og hvordan dette kan påvirke barnehagen. Ideen til masteroppgaven grunner blant annet i et sitat fra en av Østrems (2015) informanter som uttaler følgende om kommunale satsninger i barnehagesektoren: "Ja, det er jo en satsning, men jeg tenker ikke at det er kvalitet" (Østrem, 2015, s. 275). Videre viser Østrems studie at informantene belyser tematikk knyttet til at det kommunen kaller kvalitet, er noe annet enn hva barnehagelærerne forstår som kvalitet.

Sitatet i avsnittet over belyser spenningsfeltet mellom hva en yrkesutøvende profesjon (barnehagelærerne) anser som god kvalitet i barnehagen versus hva kommunale myndigheter vektlegger. Sitatet belyser problemstillinger knyttet til profesjon, byråkrati og politikk. I mitt masterprosjekt belyser jeg hovedsakelig problemstillinger knyttet til profesjon og politikk.

Østrems (2015) studie tar for seg spørsmål knyttet til hvilke forventninger og krav som rettes mot barnehagene og hvilke spenninger dette skaper for barnehagelæreren, og hvordan barnehagelærerne opplever betingelsene for kritikk (Østrem, 2015, s. 263). Studien gir videre et innblikk i hvordan barnehagelærere opplever kommunens satsninger og pålegg. Undersøkelsen gir barnehagelærerne en stemme i debatten om kommunale krav og belyser problemstillinger knyttet til om kommunale forventninger og krav er kvalitet. I mitt masterprosjekt ønsker jeg å gi barnehagestyrere en stemme i debatten om barnehagepolitikk og hva som skal til for å drive en god barnehage. Jeg ønsker å se barnehagestyreres meninger og uttalelser i lys av hva partiprogrammer i Oslo fokuserer på i sin barnehagepolitikk.

I denne oppgaven har jeg aktivt valgt å forholde meg til Oslo, og ikke til en eller flere av bydelene. Dette er fordi bydelene skal følge den politikken og de satsningene som er vedtatt av Oslo bystyre.

Bydelene kan ha egne lokale satsninger, men skal ikke føre politikk eller en praksis som er i strid med det som er bestemt av Oslo bystyre.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Jeg har vært politisk aktiv i 10 år, siden jeg var 17 år gammel. Nå sitter jeg som leder av bydelsutvalget i bydel Alna i Oslo. Jeg sitter også i styret i Oslo Arbeiderparti og satt i Oslo bystyre i perioden 2015-2019. I politikken har jeg jobbet mest med helse- og sosialsaker.

Jeg har en bachelor i spesialpedagogikk fra Universitet i Oslo (2013-2016). Jeg begynte å jobbe som pedagogisk leder på dispensasjon i en privat barnehage januar 2017. Studieåret 2017-2018 tok jeg videreutdanning i småbarnspedagogikk. Før jeg begynte på masterprogrammet i barnehagekunnskap jobbet jeg i en kommunal barnehage i Oslo.

I tillegg til at jeg har politisk bakgrunn, har jeg også en faglig bakgrunn og et faglig perspektiv på barnehagefeltet. Jeg har erfart at min politiske virkelighet kan være annerledes enn den virkeligheten jeg har stått i som pedagogisk leder. I Oslo bystyre var det en stadig pågående debatt om kommunale barnehager versus private barnehager. Som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling opplevde jeg at dette ikke var det viktigste verken for ansatte eller foreldre. Min hverdag var preget av å løse mange, konkrete utfordringer knyttet til barns behov og foreldres interesser og bekymringer. Tid og bemanning opplevdes som viktigere enn eierforhold. Min erfaring var at foreldre primært er opptatt av hvordan barnet deres har det. Så lenge barnet trivdes, var foreldrene stort sett fornøyde.

Tredje grunnen til at jeg er opptatt av barnehagepolitikk er at jeg har en sønn på 2,5 år som nå har gått ett år i barnehagen. Som forelder har jeg fått et tredje blick på barnehagen. Dette blikket ligner mer på mitt blick som pedagog i barnehage enn mitt blick som politiker. Som forelder er jeg først og fremst opptatt av det samme som andre foreldre - at sønnen min har det bra i barnehagen. I tillegg er det viktig for meg at min egen hverdag fungerer. Som forelder er faktorer som åpningstider, avstand til barnehagen og tilgjengelig barnehagepersonale viktig for meg.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i politiske partiprogrammer. Jeg har vært opptatt av å se ideene om barnehage og barnehagepolitikk i de politiske partiprogrammene i forhold til barnehagestyreres opplevelse og perspektiver på sin erfarte virkelighet i barnehagen. Jeg har derfor også valgt å intervju barnehagestyrere og studere de politiske programmene i lys av hva barnehagestyrere selv anser som viktig og sentralt.

Min tilnærming omfatter ikke foreldreperspektivet, og jeg har valgt å avgrense meg til Oslo som er den kommunen jeg kjenner best, og som i tillegg er den største kommunen i Norge. Jeg holder meg til Oslo både i valg av politiske partiprogram og i valg av informanter.

På grunnlag av dette har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan er sammenhengen mellom politiske partiprogrammer og barnehagestyreres oppfatninger om hva som er viktig i barnehagen?

Ut i fra denne problemstillingen forsøker jeg å forfølge følgende forskningsspørsmål:

- 1) *Hva står i politiske programmer for Oslo om barnehagen?*
- 2) *Hva mener barnehagestyrere er viktig for barnehagens kvalitet?*
- 3) *Er det en motsetning og/eller forskjeller mellom hvilke politiske ideer som vektlegges og hva barnehagestyrere anser som viktig for barnehagen?*

I dette masterprosjektet vil jeg se på hva de politiske partiene er opptatt av og legger vekt på i barnehagepolitikken. Videre vil jeg undersøke hva barnehagestyrere er opptatt av og anser som viktige forutsetninger for sitt pedagogiske arbeid og for barnehagefeltet. Deretter vil jeg holde det barnehagestyrerne formidler opp mot det som står i partiprogrammene, og diskutere forholdet mellom barnehagepolitikk og hverdagen i barnehagen.

Jeg har valgt å intervju barnehagestyrere i Oslo. Barnehagestyrere opplever hverdagslivet i barnehagen, samtidig som de må forholde seg til andre sider ved barnehagevirksomheten, blant annet rammebetingelser som økonomi, bemanning og personalpolitikk.

1.3 Noen avklaringer

Når jeg bruker formuleringen partiprogrammer viser jeg til valgprogrammene som presenterer de ulike partienes politikk til fylkes- og kommunevalget i 2019 i Oslo. På lokalt nivå er det langt flere partier som går til valg enn på nasjonalt nivå. I tillegg preges lokalpolitikken i noe større grad av partier som stiller til valg i en kommune, men som ikke stiller til valg nasjonalt (såkalte bygdelister). Mye av barnehagepolitikken og barnehagedriften skjer likevel på kommunalt nivå. Den enkelte kommune er eier av alle offentlige (ikke private) barnehager. Det er kommunene som skal føre tilsyn av alle barnehager – både private og kommunale. Det er også kommunene som forvalter tilskudd til private barnehager og som bevilger penger til kommunale barnehager. Kommunene kan også ha egne lokale retningslinjer og satsninger for barnehagene.

En viktig presisering for dette prosjektet er at jeg diskuterer og analyserer politikken idéverden opp mot barnehagestyreres tanker, meninger og ønsker for barnehagefeltet. Tanken med dette prosjektet er ikke å diskutere hva politikk er eller hvordan det politiske systemet i Norge i praksis fungerer. Jeg gir likevel en kort redegjørelse av Oslo kommunes organisering og styringsform, og tar senere kort for meg noe av det Oslo kommunes skriver at de arbeider med innen barnehagefeltet. Dette gjør jeg for at leseren skal få et innblikk i Oslopolitikkens praksis og i hva Oslo kommune offentlig jobber med og har vedtatt innen barnehagefeltet (som en del av Goodlads formelle nivå). Kunnskap om Oslo kommunes organisering og praktiske styring kan være til hjelp for å få en bredest mulig forståelse av avstanden mellom idé og virkelighet. Det er likevel verdt å presisere at denne oppgaven primært tar for seg spennet mellom politikken idéverden og barnehagestyreres faglige og erfarte meninger og ønsker for barnehagefeltet.

Partiprogrammer er ikke offentlig vedtatt politikk. Det er likevel partiprogrammer som kanskje er den sterkeste dokumentasjonen på partienes og politikernes valgløfter til velgerne (Narud & Valen, 2004, s. 33). Partiprogrammenes innhold er førende og partiene og politikerne bindes opp av sine programmer (Narud & Valen, 2004, s. 34). Derfor har jeg valgt å analysere de lokale valgprogrammene i Oslo til de landsomfattende partiene som er representert på Stortinget i dag. Av partiene i Oslo bystyre har jeg derfor valgt å utelate Folkeaksjonen Nei til bompenger (FnB), da de ikke er representert på Stortinget i dag og heller ikke stilte til valg under stortingsvalget i 2017.

Barnehagestyrer er den enkelte barnehages daglige leder. De har både det pedagogiske, det personalmessige og det administrative ansvaret i barnehagen. I dag brukes ulike betegnelser på denne funksjonen. I Oslo kommune brukes ofte tittelen fagleder synonymt med styrer. Andre steder brukes for eksempel daglig leder eller bare leder. Barnehageloven (2005) bruker betegnelsen styrer. I denne oppgaven har jeg valgt å omtale de som er ansatt i en styrerfunksjon som barnehagestyrer.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Denne oppgaven starter med en innledning og presentasjon av prosjektets tema og problemstilling. I neste kapittel redegjør jeg for Goodlads fem læreplannivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979). Jeg redegjør også for begrepet frontlinjebyråkrater og anvender i tillegg profesjonsteori. Jeg vil så redegjøre for valg av metode og forskningsprosess. I metodekapittelet har jeg også valgt å skrive om forskerrollen og min rolle i dette forskningsprosjektet. I kapittel 4 presenteres funn både fra dokumentanalysen av partiprogrammene og fra intervjuene med barnehagestyrere.

Jeg har valgt å bygge opp presentasjonen av funn etter Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979). I teorikapittelet begrunner jeg hvorfor jeg hovedsakelig tar utgangspunkt i ideenes nivå, det formelle nivået og det oppfattede nivået i den videre analysen, og derfor ikke anvender de to siste nivåene (det gjennomførte nivået og det erfarte nivået) i særlig grad. Med utgangspunkt i dette har jeg valgt å presentere funnene etter følgende oppbygging: gjennomgang og analyse av partiprogrammene (ideenes nivå), gjennomgang av Oslo kommunes arbeid (det formelle nivået) og gjennomgang og analyse av funn fra intervjuene med barnehagestyrere (det oppfattede nivået). I kapittel 5 diskuterer jeg noen sentrale problemstillinger med utgangspunkt i funn og teori. Kapittel 6 består av noen avsluttende refleksjoner.

2.0 Teori og bakgrunn

Denne oppgaven diskuterer spenningsfeltet mellom politikk og fag i barnehagesektoren. Diskusjonen og temaet er delvis inspirert av Erik Oddvar Eriksens (2001) bok "Demokratiets sorte hull – om spenningen mellom fag og politikk i velferdsstaten". I arbeidet med denne masteroppgaven har jeg også vært inspirert av Goodlads læreplanteori (Goodlad, Klein & Tye, 1979) om de fem læreplannivåene: ideenes læreplan, den formelle læreplanen, den oppfattede læreplanen, den gjennomførte læreplanen og den erfarte læreplanen. Goodlads læreplanteori (Goodlad, Klein & Tye, 1979) belyser forskjellen på en formelt vedtatt læreplan og praksis i klasserommet. Fra ideen om en læreplan til hva elevene faktisk erfarer i klasserommet, gjennomgår læreplanen stor forandring.

I denne masteroppgaven forsøker jeg å belyse spenningsfeltet mellom politikk og profesjon. Oppgaven handler ikke om læreplanteorier. Likevel mener jeg at Goodlad, Klein og Tyes (1979) beskrivelse av de fem læreplannivåene kan gi en viktig inngang til å forstå forholdet mellom politikk og barnehagehverdag. Det som skjer i barnehagen og det som vektlegges av barnehagestyrere kan være noe helt annet enn det som foreskrives i formelt vedtatte planer og retningslinjer, og det som står i politiske programmer.

Goodlads fem nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979) belyser avstanden og prosessen mellom ideer og hva som blir erfart praksis. En ide kan vise seg å ikke fungere i praksis. Bakenfor styringsdokumenter (for eksempel Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) og/eller kommunale kvalitetsstandarder¹) ligger det en eller flere ideer. De vedtatte og gjeldende styringsdokumentene er ofte et politisk kompromiss mellom ulike og noen gang konkurrerende ideer. Styringsdokumenter gjennomgår også ofte flere runder med utkast og høringer (mulighet for personer og instanser til å komme med innspill og synspunkter) før de blir formelt vedtatt.

Politikken er ofte styrt av ideologi, ideer og store overordnede perspektiver. Dette konkretiseres ofte i valgpunkter som kan stilles som krav og være lovnader til velgerne. Det er likevel sjelden at det som startet som en politisk ide blir offentlig politikk. Det kan være et spenn mellom hva som var en politisk ide om barnehagen og hva ansatte i barnehagevirksomhetene erfarer fra den politiske ideen.

Dette kapittelet er bygget opp på følgende måte: først skisserer jeg Goodlads fem læreplannivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979). Deretter redegjør jeg for Eriksens (2001) begrep frontlinjebyråkrater.

¹ I Oslo finnes det flere kommunale standarder for Oslobarnehagene (de kommunale) som kalles kvalitetsstandarder og veiledere. Et eksempel på en kvalitetsstandard er Oslostandard for tilvenning. Det er en standard som blant annet beskriver rutiner ved oppstart og tilvenning av nye barn.

Begrepet frontlinjebyråkrater er anvendbart i mitt prosjekt fordi det beskriver profesjonsutøvere i velferdsstaten. Betegnelsen frontlinjebyråkrater brukes blant annet for å beskrive spenningen mellom politikk og samfunnsmandat på den ene siden og profesjonsutøvelse på den andre. Jeg har også valgt å skrive om profesjonsutøvelse i barnehagen. Slik jeg ser det kan profesjonsutøvere i barnehagen også kalles for det som Eriksen (2001) betegner som frontlinjebyråkrater (for nærmere utdyping se punkt 2.2). Jeg redegjør også kort om noen utviklingstrekk innen barnehagesektoren. Jeg har valgt å avgrense meg til å både bruke partiprogrammer og informanter fra Oslo. Jeg avslutter dette kapittelet med en kort redegjørelse av Oslo kommunes politiske organisering og styringsform.

2.1 De fem læreplannivåene

Jeg har tidligere nevnt Goodlads fem læreplannivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979). I en del sekundærlitteratur vises det kun til Goodlad (1979), men artikkelen som beskriver de fem læreplannivåene mest utførlig er skrevet av tre artikkelforfattere (Goodlad, Klein & Tye, 1979). Det er flere ulike artikler i Goodlads (1979) bok som nevner de fem læreplannivåene. Jeg henviser både til Goodlad (1979) og til Goodlad, Klein og Tye (1979). Videre presenterer jeg de fem ulike nivåene.

2.1.1 Ideenes nivå

Ideenes læreplan, heretter kalt ideenes nivå opererer på et ide- og ideologisk plan (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 60). En politisk tanke eller et utspill har en ide/tanke i bunn. Menneskers personlige oppfatninger preger dette nivået (Goodlad, 1979, s. 355). Ideologisk oppfatning, personlig ståsted og egne faglige kunnskaper kombineres med trender og tradisjoner. Ideenens nivå danner grunnlaget for videre utvikling av de resterende nivåene. En politisk tanke begynner med en ide, før den formaliseres og utvikler seg.

Ideenens nivå holder seg ofte på et idealistisk planleggingsnivå. Forslagene på dette nivået kan være utfordrende å få til i praksis. Perspektivene på dette nivået er ofte overordnede og delvis designet for å favne bredt og være noe mange kan enes om (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 60).

Politiske partiprogrammer er preget av ideer. De bunner i en ideologi, en tanke og et ønske om noe. Politiske partiprogrammer er formelt vedtatte programmer i sine respektive partier, men de er ikke formelt vedtatt som offentlig politikk. Slik jeg ser det dreier partienes programmer seg om det Goodlad kaller ideenes nivå (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 60).

2.1.2 Det formelle nivået

I de fem læreplannivåene er den formelle læreplanen den læreplanen som blir offentlig vedtatt (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 61). Den foreligger som et skrevet dokument og er til offentlig innsyn (Imsen, 1997, s. 161). Dette kan for eksempel være Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) eller ulike nasjonale og kommunale offentlige styringsdokumenter. Siden jeg legger ulike dokumenter som er gjeldende for Oslo til grunn for min analyse, bruker jeg ikke Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) som en del av det formelle nivået, da Rammeplan for barnehagen representerer det nasjonale nivået og ikke det kommunale. Senere i oppgaven viser jeg til noe av det barnehagerelaterte stoffet på Oslo kommunes nettsider (se punkt 4.2) som er til offentlig innsyn. Dette bruker jeg som en del av det formelle nivået.

En formelt vedtatt tekst vil ofte inneholde elementer som signaliserer hva som har vært ideen og ideologien bak den vedtatte teksten. En læreplan, rammeplan eller andre styringsdokumenter kan bli vedtatt av et bredt flertall. Når man kommer til Goodlads neste nivå, det oppfattede nivået, kan det likevel vise seg at man legger ulike ting i forskjellige begreper og tolker teksten ulikt (Gundem, 1990, s. 42). Dette redegjør jeg mer for i avsnittet under, om det oppfattede nivået (Goodlad, 1979).

Jeg tar utgangspunkt i de formelt vedtatte partiprogrammene i Oslo. Slik jeg forstår det, representerer partiprogrammene ikke det Goodlad legger i betegnelsen det formelle nivået (Goodlad, Klein & Tye, 1979). Partiprogrammene belyser den politiske ideverdenen (ideenes nivå). Barnehagestyrere forholder seg ikke til partiprogram som styringsdokumenter. De formelt vedtatte styringsdokumentene som barnehagestyrere må forholde seg til er særlig Barnehageloven (2005) og Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017). På samme måte må lærere forholde seg til den offentlig vedtatte læreplanen. I tillegg må barnehagestyrere forholde seg retningslinjer, økonomi og satsninger gjeldende for Oslo kommune.

2.1.3 Det oppfattede nivået

Dette nivået omfatter hvordan den formelle teksten blir oppfattet av ulike aktører (Imsen, 1997, s. 162). I teorien om de fem læreplannivåene er det særlig pedagogenes/lærerens oppfatning og tolkning av den formelle læreplanen som er vesentlig (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 61-62). Lærerens/pedagogens oppfattelse av den formelt vedtatte læreplanen kan preges av lærerens erfaringer og kunnskaper. Overført til tema i denne masteroppgaven vil dette kunne innebære hvordan ulike standarder for Oslobarnehagene oppfattes og omsettes i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. For eksempel Oslostandard for tilvenning (Oslo kommune, 2017).

Jeg har redegjort for og begrunnet hvorfor jeg plasserer politiske partiprogrammer under ideenes nivå og det som blir vedtatt som offentlig politikk og/eller styringsdokumenter (for eksempel Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017)), Barnehageloven (2005) og kommunale styringsdokumenter) under det formelle nivået. Det oppfattede nivået handler om hvordan barnehagestyrere (og andre ansatte i barnehagen) oppfatter det som blir formelt vedtatt som styringsdokumenter og offentlig politikk. Sammenhengen mellom partiprogrammer og barnehagevirkeligheten er i beste fall indirekte, fordi det er en vei fra partiprogrammer til offentlig vedtatt politikk. I den grad barnehagevirkeligheten er bestemt av politikk så kan noen av premissene for barnehagevirksomheten ha sin bakgrunn i partiprogrammer.

Jeg har intervjuet barnehagestyrere i Oslo. I mine intervjuer får jeg et inntrykk av hvordan barnehagestyrerne oppfatter noen sider av barnehagevirkeligheten. Dette gir meg en mulighet til å se barnehagestyrernes oppfatninger i lys av politikkenes ideverden, nedfelt i partiprogrammene, men også til en viss grad opp mot det formelle nivået som på nasjonalt plan vil være Barnehageloven (2005) og Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017), og som lokalt i Oslo for eksempel kan være de ulike Oslostandardene.

2.1.4 Det gjennomførte nivået

Hva pedagogen/læreren planlegger ut i fra gjeldende planverk er en ting. Det som faktisk skjer i undervisning og annen pedagogisk virksomhet kan være noe annet (Imsen, 1997, s. 162). Pedagogen kan ha oppfattet den vedtatte læreplanen på en måte og planlagt deretter, men de pedagogiske aktivitetene blir sjelden helt etter boka. Pedagogen spiller en vesentlig rolle i gjennomføringen av planene (Goodlad, 1979).

Det gjennomførte nivået speiles av den/de som har tolket dokumentet (Gundem, 1990, s. 42). I politikken vil dette nivået omhandle den politikken og de tiltakene som blir gjennomført.

I barnehagesammenheng er det barnehagelærerne, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter/barnehagemedarbeidere som står for det meste av den daglige oppfølgingen av barna. Barnehagestyrerne er ikke på samme måte knyttet til en avdeling, den løpende oppfølgingen av barn og de avdelingvise barnegruppene.

I min undersøkelse/masteroppgave har jeg vært opptatt av hva barnehagestyrene tenker og vektlegger som viktig for barnehagefeltet. Jeg har ikke spurt om hvordan de jobber og hva de faktisk gjør. Slik sett har jeg heller ikke anvendt det som tilsvarer Goodlads gjennomførte læreplan (Goodlad, Klein & Tye, 1979) i særlig grad (se punkt 2.1.6).

2.1.5 Det erfarte nivået

Den erfarte læreplanen dreier seg om hva og hvordan elevene/barna erfarer det som skjer i klasserommet/i barnehagen (Goodlad, 1979, s. 345-346,). Hva elevene/barna erfarer og opplever fra undervisningen og annen pedagogisk virksomhet, vil være påvirket av pedagogens oppfatning og gjennomføring av læreplanen. De erfaringene elevene/barna, og eventuelt foreldrene sitter igjen med, er kanskje ikke alltid i overenstemmelse med det som er formelt vedtatt (Gundem, 1990, s. 43).

I politikken omfatter dette nivået hva barna faktisk erfarer og opplever av den vedtatte politikken. Barnas erfaring av politiske vedtak kan avvike fra det som både var ideen bak vedtaket og det som ble formelt vedtatt. Jeg har ikke undersøkt dette nivået i nærmere, da det var utenfor rammene for mitt prosjekt. I den grad barnas erfaringer og stemmer kommer frem i dette masterprosjektet, er det gjennom det barnehagestyrene formidler.

2.1.6 De fem nivåene i mitt masterprosjekt

Videre i oppgaven har jeg ikke undersøkt eller analysert alle disse fem nivåene. Jeg har lest og analysert partiprogrammer i Oslo som jeg mener kan tilsvare det Goodlad kaller ideenes læreplan (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 60). I tillegg har jeg intervjuet barnehagestyrere om deres oppfatninger av hva som er viktig i barnehagen og for barnehagedriften. Her ser jeg en parallell til Goodlads oppfattede læreplannivå. I tillegg har jeg tilgang til formelt vedtatte dokumenter fra Oslo kommune, altså Goodlads formelle nivå. I denne oppgaven er jeg først og fremst opptatt av spenningen mellom politikkenes ideverden og barnehagestyrernes erfaringsbaserte oppfatninger. Et interessant moment i dette spenningsfeltet er også spenningen mellom politikk og profesjon. I neste delkapittel tar jeg derfor for meg begrepet frontlinjebyråkrater og temaet profesjon, og problematiserer om god pedagogikk kan utøves hvis kravene og kontrollen fra forvaltningen (det formelle nivået) blir for omfattende.

2.2 "Frontlinjebyråkrater"

De som arbeider i barnehagen jobber i en virksomhet som er styrt av styringsdokumenter som Barnehageloven (2005) og Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017). De må også forholde seg til kommunale retningslinjer og satsninger. De ansatte kan være både privat og kommunalt ansatt, men også private barnehager må forholde seg til de føringer som er lagt fra politisk hold. De private barnehagene får også tilskudd av det offentlige. Samtidig står barnehagestyrere i en situasjon der de møter barn, foreldre og andre ansatte i helt konkrete hverdagssituasjoner. Det gjør at de kommer i en mellomposisjon der de både representerer det

offentlige og et system, og samtidig står ansikt til ansikt med borger og bruker. Barnehagestyrerne og øvrig barnehagepersonale står i førstelinje.

Begrepet "frontlinjebyråkrater" brukes i Eriksens (2001) bok "Demokratiets sorte hull – om spenningen mellom fag og politikk i velferdsstaten". Vike (2004, s. 60) bruker begrepet "velferdsstatens førstelinjefjesjoner" om det som beskrives som samme fenomen. Jeg velger å bruke Eriksens (2001) begrep frontlinjebyråkrater.

Frontlinjebyråkratene er yrkesutøvere som er i direkte kontakt med mennesker. Eksempel på frontlinjebyråkrater kan være sykepleiere, leger, lærere og barnehagelærere. Barnehagelærere skal forholde seg til blant annet Lov om barnehager (2005), Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017), samt andre nasjonale og kommunale føringer. Barnehagelærerne har likevel stor påvirkning på hva de vektlegger i sine ukeplaner og planlegging av aktiviteter for barna. Barnehagelærerne påvirker også barna med normer og verdier. De bidrar og spiller en vesentlig rolle i barn og unges oppvekst og utvikling. Barnehagelærere og barnehagestyrere har nasjonale og kommunale styringsdokumenter de skal forholde seg til, men den enkelte barnehagelærer spiller en vesentlig rolle i hva barn og unge lærer og erfarer, og i barn og unges utvikling og oppvekst. Den enkelte barnehagestyrer står med et stort ansvar for både barnehagens overordnede pedagogikk og for barnehagens økonomi, rammebetingelser og administrative ledelse.

Leger foreskriver medisiner, anbefaler behandlingstilbud og skriver sykmeldinger. De vurderer hva pasientens behov er, vurderer hvilke krav pasienten har og vurderer hvordan pasienten videre bør behandles (Eriksen, 2001, s. 15). På samme måte tar en pedagog viktige beslutninger som påvirker barn og unge.

Frontlinjebyråkratene tar beslutninger som direkte påvirker menneskers liv. De baserer valgene sine på profesjonskunnskap. Valgene de tar påvirkes likevel av den enkelte persons egen oppfatning og meninger. På denne måten kan et barn med behov for spesiell tilrettelegging og/eller en elev med lærevansker i matematikk, få ulik oppfølging og hjelp fra ulike fagfolk. Leger kan anbefale ulikt vedrørende sykemelding og innstille ulikt ved for eksempel søknad om uføretrygd (Eriksen, 2001, s. 16). Frontlinjebyråkratene må forholde seg til standarder, planverk og politiske vedtak, men profesjonen har likevel stor frihet til å selv ta viktige beslutninger. Profesjonsutøverne (frontlinjebyråkratene) kan handle og ta beslutninger ut i fra eget kunnskapsgrunnlag. Disse beslutningene og prosedyrene er ikke nødvendigvis regulert av demokratiske prosedyrer (Eriksen, 2001, s. 17).

Frontlinjebyråkratene er førstelinjeansatte som har makt til å handle og ta avgjørelser som påvirker folks liv. Handlingene deres gjør de på bakgrunn av sine profesjonskunnskaper. Vi kan ikke se bort i fra at egen oppfatning, normer og verdier kan påvirke disse handlingene. Frontlinjebyråkratene skal balansere faglig kunnskap med statlig og kommunale pålegg, standarder og styringsdokumenter.

Frontlinjebyråkratene skal kombinere faglige kunnskaper med praktiske hensyn som rammebetingelser. En barnehagelærer vet at trygg tilknytning, omsorg og et fang å sitte på er viktig for ettåringen som nettopp har begynt i barnehagen. Denne kunnskapen må kombineres med barnehagens rammebetingelser. Ettåringen skal oppleve trygghet og omsorg også den dagen det er sykdom hos de ansatte og det er redusert bemanning. Det kan da oppstå en situasjon der to hensyn kan være vanskelig å forene.

Frontlinjebyråkratene skal kombinere faglige kunnskaper med rammebetingelser, men de skal også kombinere disse to overnevnte vurderingene med nasjonale og kommunale pålegg, standarder og styringsdokumenter. Disse hensynene som samlet sett må vurderes kan skape en innfløkt utfordring (Vike, 2004, s. 61).

I barnehagene skal en barnehagelærer balansere faglige kunnskaper og etiske vurderinger med praktiske rammebetingelser, og med nasjonale og kommunale krav og standarder (Hennum & Østrem, 2016, s. 18). Samtidig skal de forholde seg til barn og stå ansikt til ansikt med foreldre. De har derfor flere ulike hensyn å forholde seg til. De befinner seg i en frontlinje (Eriksen, 2001) der de må avveie offentlige retningslinjer og samfunnsmandat, opp mot brukernes behov, krav og forventninger. Dette gir frontlinjebyråkratene en betydelig maktposisjon, samtidig som de lett vil kunne bli gjenstand for brukernes kritikk.

2.3 Profesjonsutøvere innenfor barnehagefeltet

Jeg anvender Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979) som et forståelsesgrunnlag for å vise at politiske forslag går gjennom mange stadier før de blir praktisk politikk. Mange forslag stopper ved ideenes nivå og blir aldri offentlig vedtatt politikk. En del forslag blir offentlig politikk, men kan likevel oppfattes og derfor også utøves ulikt av profesjonen. Mange av de forslagene som blir offentlig politikk endrer seg vesentlig fra det som var den opprinnelige ideen, til det som blir den formelt vedtatte politikken. Dette skyldes blant annet at ideene ofte er overordna og lite konkrete. Ideene konkretiseres ofte noe mer om de blir offentlig politikk, men konkretiseres ikke så mye at de fratar profesjonen faglig spillerom.

En profesjonutøver er i følge Hennem og Østrem (2016) bundet til særlig tre forpliktelser: 1) Politikken og samfunnsmandatet, 2) Etikken og verdigrunnlaget, og 3) Kunnskapen, faget og pedagogikken (Hennem & Østrem, 2016, s. 17). Disse tre forpliktelsene er en del av det Hennem og Østrem (2016, s. 11) omtaler som profesjonstriangelet. Som profesjonsutøver utøver man bestemte oppgaver på vegne av samfunnet, samtidig som man skal ivareta ulike hensyn og forvalte pedagogiske kunnskaper.

Frontlinjebyråkratenes profesjonsutøvelse kan beskrives som et sted der fag møter politikk (Østrem, 2015, s. 263). Profesjonen i barnehagene er bindeleddet mellom samfunnet og den som omfattes av yrkesutøvelsen (Østrem, 2015, s. 264). Profesjonen har et handlingsgrunnlag bestående av diverse styringsdokumenter som lover, retningslinjer, forskrifter til lovverk og kommunale bestemmelser og satsninger. Profesjonen har også en faglig kunnskapsbase med seg som handlingsgrunnlag (Eriksen, 2001, s. 42). Profesjonen skal balansere forholdet mellom det som er ytre krav (som for eksempel vedtas av politiske organer som Stortinget på nasjonalt nivå og kommunestyret/bystyret på lokalt nivå), samtidig som profesjonen i barnehagen har en forpliktelse ovenfor barna til å forvalte sine kunnskaper på en etisk forsvarlig måte (Østrem, 2015, s. 265).

Profesjonsutøvere som frontlinjebyråkrater kan stå i en problematisk stilling mellom fag på den ene siden og politikk på den andre (Eriksen, 2001, s. 44). Disse to hensynene må profesjonen håndtere og stå i hver eneste dag. Dette gjør at profesjonen kan stå i en vanskelig og sårbar situasjon fordi mennesker kan gjøre feil. Også mennesker med en profesjonsutdannelse kan ta vurderinger som viser seg å ikke være gode. Østrem (2015, s. 298) skriver om tillitsbrist mellom profesjon og forvaltning. Denne tillitsbristen kan føre til økt kontroll fra forvaltningens side. Østrem (2015, s. 275) viser blant annet til en barnehagelærer som sier at i hennes kommune virker det som kommunen tror at god kvalitet i barnehagene betyr å kontrollere mest mulig. Rigide rutiner, retningslinjer og hyppige kontroller kan være en måte for kommunene å "sikre" at kvaliteten i barnehagene er god. Men finnes det en slagside ved slike kontrollerende og standardiserte løsninger?

Skjervheim (1976) bruker betegnelsen "pedagogisk optimisme" om standardiserte løsninger på utfordringer knyttet til pedagogikk og oppdragelse. Løsninger som kan omtales som "pedagogisk optimisme" dreier seg om standardiserte og tekniske løsninger som anvendes i menneskelige relasjoner. Disse løsningene preges av en mål-middel tenkning. I naturfag kan vi forklare årsakssammenhenger og slik ha standardiserte løsninger, men menneskelige relasjoner er ikke naturfag. Pedagogiske mål er heller ikke naturgitte (Rothuizen, 2015, s. 127). Det finnes ingen naturlover i pedagogikken som kan forklare handling og konsekvens. Derfor er heller ikke pedagogikken en vitenskap som kan sammenlignes med naturfag der standardiserte og tekniske

løsninger kan anvendes. Mennesker er subjekter med en verdi i seg selv (Skjervheim, 1976). Mennesker er ikke objekter. Standardiserte løsninger tar ikke hensyn til menneskelige relasjoner og uforutsigbarhet i møte mellom ulike mennesker.

Hva som er god god pedagogikk er et vanskelig og komplekst spørsmål. Svaret vil trolig være avhengig av faktorer som hvem du spør og hvilken kontekst spørsmålet stilles i. Jeg vil likevel driste meg til å si at god pedagogikk ikke kan standardiseres. God pedagogikk må bygge på kvaliteter som nærvær, samspill, oppmerksomhet og respekt for barnet som selvstendig individ.

For at profesjonen i barnehagen skal kunne utøve god pedagogikk, forutsetter det at det som er vedtatt på det formelle nivået (Goodlad, Klein & Tye, 1979) ikke er for detaljert. Profesjonen trenger handlingsrom til å ta faglige vurderinger. Samtidig kan profesjonen oppfatte det som er vedtatt på det formelle nivå ulikt. Dette gir profesjonen faglig handlingsrom. Dette handlingsrommet utspiller seg i spenningen mellom samfunnets krav og forventninger på den ene siden, og konkrete erfaringer, faglige kunnskaper og etiske vurderinger på den andre siden.

2.4 Noen historiske linjer

Barnehagefeltets politiske betydning henger tett sammen med hvor stor andel barn det er som går i barnehage. På 1950-tallet begynte familieidealet om mor, far og to barn å utvikle seg (Øia & Fauske, 2010, s. 105). Samfunnsnormen var en "eninntektsfamilie" – der familien skulle leve av en inntekt. På 1950-tallet tjente menn ofte langt bedre enn kvinner. Normen om en "enninntektsfamilie" bar derfor preg av at det var mannens inntekt familien skulle leve av (Thuen, 2008, s. 161). Synet på barn har endret seg drastisk gjennom historien. I gammel tid hadde ikke bare barnets foreldre, men også familie og slekt, et formelt omsorgsansvar (Øia & Fauske, 2010, s. 105). I 1950-tallet var den ideelle barndom at barn var hjemme med sin mor de første leveårene. I dag hører pedagogisk stimulering langt mer til hva vi ser på som en ideell barndom (Korsvold, 2016, s. 27).

Kvinnene på 1950-tallet ble oppfordret til å gå "husmorveien" (Thuen, 2008, s. 161). Kvinnene skulle være hjemme og skjøte sine familieforpliktelser – passe på barna, lage mat, vaske og generelt gjøre husarbeid. Kvinnene skulle også sørge for at mannen fikk sin nødvendige restitusjon fra dagens arbeid, i tillegg til at hun ellers sto ansvarlig for å gi mannen seksuelle tjenester og sikre familiens sosiale liv (Kjølsrød, 2010, s. 238). Barna i etterkrigstiden vokste derfor ofte opp i en stabil familiestruktur, men med klare kjønnsroller – mannen hadde inntektsgivende arbeid, mens kvinnen var hjemme for å passe hus og barn (Øia & Fauske, 2010, s. 107). Både kvinnene og barna var avhengig av mannen/faren i familien – uten mannen hadde ikke familien inntekt.

Statistisk sentralbyrå startet å lage statistikk på barnehager i 1963. Da hadde kun 2 prosent av barna barnehageplass (Stabell, 2017). For å eksemplifisere når temaet barnehage kom inn i den politiske debatten, kan vi se på når de to største partiene, Høyre og Arbeiderpartiet, begynte å skrive om barnehagepolitikk i sine programmer. Det kan være krevende å finne tilbake i gamle partiprogrammer, og det kan hende jeg har mistet noe. Ut fra mine forsøk på å kartlegge dukket ordet "barnehage" opp i Arbeiderpartis arbeidsprogram første gang i 1978 (Arbeiderpartiet, 1978). Da ble ordet "barnehage" nevnt en gang. Hos Høyre finner jeg først ordet "barnehage" nevnt to ganger i Høyres stortingsvalgsprogram for perioden 1981-1985 (Høyre, 1981). Til sammenligning finner jeg ordet "barnehage" 45 ganger i både Arbeiderpartiets og Høyres program for valgperioden 2017-2021.

Framover mot år 2000 ble temaet barnehage mer og mer aktualisert i den politiske debatten. Den videre utviklingen etter tusenårsskiftet illustreres best med at 27 prosent av ettåringene hadde barnehageplass i år 2000 mot 72 prosent i 2016. Den viktigste politiske forklaringen på dette var Barnehageforliket. De siste tiårene har det vært et økt fokus på barnehagen i norsk politikk. I både Arbeiderpartiets og Høyres program for valgperioden 2017-2021 blir "barnehage" derimot nevnt hele 45 ganger.

Det var stor utvikling i bygging av flere barnehageplasser på 2000-tallet. Barnehageforliket har vært vesentlig for dette. Barnehageforliket ble til som følge av stor etterspørsel etter barnehageplasser. Flere opposisjonspartier på Stortinget (SV, AP, FrP og SP) dannet en allianse som gikk mot den daværende regjeringens (Bondeviks andre regjering) egen barnehagepolitikk. Opposisjonen og regjeringen inngikk etter hvert et forlik. Det er dette forliket som etter 2003 kalles Barnehageforliket.

Barnehageforliket inneholdt tre sentrale komponenter: bygge flere barnehageplasser, redusere pris for barnehageopphold (makspris i barnehagen) og likebehandle offentlige og private aktører, samt samordne barnehageopptaket (Korsvold, 2020).

Utgangspunktet for barnehagereformen var knapphet i antall barnehageplasser. Det ble foreslått offentlige finansieringsordninger for etablering og drift av barnehager. I tillegg fikk kommunene lovfestet plikt til å tilby nok barnehageplasser (Korsvold, 2020). For å oppnå full barnehagedekning ble private aktører økonomisk likebehandlet med de offentlige barnehagene (Korsvold, 2020). I tillegg ble opptaket til kommunale og private barnehager samordnet. Dette førte til at det i 2006 ble oppnådd full barnehagedekning ut i fra etterspørsel (Korsvold, 2020)

Barnehagen er i dag et viktig tema som alle partier skriver noe om i sine programmer. Både barnehagens rammevilkår som økonomi, bemanningsnorm og antall ansatte med pedagogisk bakgrunn blir diskutert, så vel som tematikk knyttet til innholdet i barnehagen.

Arbeidsmarkedet er nøkkelen til fordeling av velferd i vårt samfunn (Birkeland & Petersen, 2010, s. 144). Antall husmødre økte fra 50 til 60-tallet, men det samme gjorde andelen kvinner i jobb. I 1950 var det 5% av alle gifte kvinner som var i arbeid. I 1960 hadde dette økt til 10% (Thuen, 2008, s. 161). På 1960-tallet var Norge likevel et av de landene i vesten med lavest andel kvinner i arbeid (Birkeland & Petersen, 2010, s. 144). Flere og flere kvinner ønsket å lønnet arbeid heltid eller deltid, men uten barnehageplasser var dette vanskelig (Thuen, 2008, s. 161). Utover 1970-tallet og frem til nå har det norske samfunn derimot sett en jevn utbygging av norske barnehager og i dag går i overkant av 90% av alle barn mellom 1-5 år i barnehage.

2.5 Kort om Oslo kommunes politiske organisering

Oslo bystyret er Oslos øverste politiske myndighet (Oslo kommune², 2021). Bystyret består av 59 folkevalgte representanter. Oslo bystyre ledes av en ordfører. I tillegg har Oslo bystyre fem utvalg under seg: byutviklingsutvalget, helse- og sosialutvalget, kultur- og utdanningsutvalget, samferdels- og miljøutvalget og finansutvalget.

Forholdet mellom Oslo bystyre og byrådet kan sammenlignes med Stortinget og regjeringen. Der Stortinget kan sammenlignes med Oslo bystyre og byrådet blir "Oslos regjering". Byrådet leder det administrative arbeidet i kommunen og skal se til at bystyrets politiske vedtak blir gjennomført (Oslo kommune, 2021²). Det er bystyrets sammensetning som avgjør hvem som danner byråd.

Oslo kommune er delt inn i 15 bydeler. I bydelene har man såkalte bydelsutvalg. Bydelsutvalget er bydelenes øverste politiske organ. Bydelsutvalgenes arbeidsoppgaver er å ha ansvar for de desentraliserte kommunale oppgavene og følge opp tilsyn og kontroll med bydelsadministrasjonen og tjeneste som administrasjonen skal utføre (Oslo kommune, 2021²).

Deler av ansvaret for barnehagene i Oslo kommune er desentralisert til bydelene. Det betyr at bydelene for eksempel kan bevilge penger til egne satsninger for barnehagene i sine budsjetter. Det er likevel Oslo kommune som har det overordnede ansvaret. Bydelene er kun en instans under Oslo kommune. Dette betyr blant annet at hvis et bydelsutvalg vedtar politikk for barnehagene som er i

strid med politikken som byrådet (og da Oslo kommune) fører, så kan bydelenes bydelsdirektør (den øverste administrative lederen i bydelene) anke vedtaket, slik at vedtaket da går til Oslo bystyre.

3.0 Valg av metode og forskningsprosessen

Begrepet "metode" er avledet fra det greske ordet *methodos* og betyr å følge en bestemt vei mot målet (Befring, 2015, s. 36). Innenfor samfunnsvitenskapelige fag dreier metode seg om hvordan man skal gå frem for å finne informasjon om den sosiale virkelighet og om hvordan informasjonen kan analyseres (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 25). Metode er framgangsmåten for å hente informasjon.

I arbeidet med min studie benytter jeg meg av to ulike metoder på to ulike former for datamateriale. Jeg har valgt dokumentanalyse av politiske partiprogrammer for å undersøke den politiske idéverden, og intervju for å få tak i barnehagestyreres oppfatninger og perspektiver på barnehagefeltet og barnehagepolitikken.

Forskningsprosessen til dette prosjektet har gått over fire faser: 1) forberedelse, 2) datainnsamling, 3) dataanalyse, 4) rapportering/gjennomføring av selve masteroppgaven. Dette er i tråd med skissert framgangsmåte i en forskningsprosess i Johannesen, Tufte & Christoffersen (2016).

Forberedelsene med temaet begynte allerede våren 2020. Jeg hadde tenkt på hva jeg ville skrive masteroppgave om helt siden oppstart på masterprogrammet august 2019. Jeg hadde lenge ønsket å skrive en oppgave om barnehagepolitikk, men var usikker på gjennomføring og hva som ville være hensiktsmessig valg av metode.

Juni 2020 leverte jeg prosjektskisse for masteroppgaven og hadde seminar om prosjektskissen samme måned. I den opprinnelige prosjektskissen hadde jeg hovedsakelig tenkt å gjøre en dokumentanalyse av Oslo partienes barnehagepolitikk i partiprogrammene.

Etter innspill fra veileder endte jeg med å kombinere dette med intervju av seks barnehagestyrere. Omfang av temaet barnehagepolitikk viste seg å variere i de ulike programmene. Ved å også gjennomføre intervjuer har jeg i tillegg mulighet til å se funnene fra dokumentanalysen i lys av funnene fra intervjuene – og motsatt.

3.1 Forskerrollen

Jeg forsøker å forske samtidig som jeg er politiker, blant annet er jeg BU-leder (bydelsutvalgsleder)² i en bydel i Oslo og satt i Oslo bystyre perioden 2015-2019. Dette kan by på flere utfordringer. Kan min

² Et bydelsutvalg i Oslo er bydelenes øverste folkevalgte organ. Et bydelsutvalg består av 15 folkevalgte medlemmer. BU-lederen er leder for bydelsutvalget.

egen subjektivitet og mine politiske verdier prege forskningen min? Kan personlig engasjement og objektivitet kombineres? Et annet, men relevant spørsmål, dreier seg om hva objektivitet er og hva som er forskningsmessig gyldig. Kan forskningen være objektiv selv om forskeren er preget av verdier og engasjement? Hvordan skal jeg i så fall disiplinere meg i forhold til mine politiske verdier og subjektive interesser?

Siden jeg forsker samtidig som jeg har politiske verv, har jeg fokusert på, lest om og jobbet med temaet forskerrollen, og engasjement og objektivitet gjennom store deler av dette masterstudiet. Under presenterer jeg noe av det jeg har lest og tanker jeg har gjort meg, samtidig som jeg forsøker å diskutere litt i lys av egne rollekonflikter.

3.1.1 Min rolle

Det kan være utfordrende å kombinere personlig engasjement med forskerrollen. Samtidig kan det være en fordel. Kunnskap om barnehagefeltet kan være viktig når man skriver en oppgave og gjør en analyse av barnehagepolitikken. Politisk forståelse og kjennskap til det politiske systemet kan også være viktig når man undersøker barnehagepolitikken. Jeg har kanskje en fordel ved at jeg har erfaring med politiske maktstrukturer og kjenner godt til det politiske styringssystemet- spesielt Oslo kommune.

I punkt 2.4 skriver jeg blant annet om et gradvis økende politisk fokus på barnehagepolitikk. Når temaet barnehage blir satt på den politiske agendaen, kan det være en naturlig utvikling at flere barnehagelærere, masterstudenter, forskere og eventuelt andre fagfolk på feltet, også har et visst politisk engasjement, politiske verv eller har politisk bakgrunn.

Det kan være en fordel å forske og skrive om barnehagepolitikk når man har erfaring fra partipolitikken, men det kan også by på utfordringer. Når er jeg politiker? Når er jeg forsker? Klarer jeg egentlig å skille de rollene helt? Dette er spørsmål jeg har stilt meg selv underveis i prosessen med dette masterprosjektet.

Samfunnsvitenskapens utgangspunkt er den virkeligheten folk opplever (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 31). Virkeligheten er kompleks og består blant annet av folks kunnskaper, erfaringer og fortolkninger (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 31). Slik sett kan den enkelte forskers oppfatning av virkeligheten, påvirke forskerens arbeider. Når jeg skal forske på barnehagepolitikk og politikken idéverden går jeg inn i noe jeg bruker store deler av tiden min på, er engasjert i og strengt tatt minst nøytral til. Jeg må forsøke å forholde meg til partiprogrammene og informantenes uttalelser uten å la meg påvirke av mine personlige og politiske oppfatninger. Jeg må

evne å være etterrettelig og kritisk til mitt eget partis program, og behandle det på samme måte som jeg behandler programmene fra andre partier. Dette er en del av forskningsetikken som jeg må være nøye med (Dalland, 2017, s. 236).

Forskere bør tilstrebe mest mulig redelighet og synlighet i forskningen sin (Dalland, 2017, s. 38). Fordi menneskelig handling er preget av verdier, kan full objektivitet i samfunnsvitenskapen være utfordrende (Fivelsdal, 2000, s. IX). Våre verdier, erfaringer og kunnskap påvirker måten vi ser verden på. Slik sett kan kanskje enhver forsker ha utfordringer med å være fullt objektiv. Det å fri seg fra personlige synspunkter og verdier kan være vanskelig og det er kanskje heller ikke et mål (Weber, 2000, s. 146).

Objektivitetsbegrepet er et vanskelig og omstridt begrep (Douglas, 2009, s. 115). Mitt objektivitetsideal er inspirert av både Max Weber (2000; 2017) og kritisk realisme (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Det er tre domener som ligger til grunn for vitenskapsteorien kritisk realisme: 1) erfaringer og observasjoner, 2) begivenheter og fenomener, 3) strukturer, mekanismer og kausale forhold (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, s. 24). Domenene tegner et bilde av virkeligheten, som ut over det som er observerbart også inneholder et ikke direkte observerbart domene (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, s. 24). Som kritisk realist tror jeg på en "virkelighet" utenfor og uavhengig av meg selv. Jeg forsøker å forholde meg mer eller mindre objektivt til denne virkeligheten. Jeg har objektivitet som et ideal å strebe mot, men anerkjenner samtidig at objektivitet er vanskelig og kanskje umulig innen samfunnsvitenskapen.

Et relevant spørsmål er om det egentlig finnes objektive samfunnsforskere. Svaret vil avhenge av hvem spørsmålet adresseres til. For meg, i mitt masterprosjekt, er det fristende å svare nei og påstå at det ikke finnes "objektive forskere" i samfunnsvitenskapen. Også Dalland (2017, s. 59) hevder at det er en myte at forskere kan være verdinøytrale.

Det vi mennesker ser på som spennende og interessant er betinget av blant annet interesser (Weber, 2017, s. 64). Dette gjelder også forskere innen samfunnsvitenskapen. Dette var Weber bevisst på. Weber skrev derfor ordet "objektiv" i anførselstegn (Veiden, 2020 s. 197). Som skrevet, ser jeg objektivitetsidealet først og fremst som et ideal å strebe mot, men som det kanskje er umulig å leve helt opp til.

De færreste tror kanskje på vitenskapens ubetingede objektivitet og renhet i dag (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, s. 66). Objektivitet er likevel et mål for mange samfunnsforskere. Likevel vil jeg påstå at å si at noe er "objektivt" kan være problematisk. Alle ser verden med "sine briller" og ut i fra egen virkelighetsforståelse (Dalland, 2017, s. 61) – dette gjelder kanskje særlig innen

samfunnsvitenskapen. Det ligger også makt i det å påberope seg objektivitet. I det jeg hevder at noe er objektivt, pålegger jeg andre å akseptere at det jeg sier er rett (Douglas, 2009, s. 116). Dette er også høyst problematisk.

Motivasjonen for å gjøre en undersøkelse og et arbeid er ofte personlig engasjement. Engasjementet bør likevel ikke bringe meg ut av forskerrollen og gjøre meg uetterrettelig som forsker. Dalland (2017, s. 38) slår fast at god forskning ikke er knyttet til forskerens status. God forskning handler derimot om hvilken grad forskningen gir klarhet i det forholdet som forskningen undersøker (Dalland, 2017, s. 38).

Det å kombinere engasjement og objektivitet forutsetter at forskeren har selvdisiplin (Veiden, 2020, s. 125). Dette gjelder alle forskere, og ikke bare forskere med et politisk engasjement og/eller med politiske verv. Det er viktig at alle forskere er bevisst sine verdier på det menneskelige, politiske og faglige plan (Dalland, 2017, s. 59). Forskeren bør i tillegg være systematisk og disiplinert i sitt arbeid og etterstrebe etterrettelighet. En del av det å være etterrettelig handler om åpenhet. Dette omhandler åpenhet i alt fra valg av tema, valg av problemstilling, valg av metode, til valg av interessante funn (Anker, 2020, s. 108-109). En ryddig metodetilnærming kan hjelpe forskeren i både etterrettelighet, ryddighet og åpenhet. I mitt masterprosjekt har åpenhet rundt valg og gjennomføring av metode derfor vært en vesentlig del av min måte å etterstrebe etterrettelighet og transparens på (se også punkt 3.9).

Mitt politiske engasjement, trenger ikke være en ulempe i denne studien, men det krever selvdisiplin og selvbevissthet å kombinere engasjement og objektivitet. Jeg bør ha evnen til å se meg selv utenfra, samtidig som jeg bør vurdere eget arbeid på en kritisk måte.

3.2 Det Weberske ideal om "objektivitet" I nyere tid

En av de som har arbeidet og skrevet om forholdet mellom objektivitet og engasjement er samfunnsforskeren Ottar Brox. Brox (1989) bygger sin bok "Praktisk samfunnsvitenskap" på det Weberske ideal om at objektivitet er mulig (Brox, 1989, s. 30). Brox (1989) ser utfordringer relatert til forskerens subjektivitet, men mener imidlertid at subjektivitet og forskerens egne verdier kan være legitime i visse faser av forskningsprosessen og irrelevant i andre. Brox (1989, s. 33) argumenterer for at en forsker opptrer politisk når han/hun velger problemstilling. Tema og problemstilling er valgt ut i fra vitenskapelige verdier, og personlige og politiske interesser. Det tar seg derimot dårlig ut om forskeren leverer engasjerte innlegg om egne meninger midt i en redegjørelse (Repstad, 2019, s. 149). Dette bør forskeren være bevisst på. Temaet og problemstillingen kan være valgt ut i fra

vitenskapelige verdier, og politiske og personlige interesser, men den videre undersøkelsen bør gjennomføres på en redelig og forskningsmessig valid måte.

Dalland (2017, s. 61) spør om hvilke briller en ser problemet med. For leseren av mitt masterprosjekt er det viktig å vite hva slags posisjon jeg har innen det feltet jeg har undersøkt (se punkt 1.1 for min bakgrunn og punkt 3.1.1 for vitenskapsteoretisk tilnærming). Selv om jeg ikke kan se helt bort i fra mitt politiske engasjement, er jeg først og fremst masterstudent og forsker i dette masterprosjektet. Som student og forsker kan jeg velge tema og problemstilling ut i fra mine interesser, men som forsker skal jeg ikke være "advokat" for politiske partier, synspunkter eller politiske saker.

I dette masterprosjektet har jeg verken et mål eller ønske om å være "advokat" for eget parti eller egne politiske synspunkter. Jeg forsker fordi jeg vil lære og finne ut mer om barnehagefeltet og norsk barnehagepolitikk, og avstanden mellom politikken idéverden og barnehagehverdagen.

3.3 Normer for samfunnsforskningen

En studie må være pålitelig, for at man skal kunne stole på den (Anker, 2020, s. 108). For at mitt masterprosjekt skal være pålitelig, må jeg etterstrebe etterrettelighet og transparens. Jeg velger derfor blant annet å forholde meg til Fivelsdals (2000) oppsummering av Webers normer for hvordan en samfunnsforsker bør opptre. Fivelsdal (2000, s. X) viser til seks normer for hvordan en samfunnsforsker bør forholde seg til verdier og personlig engasjement. Jeg velger å kommentere og diskutere disse normene i lys av min studie av politiske partiprogrammer og intervju med barnehagestyrere. Under har jeg presentert og diskutert normene punktvis en etter en.

- 1) "Som forsker bør du føle deg primært forpliktet overfor "sannhet" som verdi og ikke se bort fra de fakta som er ubehagelige for din egen politiske oppfatning" (Fivelsdal, 2000, s. X).

I dette masterprosjektet er jeg først og fremst forsker, og ikke politiker. Jeg må skille mellom politikerrollen og forskerrollen. Som politiker har jeg ideer, tanker og politikk som jeg vil overbevise andre om, og som jeg vil fremme og forsvare. Som politiker kan jeg velge ut fakta som passer mine politiske synspunkter og meninger best. Mye av jobben min som politiker handler om å forsvare og være "advokat" for egen politikk. Forskerrollen er annerledes. Jeg må ha en forskningsmessig tilnærming som gjør at jeg ikke går i forsvar og blir advokat for mine politiske meninger og synspunkter. Som forsker skal jeg være forpliktet ovenfor sannheten (Befring, 2015, s. 25), og ikke unnlate fakta som er ubehagelig for meg eller som er uheldige for mine politiske synspunkter- dette gjelder i både analysen av politiske partiprogrammer og i behandling av intervjudata etter intervjuene med barnehagestyrere. Jeg må etterstrebe redelighet og forsøke å være fordomsfri. Er

jeg bevisst mine politiske ideer, kan jeg bli i bedre i stand til å skille ut og forholde meg til vitenskapens verdier (Dalland, 2017, s. 59).

2) "Du bør alltid ha klart for deg det viktige skillet mellom ideal og realitet og søke å unngå forvirring på dette punktet. Det er din egen sak om du vil forfekte verdistandpunkter i de arbeidene du offentliggjør" (Fivelsdal, 2000, s. X). Som masterstudent, tidligere pedagogisk leder og politiker har jeg med meg mange tanker og idealer om barnehagen. I min forskning på politiske partiprogrammer og intervju med barnehagestyrere må jeg forholde meg redelig til programmene og informantene mine. Jeg bør ikke lese partiprogrammene eller tolke informantene i lys av mine egne politiske oppfatninger. De forskjellige informantene kan uttale seg om ting jeg ikke ser behov for/er uenig i, og de politiske partiprogrammene kan skrive om ting jeg ikke ser behov for/er uenig i. Jeg må forsøke å legge mine politiske idealer til side for å behandle både partiprogrammene og informantenes uttalelser på en mest mulig redelig måte. I drøfting av funn kan jeg til en viss grad trekke inn mine standpunkter, men da skilt fra presentasjonen og analysen av funnene fra intervjuene og partiprogrammene.

3) "Du bør delta i verdidiskusjoner for å klargjøre dine verdipremisser og for å bli mer bevisst i forholdet til de verdiene som til syvende og sist styrer din forskning. Du bør ikke innbille deg at det er særlig vitenskapelig å være holdningsløs og "middelveien er ikke et hår mer vitenskapelig sannhet enn de mest ekstreme parti-idealene på høyre eller venstre fløy" (Fivelsdal, 2000, s. X).

Jeg deltar i mange debatter og verdidiskusjoner som politiker. Dette er riktignok helt andre type debatter og verdidiskusjoner enn de jeg bør forsøke å delta i som forsker. Som politiker er jeg vant til å prøve å gjøre meg minst mulig kritiserbar. Som forsker bør jeg være åpen om forutsetningene for mine standpunkter og delta i verdidiskusjoner for å bli mer bevisst på mine egne verdier. Som forsker må jeg redegjøre for egen posisjon og gjøre meg selv kritiserbar (Dalland, 2017, s. 61).

4) "Du bør så vidt mulig unngå å bedra deg selv og andre ved å innføre maskerte verdipremisser i form av tilsynelatende nøytrale begreper som "utviklingstendenser", "tilpasning" eller "fremskritt". (I dag kan vi tilføye: "funksjon" og "likevekt", "velferd" og "økonomisk vekst".) (Fivelsdal, 2000, s. X).

Dette er et viktig punkt for meg. Selv om jeg primært er forsker og masterstudent i dette prosjektet,

er jeg likevel preget av å hyppig vise til begreper som velferd, solidaritet og felleskap. Jeg er også vant til å hyppig bruke slagord (eller floskler) som "by og land, hand i hand" og "alle skal med". Ved å bruke begreper og slagord som nevnt over, gir politikere inntrykk av å snakke meningsfullt om viktige temaer, men begrepsbruken dekker både ulike verdioppfatninger og virkelighetsforståelser, da dette er overordnede ideer og tanker som kan favne bredt. I politikken skal slike begreper og slagord først og fremst være noe mange kan kjenne seg igjen i. Denne type begreper kan være et forsøk på å ikke være tydelig og ikke ta tydelige politiske standpunkter. Som forsker bør jeg alltid klargjøre forforståelsen min ovenfor leseren av forskningen min (Dalland, 2017, s. 59), men jeg bør også bevisst og ubevisst forsøke å unngå bruk av tilslørende begreper og slagord. Jeg opplever likevel ikke dette punktet som det mest utfordrende i mitt masterarbeid. Jeg kan selvfølgelig ha utfordringer med å ubevisst bruke tilslørende begreper og slagord, men jeg mener likevel at det politiske språket er et eget språk som er lett å avsløre. Som forsker bør jeg la politisk begrepsbruk og slagord ligge, og arbeide for at resultatene fra forskningen min er tydelig og så kontrollerbar som mulig (Dalland, 2017, s. 58).

- 5) "Du bør stille deg overfor de dominerende verdier i samfunnet, og om nødvendig gå mot strømmen" (Fivelsdal, 2000, s. X). Som forsker og masterstudent kan jeg være kritisk til dominerende verdier i samfunnet, men kritikken bør være begrunnet i vitenskap og forskning. Kritikken bør ikke være basert på min politiske forståelse og ideologiske tilhørighet. I min forskning er en del av målet mitt å sette fokus på barnehagepolitikk, og få frem viktige sider ved barnehagepolitikken. Målet mitt er ikke å få størst mulig oppslutning eller at så mange som mulig skal være enig med meg.
- 6) "Hvis du er universitetslærer, bør du avstå fra å drive politisk propaganda i auditoriet" (Fivelsdal, 2000, s. X). Jeg er ikke universitetslærer eller ansatt på et universitet/en høyskole, men masterstudent, så denne problemstillingen er foreløpig ikke aktuell for meg. Hvis jeg hadde vært universitets- eller høyskoleansatt, så mener jeg essensen i sitatet handler om å etterleve det jeg har diskutert i de fem øvrige punktene. Jeg må synliggjøre ovenfor andre i hvilken grad min egen subjektivitet kan virke inn på saklighet og upartiskhet i forskningen min (Dalland, 2017, s. 59). Jeg må forsøke å unngå rolleblanding. Jeg bør redegjøre og være bevisst på egen posisjon og egne verdier, og jeg må gjøre meg selv kritiserbar.

Personlig mener jeg at eget politisk engasjement ikke har vært særlig utfordrende å håndtere i dette masterprosjektet. Jeg har undersøkt politiske programmer, som er noe helt annet enn å være politiker og måtte forholde seg til politiske spørsmål.

3.4 Dokumentanalyse av politiske partiprogrammer i Oslo

Dokumentanalyse kan beskrives som en kvalitativ innholdsanalyse der forskeren samler inn data som analyseres for å få frem informasjon om de forholdene vi ønsker å studere (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 97). Bruk av dokumenter som datamateriale er sentralt i mange forskningsprosjekter og brukes ofte som bakgrunnsdata eller tilleggsdata (Tjora, 2013, s. 163). Dokumentene må gjerne leses og analyseres flere ganger.

I min studie har jeg blant annet foretatt dokumentanalyse av politiske partiprogrammer. En dokumentanalyse kan i utgangspunktet gjennomføres på flere ulike måter.

Jeg ønsket å sette fokus på og analysere hva som sto om barnehagepolitikk i de ulike partiprogrammene for Oslo valget 2019. Partiprogrammene har en ekstern og en intern funksjon. Den eksterne funksjonen er å være partiets kontakt med velgerne. Den interne funksjonen er å la partimedlemmene legge føringer for partiets folkevalgte politikere (Narud & Valen, 2004, s. 33). Partiprogrammene er det partiene går til valg på og er partiets "løfte" til velgerne. Partiprogram er i utgangspunktet et bindende dokument som de valgte politikere skal arbeide ut i fra og følge (Kolsrud, 2017, s. 53). Derfor vurderer jeg partiprogrammene til å være de dokumentet som tydeligst viser hva hvert enkelt parti vektlegger i barnehagepolitikken.

Det er lurt å merke seg at det i de fleste kommuner ikke er et parti som alene har rent flertall. Det betyr at politikken må forhandles frem mellom de partiene som danner flertall. I Oslo har Arbeiderpartiet, MdG og SV dannet byråd. Disse partiene har likevel ikke rent flertall. For å få flertall i Oslo har disse tre partiene en samarbeidsavtale med Rødt. Byrådspartiene (AP, MdG og SV) har forhandlet frem en egen byrådserklæring. Byrådserklæringen inneholder politikk som disse tre partiene har forhandlet frem seg i mellom. Et vedtak i et partiprogram er altså ingen garantist for fremtidig politikk, men partiprogrammet er fortsatt et viktig dokument som for folkevalgte politikere som i utgangspunktet er bundet av det (Kolsrud, 2017, s. 53).

For å gjennomføre prosjektet har jeg valgt å se på hva Stortingspartiene som sitter i Oslo bystyre gikk til valg på innenfor barnehagepolitikk- og barnehagefeltet ved fylkes- og kommunevalget i 2019. De aktuelle partiene er Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig folkeparti, Miljøpartiet de grønne, Rødt, Senterpartiet, Sosialistisk venstreparti og Venstre.

Noen kan tenke at jeg burde valgt hva partiene som nå er representert på Stortinget skriver om barnehagefeltet i sine programmer for stortingsvalget i 2017. Dette har jeg ikke valgt å gjøre. Dette alternativet vil si noe om hva partiene vektlegger i sin nasjonale politikk på barnehagefeltet, men det

er kommunene som er barnehageeier (for alle offentlige barnehager), som fører tilsyn av både kommunale- og private barnehager og som i stor grad forvalter de fleste områder innen barnehagepolitikken. Derfor er det mer aktuelt for meg å se på hva de ulike politiske partiene har skrevet i sine programmer for fylkes- og kommunevalget i 2019.

Jeg kunne valgt å se på hva alle partiene som sitter i Oslo bystyre vektlegger i barnehagepolitikken. Det har jeg valgt å ikke gjøre med tanke på at mitt prosjekt skal kunne ha mest mulig overføringsverdi. Lokalpolitikken (både i Oslo og i andre kommuner og fylker) preges av partier som ikke sitter på Stortinget, såkalte ensakspartier (for eksempel Folkeaksjonen mot bompenger og lokale partier som ikke stiller lister til stortingsvalg (for eksempel Folkets Røst by og bygdliste, som stilte til valg i Lillestrøm ved kommune- og fylkesvalget 2019). Lokale partier og "ensakspartier" kan ha noen få enkelte saker de er særlig opp av. Det er derfor ikke alle lokale partier og såkalte "ensakspartier" som har politikk på flere av de temaene de fleste nasjonale partier har politikk på.

Det kan selvfølgelig stilles spørsmål ved hvorfor akkurat "Oslo" er den kommunen som er skissert i to alternativer og hvorfor jeg ikke har vurdert noen andre kommuner. Oslo er valgt fordi Oslo er landets største kommune. Med i underkant av 650 000 innbyggere og 15 ulike bydeler har jeg vurdert det slik at Oslo kan representere en viss bredde i ulike utfordringer og problemstillinger. Samtidig har det godt greit å skaffe informanter fra ulike bydeler, og fra både de private barnehagene og de kommunale, i en så stor kommune med så mange barnehager.

3.5 Kvalitativ metode

I metode skiller vi mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metode lar seg kvantifisere i målbare størrelser (Befring, 2015, s. 40). Telling og måling er vanlige former i kvantitativ metode og resulterer ofte i statistikker som for eksempel kan si noe om forhold i en populasjon. Kvantitativ metode i samfunnsvitenskapen kan være generaliserbar og sier noe om en generell tendens i populasjonen. Kvantitativ metode søker bredde. Ønsker vi informasjon om menneskers egne erfaringer, opplevelser og tanker rundt et fenomen, brukes kvalitativ metode (Thagaard, 2002, s. 11). I kvalitativ metode ser vi på et fenomens egenskaper eller karakter. Vi kommer i dybden og kan få konkrete eksempler og erfaringer fra virkeligheten. Disse eksemplene og erfaringene trenger ikke å være generaliserbare, da formålet er at de skal belyse et tilfelle/en persons erfaringer.

3.6 Semistrukturert intervju

I mitt masterprosjekt ønsket jeg blant annet å få tak i barnehagestyreres erfaringer og opplevelse av hvordan dagens barnehagedrift fungerer og hva de ønsker at politikken skal vektlegge i større eller

mindre grad. Jeg har valgt å foreta kvalitative intervjuer, mer spesifikt har jeg valgt semistrukturerte dybdeintervjuer med barnehagestyrere. Kvalitative intervjuer kjennetegnes av et dybdeperspektiv med mye informasjon fra få enheter (informanter) (Granlund & Andersen, 2005, s. 70).

3.6.1 Informanter

I dette prosjektet har jeg vært opptatt av å komme i dialog med barnehagestyrere i ulike barnehager. Jeg har bevisst valgt informanter i både kommunale og i private barnehager. Dette har jeg gjort fordi private versus kommunale barnehager er en sentral del av den politiske barnehagediskusjonen. Jeg har også vært opptatt av å få tak i informanter fra både store barnehager (den aktuelle som jeg spurte og som stilte som informant hadde litt under 150 barn) og litt mindre barnehager (den minste hadde cirka 40 barn og tre avdelinger). Jeg ønsket også å få informanter fra ulike steder og bydeler i Oslo, fordi den kommunale barnehagedriften administreres på bydelsnivå.

I dette prosjektet ønsket jeg å belyse temaer som omhandler både faglige perspektiver og rammebetingelser. Jeg ønsket å forstå hva som barnehagene vektla som viktig både av faglig innhold, men også av rammebetingelser. Jeg ønsket derfor å foreta intervju med barnehagestyrere³.

Barnehagestyrere har både det pedagogiske ansvaret og faglig kompetanse ved at de er barnehagelærere, og ved at mange av dem har bred erfaring som barnehagelærer/pedagogisk leder før de ble styrere. Som styrere har de også innsikt i barnehagens rammebetingelser ved at de blant annet har personalansvar, ansvar for å sikre bemanningen, samt ansvar for barnehagens økonomi.

Siden jeg ønsket å både få tak i informanter som arbeidet i henholdsvis kommunale og private barnehager, både få-avdelings og mange-avdelings barnehager og fra ulike bydeler, har jeg foretatt et delvis strategisk utvalg (Dalland, 2017, s. 75). Flere barnehagestyrere ble kontaktet via mail høsten 2020. Etter et par uker hadde jeg fortsatt ikke fått tak i noen informanter. Jeg begynte derfor å ta kontakt med barnehagestyrere på telefon. Da fikk jeg raskt tak i informanter og endte totalt med seks informanter.

3.6.2 Utforming av intervjuguide

I utforming og planlegging av intervjuguide valgte jeg å benytte meg av Aksel Tjoras (2013) struktur for dybdeintervju. Intervjuguiden startet med oppvarmingsspørsmål, gikk videre på refleksjonsspørsmål og avsluttet med avrundingspørsmål. Før jeg gjennomførte intervjuene hadde

³ Det brukes ulike betegnelser på stillingen barnehagestyrer. Styrer, daglig leder og fagleder er noen eksempler. I denne oppgaven bruker jeg betegnelsen barnehagestyrer.

jeg et testintervju med en bekjent som jobber innenfor barnehagefeltet. Her fikk jeg blant annet testet ut Diktafon (app som sender data direkte til TSDs (Tjenester for Sensitiv Data) nettskjema) og jeg fikk prøvd ut intervjuguiden i praksis. Etter testintervjuet ble noen av spørsmålene i guiden endret og noen nye ble lagt til.

Spørsmål to ble endret fra "Engasjerer barn og barnehagefeltet deg? Hvorfor/hvorfor ikke?" til "Hva gjorde at du valgte en utdanning rettet mot å jobbe med barn og barnehagefeltet?". Spørsmålene "Hva tenker du er viktigste for de yngste barna (under tre år)?", "Hva tenker du er det viktigste for de større barna (over tre år)?" og "Hva tenker du om integrering, mangfold og barn med spesielle behov"? ble lagt til. Utgangspunktet for endring var at jeg da kanskje ville få fyldigere svar fra informantene.

Intervjuguiden begynte med oppvarmingsspørsmål (Tjora, 2013, s. 112) hvor jeg spurte om blant annet informantens stillingstittel, hvor lenge vedkommende hadde jobbet i barnehagefeltet, utdanningsbakgrunn og eventuelt hva det var som gjorde at de hadde valgt å jobbe innen barnehagefeltet. Etter de innledende oppvarmingsspørsmålene gikk jeg over på refleksjonsspørsmål (Tjora, 2013, s. 113). Refleksjonsspørsmålene var kjernen i intervjuet og det er også her det meste av materialet jeg har brukt i masteroppgaven kommer fra. Her begynte flere av spørsmålene med "hva tenker du at?". Formålet med refleksjonsspørsmålene var å komme i dybden av informantens meninger og tanker rundt barnehagefeltet, barnehagedriften og barnehagepolitikk. I denne fasen erfarte jeg at noen informanter nærmest snakket seg gjennom store deler av intervjuguiden av seg selv, mens jeg med andre informanter aktivt måtte stille nesten alle spørsmålene i intervjuguiden. Jeg hadde også oppfølgingsspørsmål til denne fasen i intervjuguiden min. Det ble også naturlig å stille enkelte uforberedte oppfølgingsspørsmål avhengig av hva informanten sa.

Avslutningsvis stilte jeg såkalte avrundingspørsmål (Tjora, 2013, s. 113). Ved avrundingspørsmålene ønsket jeg å lede oppmerksomheten over på informantens ønsker, tanker, meninger og innspill så godt som mulig. Jeg avsluttet derfor med å spørre om hva de ville sagt var viktig for barnehagen og barnehagedriften hvis de fikk fem minutter med en minister som jobbet med barn/barnehagefeltet (for eksempel Guri Melby eller Kjell Ingolf Ropstad). Til slutt informerte jeg om at jeg hadde gått gjennom min intervjuguide, før jeg spurte om det var noe mer informantene ønsket å tilføye før jeg avsluttet lydopptaket.

3.6.3 Gjennomføring av intervjuene

Som følge av koronasituasjonen ble to av intervjuene gjennomført digitalt med video over Teams. Et intervju ble gjennomført på en kafe da barnehageledelsen ikke ønsket meg inn i barnehagen på

grunn av strenge smitterestriksjoner. Et intervju ble gjennomført i et lånt møterom som barnehagen fikk disponere fra bydelen. Et annet intervju ble gjennomført på et møterom i en barnehage der styreren vikarierte noen timer i uken. Det siste intervjuet ble gjennomført på styrerens eget kontor.

Gjennomføringen og planleggingen av intervjuene bar preg av koronasituasjonen. Det ene digitale intervjuet skulle etter planen være fysisk, men endte med å bli gjennomført over Teams da styreren fikk forkjølelsessymptomer på intervjudagen. Ved fysiske intervjuer måtte vi holde minst en meter avstand. I praksis endte vi ofte med å ha 2-3 meter avstand.

Jeg opplevde at samtalen med informantene raskt fløt naturlig, men ser at behovet for avstand kan ha påvirket hvor naturlig samtalen fløt. Det ble en noe unaturlig kommunikasjonssituasjon da informantene og jeg i praksis satt på hver vår ende av et bord. Under flere av intervjuene måtte jeg flytte båndopptakeren mellom informanten og meg for å få god nok lyd på opptaket med flere meters avstand. Hadde det ikke vært for koronasituasjonen ville trolig alle intervjuene foregått fysisk og på styrerens eget kontor/i barnehagens egne lokaler.

3.6.4 Min rolle som intervjuer

Jeg valgte å informere informantene før intervjustart om at jeg har et politisk engasjement og er folkevalgt. Jeg valgte å ikke fortelle om min partitilhørighet eller nåværende verv, men jeg var opptatt av å være ærlig om at jeg er politisk engasjert. Dette var viktig for meg slik at informantene i ettertid ikke skulle sitte med en følelse om at de hadde "blitt lurt". Jeg var tydelig på at hensikten med prosjektet ikke var å vurdere hvilke partier det er som har "best" barnehagepolitikk, men at formålet var å se hva barnehagestyrere vektlegger som betydningsfullt for en god barnehage og hva partiene vektlegger i barnehagepolitikken i sine programmer. Jeg informerte også om at jeg som folkevalgt aldri har sittet i en komite/utvalg som jobber med barnehagefeltet, og at jeg politisk primært har jobbet med helse-, omsorg- og sosialpolitikk. Enkelte av informantene var åpne om at de visste hvem jeg var, hvilket parti jeg tilhører og at jeg i dag er BU-leder (bydelsutvalgsleder). Informantene kan ha blitt påvirket av at de visste hvem jeg var og hvilket parti jeg tilhører. De som ikke visste hvem jeg var, kan også ha latt seg påvirke når de fikk beskjed om at jeg har og har hatt et politisk engasjement. Svarene jeg fikk bærer derimot ikke preg av at de har latt seg påvirke særlig av dette. Det er få av svarene som peker i retning av hva mitt eget parti (Arbeiderpartiet) har vektlagt i barnehagepolitikken. Jeg opplevde også at det å si litt om meg selv fungerte godt som en start for å få samtalen til å flyte naturlig.

Jeg informerte også informantene om at jeg selv ikke er utdannet barnehagelærer. Jeg fortalte at jeg har en bachelor i spesialpedagogikk, at jeg har jobbet som pedagogisk leder på dispensasjon og at jeg

har videreutdanning i småbarnspedagogikk. Jeg informerte også om at jeg går retning barnehagepedagogikk i master i barnehagekunnskap. De fleste informantene fikk også vite at jeg har en liten sønn som går i barnehage – til noen ble det nevnt innledningsvis, mens det til andre falt seg mer naturlig å si underveis i samtalen. Til flere sa jeg underveis i intervjuet at jeg selv hadde gått i barnehage fra jeg var litt over 1 år – det ble sagt der det ble naturlig. Flere påpekte for eksempel et ønske om en egen kjøkkenassistent/kokk, da nevnte jeg ofte at jeg selv husker det var en egen kjøkkenassistent i den barnehagen jeg selv gikk i.

3.7 Transkribering

Innsamlet data i kvalitative undersøkelser kan være omfattende og uoversiktlig. Dette betyr at utskrift- og strukturingsarbeidet blir viktig (Befring, s. 114, 2015). Transkripsjon er å overføre tekst i en ny form. I mitt arbeid med intervju betyr det å overføre datamateriale fra lydopptak over til tekstformat.

Jeg har tatt lydopptak under intervjuene og har valgt å transkribere intervjuene fullstendig. Dette er i tråd med hva Tjora (s. 143, 2013) anbefaler for transkribering av dybdeintervju. Ved å transkribere intervjuene fullstendig mener jeg at jeg har gjort en tilnærmet komplett overføring av "rådata" fra lyd til tekst. Jeg har i liten grad redigert og har ikke nedkortet dataene. Jeg har i liten grad transkribert pauser og når informantene har sagt for eksempel "eh". Jeg har derimot ikke redigert eller nedkortet det de har sagt, og har transkribert også alt av gjentakelser.

Lydopptakene med best kvalitet var opptakene fra intervjuene som ble gjennomført digitalt over Teams. Disse lydopptakene var også enklest å transkribere. Noen av lydopptakene har svak lyd som følge av den store avstanden mellom informant og intervjuer. Det er også noe støy i bakgrunnen på det lydopptaket som ble gjennomført på en kafe. Noen informanter hadde et høyere stemmevolum enn andre, det har også påvirket hvor lett det har vært å transkribere intervjuene.

3.8 Koding og kategorisering

Koding er systematisering av innholdet i materialet og kan forstås som en slags ryddeprosess (Anker, 2020, s. 75). Enhetene som skal kodes og klassifiseres kan være ord, setninger, men en kan også ha en mer generell, tematisk tilnærming (Bratberg, 2014, s. 86). Kodingen er den prosessen der data skal brytes ned, konseptualiseres, kategoriseres, for å så bygges opp til en beskrivelse eller eventuelt en teori (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2019, s. 185). Selve kodingen av de transkriberte intervjuene og utarbeidelsen av kategorier har vært en vesentlig del av arbeidet mitt for en ryddig analyse, uten innblanding av for mye personlig engasjement og personlige verdier..

Før koding av mine intervjuer leste jeg gjennom intervjuene etter transkribering flere ganger. Jeg begynte deretter å systematisere innholdet i intervjuene gjennom tekstnær koding (Tjora, 2013, s. 179). Tekstnær koding betyr koder som kun er utviklet fra data (intervjuene) og ikke fra empiri, teori, hypoteser, forskningsspørsmål eller temaer i for eksempel intervjuguiden. Jeg kodet all tekst.

Tekstnær koding egner seg lite for sortering av data, men er beskrivende for hva som faktisk framkommer i det enkelte intervju. Etter kodingen satt jeg igjen med et kodesett. Et kodesett er en liste med koder generert fra kvalitativt datamateriale (Tjora, 2013, s. 225). Kodesettet dannet grunnlaget for arbeidet mitt med kategorisering.

Kategorisering betyr å samle kodene som er relevante for problemstillingen i grupper (Tjora, 2013, s. 185). Ved kategorisering er det oppgavens problemstilling som er relevant. Det betyr at jeg kunne utelate en del koder som ikke var relevante for problemstillingen min. Ved å kategorisere kodene fikk jeg også samlet mange koder som var overlappende i grupper. Dette gjaldt for eksempel kategorien "Læring, språk og kommunikasjon" som er en kategori fra den kvalitative analysen av de politiske partiprogrammene. Kategoriseringen har dannet grunnlaget for det videre arbeidet med analysen og presentasjon av funn i dette prosjektet.

3.9 Oppgavens pålitelighet, gyldighet og relevans

Anker (2020, s. 110) skriver om gyldighet og pålitelighet i forskningssammenheng, som er norske begreper hun foretrekker framfor validitet og reliabilitet. Jeg forholder meg til Ankers (2020) begrepsbruk og skriver om pålitelighet først. Her trekker jeg også inn relevans. Deretter tar jeg kort for meg gyldighet.

Denne masteroppgaven baserer seg på kvalitative intervjuer med barnehagestyrere og dokumentanalyse av politiske partiprogrammer. I en avgrenset, kvalitativ studie er ikke poenget å generalisere kunnskapen til en større populasjon (Anker, 2020, s. 110). Kvalitative studier vil derimot kunne ha en viss analytisk overføringsverdi. Ved bruk av teori har jeg forsøkt å forholde meg til andres arbeider. Derfor mener jeg likevel at det kan være elementer av allmenngyldighet i det jeg skriver om.

Målet med dette prosjektet har derfor ikke vært å lage en generaliserbar studie. Målet har blant annet vært å få frem noen barnehagestyreres synspunkter og ønsker for barnehagen, barnehagefeltet og fremtidens barnehager. I tillegg har jeg hatt som mål å finne likheter og forskjeller i hva barnehagestyrere mener om barnehagefeltet og hva politiske programmer mener om barnehagepolitikk.

Etter å selv ha vært i politikken siden jeg var 17 år, er jeg vant med argumentasjon som "foreldreundersøkelser viser at..." og "forskning viser at...". Jeg har selv jobbet i barnehage, både som barnehagemedarbeider og som pedagogisk leder, og jeg er også interessert i å få fram barnehagepersonalets perspektiv. Et mål med dette prosjektet har derfor vært å få frem noen stemmer fra noen av de som jobber i barnehage og se dette opp mot hva politikken sier og fokuserer på. Jeg har forsøkt å tilstrebe både etterrettelighet og transparens i dette prosjektet. Det har jeg gjort ved å gi en mest mulig konkret beskrivelse av hvordan jeg har gått frem, men jeg kan selvsagt ikke utelukke at mitt personlige engasjement og min forforståelse kan ha preget prosjektets gjennomføring og analysen av resultatene.

Ved kvalitative undersøkelser snakker man om overføring av kunnskap og analytisk overføringsverdi i stedet for generalisering (Johanessen, Tuft & Christoffersen, 2016, s. 231). Denne overførbarheten betegner Johanessen, Tuft og Christoffersen også som ekstern validitet (2016, s. 231). Selv om målet med mitt prosjekt ikke har vært å lage en generaliserbar studie, mener jeg likevel funnene kan ha overføringsverdi til store deler av barnehagefeltet. Jeg håper derfor at politikere og folk som jobber i og med barnehagefeltet finner funnene interessante. Politikere ser forhåpentligvis at det er viss avstand mellom hva barnehagestyrere ønsker for barnehagefeltet og mener barnehagen trenger, og hva den politiske debatten om barnehage preges av. Selv om det er en viss avstand, betyr det ikke nødvendigvis at det er direkte motsetning mellom det barnehagefolk mener og det som står i politiske programmer. Avstanden ligger mer i ulike temavalg, ulik konkretiseringsgrad og politikkenes språk og distanserte tilnærming. Jeg håper derfor at fagfolk i barnehagen ser at det ikke trenger å være konflikt mellom hva de er opptatt av og hva politikken fokuserer på, og at politiske programmer kan inneholde noe som er relevant for dem også.

I analysen av partiprogrammene har jeg etterstrebet transparens, slik at andre kan gå i partiprogrammene og etterprøve og eventuelt forsøke å gjenta det jeg har gjort. Dette har jeg gjort for at metoden og dataene skal være mest mulig pålitelige.

I intervjuer ligger det potensielle feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen (Dalland, 2017, s. 69). Jeg har foretatt lydopptatt under mine intervjuer og lest opptakene grundig. Jeg har også forsøkt å bruke en del sitater i framstillingen for å være mest mulig tro mot kildene. Jeg må likevel ha i mente spørsmål som: Har informanten forstått spørsmålet? Har jeg forstått svaret? Var lyden ved lydopptakene god nok? Kan feil ha oppstått ved transkribering? Dette er i så fall faktorer som kan påvirke en oppgaves pålitelighet (Dalland, 2017, s. 69).

I intervjuene valgte jeg å informere barnehagestyrerne om at jeg selv har et partipolitisk engasjement. Jeg var opptatt av å ikke si noe om min partitilhørighet, men regnet med at noen av informantene kjente til den likevel. Dette kan derfor ha lagt føringer for informantenes svar og uttalelser. Kanskje har informantene unngått å fremme upopulære og politisk ukorrekte meninger? Dette er for meg et åpent spørsmål.

Opgavens pålitelighet kan også påvirkes av informasjonen som jeg har gitt informantene i forkant av intervjuet (Anker, 2020, s. 109). Jeg tok et bevisst valg på å ikke sende intervjuguiden til informantene i forkant av intervjuene, nettopp for å unngå at intervjuguiden skulle legge for mange føringer og at informantene kunne planlegge intervjuet. Slik forsøkte jeg å få en mest mulig spontan og åpenhertig samtale, der informantene kunne uttale seg uten å være for påvirket av politiske tanker og ideer. Informantene hadde som nevnt fått tilsendt et informasjonsskriv med informasjon om masteroppgaven/prosjektet i forkant. Informasjonsskrivet kan ha påvirket informantenes svar i noe grad, men det er samtidig viktig å være bevisst på at målet for et arbeid og måten intervjuene gjennomføres på, alltid kan påvirke informantene (Anker, 2020, s. 109). Jeg kunne latt informantene lese gjennom intervjuene etter de var ferdig transkribert. Å tilbakeføre resultatene til informantene for å bekrefte resultatene kan styrke oppgavens troverdighet (Johanessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 230). Det har jeg valgt å ikke gjøre. Fordi jeg har vært opptatt av å få informantenes spontane og åpenhertige svar, og i størst mulig grad prøvd å unngå at intervjuene ble preget av taktiske, strategiske og politiske overveielser fra informantene.

Så vidt jeg kan vurdere peker få av informantenes svar og uttalelser i samsvar med det mitt eget parti (Arbeiderpartiet) har vektlagt i sin barnehagepolitikk (se ellers punkt 3.6.4). Dette kan tyde på at flere av informantene i hvert fall ikke har prøvd å gi meg de svarene de trodde jeg ønsket. Det kan også bety at spørsmålene i intervjuguiden var utformet på en sånn måte at informantene fikk sagt sine meninger om barnehage og barnehagefeltet, og at de ikke følte seg forpliktet til å gå inn i og diskutere politikk. Jeg opplever at intervjuene handlet om barn, barnehage og barnehagefeltet, og ikke barnehagepolitikk, noe som var målet mitt da jeg utformet intervjuguiden.

Jeg har ikke spurt barnehagestyrerne om politisk ståsted eller politisk oppfatning. Jeg har heller ikke spurt om hva de synes om politiske saker eller politiske satsningsområder. Jeg har vært opptatt av å få frem barnehagestyrernes faglige perspektiver og erfaringer. I det store og hele mener jeg at jeg har fått ærlige og faglige svar som er lite påvirket av oppgavens tema og min politiske rolle.

Jeg kan vise til pålitelig forskningsmetodikk uten at forskningen fyller gyldighetskriteriet. For at funnene skal være gyldige må de svare på det problemstillingen spør etter. Som Anker (2020, s. 109)

skriver: "Mens pålitelighet handler om at undersøkelsen er utført på en etterrettelig måte, brukes gyldighet som kvalitetskriterium for om forskningsresultatene svarer på det fenomenet som undersøkes" (Anker, 2020, s. 109). Funnene mine må svare på problemstillingen for at forskningen min er gyldig. Gyldighet (validitet) dreier seg om metoden undersøker det den har til hensikt å undersøke (Johanessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 230).

I dette prosjektet er problemstillingen følgende: *Hvordan er sammenhengen mellom politiske partiprogrammer og barnehagestyreres oppfatninger om hva som er viktig i barnehagen?*

Problemstillingen konkretiseres med følgende forskningsspørsmål: 1) *Hva står i politiske programmer for Oslo om barnehagen?*, 2) *Hva mener barnehagestyrere er viktig for barnehagens kvalitet?* 3) *Er det en motsetning og/eller forskjeller mellom hvilke politiske ideer som vektlegges og hva barnehagestyrere anser som viktig for barnehagen?*

For å besvare problemstillingen har jeg valgt å analysere politiske partiprogrammer i Oslo og intervju barnehagestyrere. Jeg har valgt å se funnene fra intervjuene opp mot hva lokale partiprogrammene skriver om. Jeg mener derfor at valg av kilder og metode i dette prosjektet, svarer godt på problemstillingen og forskerspørsmålene, og at funnene derfor bør ha høy grad av gyldighet (validitet).

3.10 Forskningsetiske hensyn

Siden jeg skulle foreta intervjuer av barnehagestyrere søkte jeg om tillatelse fra NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste) høsten 2020. Så fort søknaden ble godkjent kunne jeg begynne prosessen med å finne informanter.

For alle forskningsprosjekter finnes det forskningsetiske retningslinjer (NESH, 2016). Del B, punkt 5-18 i Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi, omhandler hensyn til personer. Dette innebærer blant annet at ansvaret for å informere (punkt 7), informert samtykke (punkt 8) og konfidensialitet (punkt 9) er noe man som forsker må ta hensyn til. Informert samtykke innebærer at informantene er innforstått med prosjektets formål, og på bakgrunn av det deltar frivillig. Som forsker må man også informere om informantenes rett til å kunne trekke seg ut av undersøkelsen når som helst. I forkant av datainnsamlingen sendte jeg derfor ut både informasjonsskriv og samtykkeskjema. I tillegg foretok jeg en muntlig gjennomgang av hovedpunktene i informasjonsskrivet før intervjustart. Konfidensialitet dreier seg om at informantene skal kunne stole på at informasjonen de gir ikke på noen måte kan identifiseres. Derfor

har jeg forsøkt å sikre anonymitet ved å nummerere informantene fra 1 til 6. Dessuten vil alle data som ikke er anonymisert bli slettet ved prosjektets slutt.

4.0 Presentasjon av funn

I presentasjonen av resultater vil jeg anvende Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979). De nivåene som har vært mest aktuelle for mitt prosjekt har vært: ideenes nivå, det formelle nivået og det oppfattede nivået. Jeg har derfor valgt å bygge opp dette kapitlet på følgende måte: først presenteres de lokale partiprogrammene og min analyse av disse (ideenes nivå). Deretter vil jeg kort redegjøre for Oslos kommunes offentlige arbeid og noen dokumenter gjeldende for barnehagesektoren i Oslo (det formelle nivået). Jeg vil til slutt presentere barnehagestyrernes oppfatninger og meninger om barnehagefeltet (det oppfattede nivået).

Jeg har ikke gjort en grundig analyse av Oslo kommunes arbeid. Jeg gir mer en redegjørelse av Oslos arbeid, samt viser til noen av de offentlige dokumentene fra Oslo kommune som jeg anser som mest relevante for mitt prosjekt og for barnehagesektoren. Med utgangspunkt i Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979) ønsker jeg å vise til Oslos arbeid som en del av det formelle nivået.

4.1. Partiprogrammene

I dette punktet velger jeg å gi en kort presentasjon av partiprogrammene i Oslo og formen på de ulike partiprogrammenes delkapittel om barnehage/barnehagefeltet. Jeg har søkt på ordet "barnehage" i hvert partis program for å kartlegge hvor mange ganger barnehage nevnes. Ordet "barnehage" nevnes flere ganger i alle partiprogrammene. Jeg har likevel søkt etter ordet "førskole" i alle programmene, for å se om noen partier bruker det begrepet fremfor "barnehage". Ordet "førskole" nevnes kun i to av ni programmer- en gang i Oslo MdGs program og to ganger i Oslo KrFs program. Det er derfor tydelig at "barnehage" er det begrepet som primært blir brukt i de politiske partiprogrammene.

Jeg har så tatt for meg delen/delkapitlet som tar for seg partiets barnehagepolitikk. Jeg gir her en kort framstilling av omfang og form for hvert partis delkapittel om barnehage. Framstillingen er hovedsakelig en deskriptiv og kvantifiserende beskrivelse av innholdet i programmene. Den kvalitative gjennomgangen av de politiske partiprogrammene gir jeg i punkt 4.1.5.

I punkt 4.4 finnes også en gjennomgang av intervjudata sett opp mot innhold i partiprogrammene.

4.1.1. Kvantitativ framstilling av partiprogrammene

Under har jeg laget en tabell som enkelt framstiller formen på programmene. Jeg har først tatt for meg antall ganger søkeordet "barnehage" nevnes i det helhetlige programmet. Videre gir jeg en

oversikt over om det enkelte program har en egen del/eget delkapittel om barnehage eller ikke. Jeg tar så for meg omfanget (i form av antall ord) på delen/delkapittelet om barnehagen, før jeg så tar for meg hvor mange ord som står i brødteksten og antall kulepunkter under delen/delkapittelet om barnehage.

Omfanget av delen/delkapittelet om barnehage trenger ikke ha betydning for innholdet i delkapitlene. Det kan si noe om hvor stort fokus barnehage har i det enkelte partis program, men dette må også ses i lys av det totale omfanget i hvert partiprogram, noe jeg har sett bort fra i dette prosjektet. Partiprogrammer kan ha svært ulik form i form i antall sider, skriftstørrelse, bilder og en rekke andre komponenter som kan gjøre det vanskelig å vurdere størrelsen på et program. Jeg har derfor ikke tatt med det totale omfanget av hvert program i tabellen under.

De fleste programmene, utenom MdG, er satt opp slik at brødteksten kommer først og at delen med brødtekst har et mer generelt blikk/perspektiv på verdier, retning og ønsker for barnehagen. De konkrete målene og tiltakene som partiet ønsker å arbeide med er skissert som kulepunkter. Størrelsen på brødtekst og antall kulepunkter er tatt med fordi det kan si noe om hvor mange tiltak og ønsker hvert parti har for barnehagen. I tillegg kan det gi et signal om hvor mye politikk på barnehagefeltet hvert enkelt parti har.

4.1.2 Omfanget av temaet barnehage i partiprogrammene

Min gjennomgang av partiprogrammene viser at alle partiene har egne deler/delkapitler om barnehage. En framstilling som i tabellen nedenfor gir en enkel oversikt over størrelsen på barnehagedelen i partiprogrammene.

Tabell 1: Omfang av temaet barnehage i partiprogrammene

Parti	Antall ganger ordet "barnehage" er nevnt i hele programmet	Eget delkapittel eller egen del om barnehage	Størrelse (i form av antall ord) i delkapittelet/delen om barnehage	Antall ord i brødteksten om barnehage	Antall kulepunkter etter brødteksten om barnehage
AP	38	Ja	423	273	9
FrP	19	Ja	191	124	7
Høyre	52	Ja	411	238	12

KrF	71 (+ "førskole" 2 ganger)	Ja	378	121	19
MdG	24 (+ "førskole" 1 gang)	Ja	178	178	Ingen
SP	20	Ja	145	88	7
SV	74	Ja	527	216	18
Rødt	45	Ja	652	139	17
Venstre	25	Ja	286	145	9

Denne tabellen er en deskriptiv kvantifisering av programmenes form og tar ikke for seg innholdet i programmene. Som skrevet tidligere trenger ikke omfanget av delen/delkapittelet å ha noe å si for det innholdsmessige. Omfanget kan likevel antyde i hvilken grad hvert enkelt parti vektlegger barnehage og barnehagepolitikk.

Ut i fra denne tabellen og mine kriterier ser vi at Rødt og SV er de to partiene som skriver mest utfyllende om barnehage i partiprogrammene sine. Min gjennomgang viser at det er disse partiene som både har mest tekst og flest kulepunkter under sine delkapitler om barnehage. Ut i fra min analyse er MdG og FrP er de partiene som skriver minst om barnehage. I MdG sitt tilfelle kan dette kanskje forklares med at de hovedsaklig er et miljøparti og at de derfor kanskje ikke prioriterer andre politiske temaer og satsningsområder i like stor grad som de prioriterer miljø. En tilsvarende forklaring er ikke gjeldende for FrP.

4.1.3 Oversikt over overskrifter om barnehagefeltet i de ulike partiprogrammene

Videre har jeg laget en tabell med oversikt over de ulike partiprogrammenes overskrift på delkapittelet/delen om barnehage, og overskrift på hovedkapittelet som delen om barnehage er under. Noen av overskriftene er korte og rent beskrivende. Et eksempel på dette er FrPs delkapittel om barnehagefeltet som heter "Barnehager". Denne overskriften sier, ut fra min vurdering, lite om det politiske innholdet og fokuset i delkapitlet. Det antyder kun hva som er temaet.

Andre partier har det jeg tolker som mer politiske overskrifter som sier mer om partienes politikk for barnehagefeltet. Et eksempel på dette er Oslo Arbeiderpartis "Gode barnehager til alle". Her signaliserer partiet at de ønsker gode barnehager, som skal være tilgjengelige for alle. Det samme ser

vi i Høyres delkapittel om barnehager som heter: "Barnehager for læring og lek". Her signaliserer partiet at læring og lek er to viktige begreper i deres barnehagepolitikk.

Det at noen av overskriftene er rent beskrivende trenger ikke bety at innholdet i kapitlet og delkapitlet er like beskrivende og politisk nøytralt.

Tabell 2: Overskrifter

Parti	Overskrift hovedkapittel	Overskrift delkapittel om barnehage
AP	Kunnskapsbyen	Gode barnehager til alle
FrP	En skole for fremtiden	Barnehager
Høyre	Kunnskap i skolen og gode oppvekstmiljøer	Barnehager for læring og lek
KrF	Verdens beste storby for barn	En Oslo-barnehage som lar barn være barn
MdG	En god skole og kreativ oppvekst	"Nærbarnehagene" og "Tid til barna"
SP	Barnehage, skole og AKS	Barnehage
SV	God oppvekst, skole og utdanning til alle	Lek og læring i barnehagen
Rødt	Barnehage og skole	Barnehage
Venstre	Utdanning og oppvekst	Barnehage

4.1.4 Kort presentasjon av form og innhold i partiprogrammene

Oslo Arbeiderpartis partiprogram

Oslo Arbeiderpartis partiprogram har tittelen: "Oslo Arbeiderparti bystyreprogram 2019-2023. For hele Oslo". De to største kapitlene i programmet er "Miljøhovedstaden" og et kapittel som tar for seg blant annet trygghet, hatkriminalitet og en aldersvennlig by som kalles "Byen som tar vare på deg". Programmet består av totalt syv hovedkapitler med flere underkapitler.

Første delkapittel under "Kunnskapsbyen" er kapittelet "Gode barnehager til alle". Dette delkapittelet består av fem avsnitt med tekst, i tillegg til å inneholde ni kulepunkter med "Oslo Arbeiderparti vil". Med overskrift, tekst og kulepunkter består delkapittelet "Gode barnehager til alle" av totalt 423 ord. I hele Oslo Arbeiderpartis partiprogram for valgperioden 2019-2023 nevnes søkeordet "barnehage" totalt 38 ganger.

Oslo FrPs partiprogram

Oslo FrPs partiprogram har tittelen: "En enklere hverdag. Valg 2019" (Oslo FrP, 2019). Det største kapittelet i Oslo FrPs program er: "En god samferdselspolitikk for Oslo". FrPs program består av totalt 12 hovedkapitler med flere underkapitler under de fleste av hovedkapitlene. Under hovedkapittelet "En skole for fremtiden" finner vi delkapittelet "Barnehager". Delkapittelet inneholder totalt 191 ord og består av en brødtekst med to avsnitt, etterfulgt av totalt syv kulepunkter om hva "FrP vil". I Oslo FrPs partiprogram for valgperioden 2019-2023 nevnes ordet "barnehage" totalt 19 ganger

Oslo Høyres partiprogram

Partiprogrammet til Oslo Høyre har tittelen: "Oslo Høyres bystyreprogram 2019-2023. Vi tror på Oslo" (Oslo Høyre, 2019). Oslo Høyres program består av totalt syv kapitler med flere underkapitler. Det største kapittelet i Oslo Høyres program er et helse relatert kapittel som heter "Trygghet for hjelp når du trenger det". Et nesten like stort kapittel er skole, oppvekst- og barnehagerelatert og heter: "Kunnskap i skolen og gode oppvekstmiljøer" (Oslo Høyre, 2019).

I Oslo Høyres kapittel "Kunnskap i skolen og gode oppvekstmiljøer" er det delkapittelet "Barnehager for læring og lek" som er delkapittelet som primært omhandler barnehagepolitikken. Delkapittelet inneholder totalt 411 ord og består av en brødtekst med fire avsnitt, og 12 kulepunkter om hva "Oslo Høyre vil". I hele Oslo Høyres lokale partiprogram for 2019-2023 nevnes ordet "barnehage" 52 ganger.

Oslo KrFs partiprogram

Oslo KrFs partiprogram har tittelen: "En varmere by. Oslo KrFs program for bystyreperioden 2019-2023" (Oslo KrF, 2019). Programmet består av totalt fire hovedkapitler med flere underkapitler under hvert hovedkapittel. Tre av kapitlene i Oslo KrFs program er like store. Det første er kapittelet handler om skole, barnehage og oppvekst og heter: "Verdens beste by for barn" (Oslo KrF, 2019). Det andre er "Det gode livet i storbyen" og handler om blant annet arbeidsplasser. Det tredje handler

primært om helse og heter: "Byen med det store hjertet" (Oslo KrF, 2019). Det siste kapittelet er noe mindre enn de tre andre og handler om miljø, samferdsel og byutvikling.

Delkapittelet om barnehage består av totalt 378 ord. Det er to avsnitt i selve brødteksten etterfulgt av nitten kulepunkter om KrF barnehagepolitikk som er "Oslo KrFs løsninger". I programmet finner jeg ordet "barnehage" 71 ganger.

Oslo MdG (miljøpartiet de grønne)

Oslo MdGs tittel på partiprogrammet er: "Program for Oslo MdG 2019-23" (Oslo MdG, 2019). Oslo MdGs program fremstår noe annerledes enn de andre partienes program. Programmet består av totalt 17 ulike kapitler der hvert kapittel kalles "Oslomål 1", "Oslomål 2" og så videre. Dette partiprogrammet har ikke typiske delkapitler (med brødtekst etterfulgt av kulepunkter), men har ulike avsnitt, med ny overskrift for hvert avsnitt, under hvert hovedkapittel som tar for seg mer detaljerte temaer. Det lengste kapittelet heter: "Oslomål 7: Grønn og trygg transport til alle" og er på totalt fem sider.

Det kapittelet som har delen om barnehage kalles "Oslomål 4: En god skole og kreativ oppvekst". Under dette kapittelet er det to avsnitt som omhandler barnehage. Det første avsnittet har overskriften: "Nærbarnehagene". Det andre avsnittet har overskriften "Tid til barna". Når jeg slår sammen disse to avsnittene, består de (med overskrift) av totalt 178 ord.

Oslo MdGs program har ikke kulepunkter og har kun det jeg kaller brødtekst. I Oslo MdGs partiprogram for perioden 2019-2023 nevnes ordet "barnehage" totalt 24 ganger.

Rødt Oslo

Oslo Rødts partiprogram har tittelen: "Arbeidsprogram for Rødt Oslo 2019-2023" (Oslo Rødt, 2019-2023). Det største kapittelet i programmet heter: "Klima og miljø" og er på totalt fem sider. Programmet består av totalt 12 kapitler med flere underkapitler.

Vi finner delkapittelet om barnehage under kapittel åtte som kalles "Barnehage og skole".

Delkapittelet som heter "Barnehage" består av totalt 652 ord. Delkapittelet har en kort innledende brødtekst med to avsnitt. Det meste av innholdet i delkapittelet finner vi i 17 ulike kulepunkter. I Oslo Rødts partiprogram for 2019-2023 nevnes ordet "barnehage" 45 ganger.

Oslo Sp

Oslo Sps (Senterpartiet) partiprogram har tittelen: "Oslo Senterparti Lokalvalgsprogram 2019-2023" (Oslo SP, 2019). Det største kapittelet i Senterpartiets program er "Kultur, idrett, frivillighet og trossamfunn". Programmet består av elleve hovedkapitler. I innholdsfortegnelsen er det ikke kategorisert med delkapitler, men i selve programmet finner vi flere delkapitler under hovedkapitlene. Delen om barnehage finner vi under hovedkapittelet "Barnehage, skole og AKS". Delkapittelet som primært omtaler partiets barnehagepolitikk heter "Barnehage". Delkapittelet består av totalt 145 ord. Det er 88 ord i brødteksten og delkapittelet inneholder syv kulepunkter.

Oslo SPs program har et litt annet oppsett enn flere av de andre programmene. Det er derfor litt vanskelig å si hvor mange avsnitt delkapittelet om barnehage har, men det fremstår som tre korte avsnitt. Søkeordet "barnehage" finnes totalt 20 ganger i Senterpartiets program.

Oslo SV

Oslo SVs (Sosialistisk venstreparti) partiprogram har tittelen: "Valgprogram for Oslo SV 2019-2023" (Oslo SV, 2019). Det største kapittelet i programmet er: "God oppvekst, skole og utdanning til alle". Programmet består av totalt 19 hovedkapitler med flere underkapitler. Oslo SV har et eget delkapittel om barnehage kalles "Lek og læring i barnehagen" finnes under hovedkapittelet "God oppvekst, skole og utdanning til alle".

Delkapittelet "Lek og læring i barnehagen" inneholder totalt 527 ord. Delkapittelet består av to avsnitt som innledende brødtekst, før vi finner 18 kulepunkter om hva SV vil gjøre i sin barnehagepolitikk. Søkeordet "barnehage" finnes totalt 74 ganger i programmet.

Oslo Venstre

Oslo Venstres partiprogram har tittelen: "Bystyreprogram 2019-2023" (Oslo Venstre, 2019). Det største kapittelet i Oslo Venstres program er "Miljø og samferdsel". Det lokale partiprogrammet er ellers delt inn i totalt seks hovedkapitler med flere underkapitler.

Vi finner delkapittelet "Barnehage" under hovedkapittelet "Utdanning og oppvekst". Venstres del om barnehage inneholder totalt 286 ord. Delkapittelet om barnehage inneholder to avsnitt bestående av 145 ord, i tillegg finner vi totalt ni kulepunkter om hva "venstre vil". I Oslo Venstres bystyreprogram for valgperioden 2019-2023 finner vi "søkeordet" barnehage 25 ganger

4.1.5 En kvalitativ gjennomgang av partiprogrammene

Ved gjennomlesning av partiprogrammene for Oslo, så jeg temaer som gikk igjen i de fleste programmer. Alle programmene hadde noe om barnehagepolitikk. Det varierte derimot hva de skrev om og hvor mye de skrev når det gjaldt temaet barnehage.

Jeg startet analysen av partiprogrammene ved å lese grundig gjennom hvert enkelt program. Jeg leste et og et program flere ganger, for å først identifisere sentrale temaer. Noe av utfordringen var at barnehage kunne bli omtalt ulike steder og på ulike måter. Flere av partiprogrammene hadde skrevet noe om barnehage og oppvekst i innledningen, og de hadde samtidig en egen overskrift og et delkapittel om barnehage senere i partiprogrammet. I tillegg forekom det elementer om barnehagepolitikk under andre overskrifter og temaer enn der det primært sto om barnehage i flere av partiprogrammene.

Jeg har valgt å kun forholde meg til partiprogrammenes delkapittel om barnehagepolitikk. Tekstene hadde begrenset omfang og temaene var tydelige. Dette masterprosjektet fokuserer på hva partiene skriver om barnehagepolitikk. Det å bruke delkapitlene som hovedsakelig kun skal handle om barnehage, ble derfor naturlig.

Partiprogrammene er ikke først og fremst beskrivende, men mer generelle og prinsipielle. Etter nøye gjennomlesning flere ganger, begynte jeg å identifisere sentrale temaer som merkbart gikk igjen i flere av partiprogrammene. Disse temaene danner grunnlaget for kategoriene jeg presenterer under. Jeg skriver mer om hvordan jeg har kommet frem til de ulike kategoriene i presentasjonen av hver kategori. Jeg har funnet følgende syv kategorier som jeg vil beskrive nærmere: Barnehageeier og barnehagedrift, bemanning, kompetanse hos de ansatte, åpningstider, læring, språk og kommunikasjon, vennskap og lek, og barnehageplasser og kapasitet i barnehagen.

Barnehageeier og barnehagedrift

Den første kategorien jeg presenterer har jeg valgt å kalle "barnehageeier og barnehagedrift". Denne kategorien omhandler hvem som eier og drifter barnehagen/barnehagene. Det kan være kommunen, private ideelle eller private kommersielle (private aktører som tar ut utbytte).

Alle partiprogrammene, utenom Oslo MdG, skriver om de mener barnehageeier skal være kommunal, privat eller om barnehageeier ikke er av betydning. Det er noe ulikt hva programmene skriver og hva de fokuserer på. Oslo Rødt skriver for eksempel: "Private kommersielle barnehager skal overtas av kommunen" (Oslo Rødt, 2017, s. 26), mens Oslo Venstre mener at: "Nok

barnehageplasser og høy kvalitet på barnehagene er det som er viktig, ikke hvem som driver eller eier barnehagene”(Oslo Venstre, 2017, s. 7-8).

Hvem partiene mener skal eie og drifte barnehagene, er ulikt, men felles er at partiprogrammene skriver noe om eierforholdet. Hvem som skal eie og drifte barnehagene er et tydelig fokus i Oslopolitikken, ettersom alle partier (utenom Oslo MdG) mener noe om dette.

Bemanning

Den neste kategorien jeg skal presentere er ”bemanning”. Eksempler i denne kategorien kan være at partiet mener bemanningsnormen må være hele barnehagens åpningstid, eller at partiet vektlegger god personaltetthet som viktig for kvaliteten i barnehagen. Alle partiene, utenom tre (se tabell om bemanning og personaltetthet), skriver om bemanning, personal- og/eller voksentetthet.

Det varierer hva partienes program fokuserer på. SV skriver for eksempel at de ønsker: ”Måltrettet styrking av bemanningen i barnehager i utsatte områder” (Oslo SV, 2017, s. 17), mens Oslo KrF skriver at: ”kvaliteten i barnehagene må sikres gjennom høy voksentetthet” (Oslo KrF, 2017, s. 5).

Vikarpool er også noe som nevnes i flere av partiprogrammene. Tilgjengelige vikarer er viktig for barnehagens bemanning ved sykdom eller fravær hos det faste personalet. Flere av partiene skriver om kommunale vikarpooler der vikarene kommer fra en egen ordning i regi av Oslo kommune og ikke fra et vikarbyrå.

Til tross for at det er fire partier som ikke skriver om bemanning eller personaltetthet, er bemanning et tema som går igjen i et flertall av de partiprogrammene. Felles for disse partiene er at de poengterer at god bemanning og nok ansatte i barnehagene er viktig. Det er for eksempel ingen partier som mener at det skal være færre ansatte i barnehagene.

Kompetanse hos de ansatte

Den tredje kategorien jeg skal presentere er kategorien om de ansattes kompetanse. Det skrives om ulike former for krav og forventninger til ansattes kompetanse i alle partiprogrammene utenom to (se tabell 6: Kompetanse hos de ansatte). Partiprogrammene vektlegger ulike ting for ansattes kompetanse. Noen partier skriver om å gi assistenter mulighet til å ta fagbrev. Andre partier skriver om at de ønsker flere pedagoger i barnehagene. Rødt Oslo skriver for eksempel at: ”Det skal gis tilbud om kompetanseheving til barnehagemedarbeidere slik at de kan ta fagbrev eller videreutdanne seg til barnehagelærere, hvis de ønsker det” (Rødt Oslo, 2019, s. 27), mens Oslo Høyre vektlegger flere pedagoger i barnehagene: ”Ansette og utdanne flere pedagoger i Oslobarnehagen,

med det mål at halvparten av de ansatte i barnehagen skal ha pedagogisk kompetanse” (Oslo Høyre, 2019, s. 6).

Felles for partiprogrammene som skriver om kompetanse, er at de ønsker å styrke kompetansen i barnehagen. Partiprogrammene har ulike måter de ønsker å gjøre det på. Selv om noen av programmene ikke skriver om kompetanse, er det ingen som skriver at kompetansen i barnehagene er for god og at man ikke skal jobbe for å bedre den ytterligere. Med andre ord er det ingen av partiprogrammene som skriver at kompetansenivået er for høyt.

Åpningstider

Den fjerde kategorien jeg skal presentere er åpningstider. Det er også et tema det skrives om i flere av partiprogrammene. Det skrives blant annet om fleksible åpningstider, om kveldsåpne barnehager og om muligheten for tilsyn av barn på natta.

I partiprogrammene er det fire partier som har skrevet momenter som plasseres i denne kategorien. Oslo KrF har skrevet at de blant annet vil jobbe for å skape fleksibilitet i Oslo-barnehagene (Oslo KrF, 2019, s. 5). Ettersom det ikke er spesifisert hva Oslo KrF vil skape fleksibilitet for (om det er åpningstider, barnehagestart eller annet) har jeg ikke plassert dette i kategorier åpningstider. Åpningstider i barnehagen er ikke noe et flertall av partiene skriver om. Det er likevel et tema som jeg har merket meg at går igjen i flere av programmene. Jeg velger derfor å vise til hva som står om åpningstider i de programmene som har skrevet om temaet: Oslo Venstre vil: ”Åpne for kveldsåpne barnehager, kombinert med makstid per døgn og uke” (Oslo Venstre, 2019, s. 8). Oslo Høyre vil: ”Utrede behov for mer fleksible åpningstider i barnehagene” (Oslo Høyre, 2019, s. 6). Oslo FrP vil: ”Vurdere å tilrettelegge for enkelte kveldsåpne barnehager ” (Oslo FrP, 2019, s. 13). Oslo Rødt vil: ”Oslo kommune må kartlegge behovet for barnetilsyn om natten for foreldre som jobber natt og kveld som ikke har andre tilsynsmuligheter” (Oslo Rødt, 2019, s. 27). Oslo Rødt bruker ordet ”barnetilsyn” og ikke barnehage i det de skriver. Kulepunktet står likevel under delkapittelet om barnehage.

To av partiene som skriver om åpningstider vil åpne for kveldsåpne barnehager. Et parti vil se på muligheten for en ordning med barnehage (eller barnetilsyn) på natten, mens det siste partiet som skriver om åpningstider skriver at de vil utrede behov for meg fleksible åpningstider. Det er ingen av partiprogrammene som skriver at åpningstidene i barnehagene bør reduseres.

Læring, språk og kommunikasjon

Den femte kategorien jeg presenterer er læring, språk og kommunikasjon. Læring, språk og kommunikasjon er temaer som går igjen i alle partiprogrammene utenom to (Oslo Venstre og Oslo Sp). Oslo MdG og Oslo FrP skriver ikke om noe som jeg har kodet som språk og kommunikasjon, men de skriver om læring.

Jeg har samlet temaene læring, språk og kommunikasjon fordi det dels kan være overlappende hva partiprogrammene skriver om disse temaene. Disse tre temaene er også samlet dels fordi de henger tett sammen – språk og kommunikasjon danner grunnlag for barns utvikling og læring (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23). Disse tre temaene er også samlet fordi det er temaer om det faglige innholdet i barnehagen.

Oslo SV skriver for eksempel: "SV vil ha en barnehage som bidrar til språklig og sosial utvikling, og som motiverer til lek, læring, nysgjerrighet, engasjement og kreativitet" (Oslo SV, 2017, s. 17). Her belyser Oslo SV at barnehagen er viktig for blant annet barns læring og språkutvikling. Med denne setningen stiller ikke Oslo SV ytterligere krav til at barnehagene skal jobbe mer med språk eller læring, men påpeker at barnehagen er en viktig arena for læring og for språkutvikling. I sitt fokus på språk og læring gir derimot Oslo Høyre blant annet et konkret eksempel på en ordning de vil se mer av: "Utvide ordningen med Lesefrø, et språkopplæringstiltak i samarbeid mellom Deichman og bydelene" (Oslo Høyre, 2019, s. 6). Med disse to eksemplene fra Oslo SV og Oslo Høyres program ser vi at det er noe ulikt fokus på hva som vektlegges også innen disse temaene.

Vennskap og lek

Den sjettede kategorien jeg presenterer er vennskap og lek. Vennskap og lek er to sentrale temaer som går igjen i mange av partiprogrammene. Jeg har valgt å slå sammen disse to temaene til en kategori. Også denne kategorien tar for seg noe av innholdet i barnehagen. Det står noe om vennskap og/eller lek i alle partiprogrammene, utenom Oslo Venstres. Begrepet lek brukes ofte sammen med læring i partiprogrammene. Eksempler på dette finnes i både Oslo Arbeiderpartis (2019, s. 5) og Oslo Høyres (2019, s. 5) programmer som skriver "lek og læring" i samme setning.

Alle partiene som skriver om lek og/eller vennskap belyser dette som viktig, men det er fortsatt noe ulikt hva partiprogrammene fokuserer på. Det er ingen som skriver at det er for mye lek i barnehagen eller at vennskap ikke er viktig. Knyttet til vennskap skriver Oslo SP: "Barn trenger gode og stabile vennemiljøer", (Oslo SP, 2019, s. 32). I dette eksempelet står det ikke noe om at barnehagen må jobbe med lek eller utvikling av vennskap, men slik jeg leser det, belyser eksempelet at barnehagen

er en arena hvor barn kan utvikle vennskap og at vennskap er viktig.

Noen partier skriver om lek og/eller vennskap flere ganger i sitt delkapittel om barnehagen. Et eksempel på dette er Oslo Rødts partiprogram Oslo Rødt skriver blant annet: "Barn er nysgjerrige og lærer lett, men det må skje på barns og lekens premisser" (Oslo Rødt, 2019, s. 26). Slik jeg leser det skriver Oslo Rødt her at leken er viktig blant annet for barns læring og nysgjerrighet. I dette eksempelet skrives det ikke at det for eksempel bør være mer lek i barnehagen, men leken begrunnes som betydningsfull for annet innhold (her læring og nysgjerrighet) i barnehagen.

Barnehageplasser og kapasitet i barnehagene

Det skrives om barnehageplasser og kapasitet i barnehagene i alle partiprogrammene. Det er ulikt hvor mye partiene skriver om barnehageplasser og kapasitet, og det vektlegges ulike ting i de ulike partiprogrammene. Noen partier vektlegger at nok barnehageplasser er viktig for at barna skal få gå i sin nærbarnehage, mens andre partier er opptatt av at flere barn bør gå i barnehage.

Oslo FrP skriver for eksempel at de vil: "Oppnå full barnehagedekning ved å tillate private aktører" (Oslo FrP, 2019, s. 13), mens andre partier fokuserer på nok barnehageplasser for å sikre at barn får plass i nærbarnehagen sin. Oslo MdG begrunner sitt ønske om nok barnehageplasser slik: "Barn skal først og fremst gå i barnehage i eget nærmiljø, og søsken skal sikres mulighet til plass i samme barnehage" (Oslo MdG, 2019, s. 11).

Felles for alle partiene er at de belyser at det må være nok barnehageplasser og at barnehagekapasiteten må være god. Det er ingen partier som skriver at Oslo trenger færre barnehageplasser.

4.1.6 Oppsummering av partiprogrammene

Et fellestrekk i partiprogrammene er at det er et bredt fokus på kompetanse i barnehagen og ansattes kompetanse. Selv om det er noe ulikt fokus på hva de vil gjøre for å øke kompetansen i barnehagen, så er det tydelig at partiene er opptatt av kompetansen i barnehagen og at dette er noe de vil satse på.

Det er flere temaer som flere partier tar opp, men som ikke alle partiene skriver om. Felles for flere av disse temaene er at det likevel ser ut til å ikke være en politisk uenighet om temaene. Et eksempel på dette er temaet bemanning i barnehagen. Selv om ikke alle partiprogrammene skriver om dette, så er det heller ingen som skriver at bemanningen i barnehagen er for god. Tilsvarende tendens ser vi på kategoriene "vennskap og lek" og "læring, språk og kommunikasjon". Det at flere partier ikke

skriver eksplisitt om temaer innunder disse kategoriene, trenger ikke bety at det er en politisk uenighet om temaene. Det betyr kanskje at dette er temaer som ikke blir vektlagt i like stor grad i hvert enkelt parti. Det betyr ikke nødvendigvis at det er en politisk strid, men det kan bety at det er temaer som partiene ikke vektlegger som like viktige og som partiene ikke vil profilere seg på.

Det temaet det merkbart er mest uenighet rundt er temaene innenfor kategorien: "barnehageeier og barnehagedrift". Denne kategorien tar for seg temaer om hvem som skal drifte og eie barnehagen. Her er det et merkbart politisk skille mellom de partiene som ønsker private kommersielle aktører og de som ikke ønsker disse aktørene og mener at barnehagene skal være kommunale eller eventuelt private ideelle. Her ser vi for eksempel at Oslo FrPs ønsker å konkurransen utsette flere barnehager, mens Oslo Rødt mener at private kommersielle barnehager skal overtas av kommunen.

4.2 Redegjørelse av Oslo kommunes arbeid

For å følge Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979), valgte jeg å begynne presentasjonen av funn med å redegjøre for partiprogrammene i Oslo (ideenes nivå). Jeg redegjør her kort om Oslo kommunes arbeid (det formelle nivået). Deretter presenterer jeg funn fra intervjuene med barnehagestyrere (det oppfattede nivået).

I offentlige barnehager er det den enkelte kommune som er barnehageeier. Det er den enkelte kommune som fører tilsyn av både private og kommunale barnehager. Det er også kommunen som forvalter tilskuddene til private barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2019).

Programmene er partienes løfte til velgerne. Når folk i Oslo har stemt på partier ved fylkes- og kommunevalget i 2019, er det i utgangspunktet disse programmene og denne politikken folk har stemt på. Hvert enkelt partis program skal danne grunnlaget for partiets politikk i Oslo bystyre. Dette betyr at programmene skal danne grunnlaget for hva partienes representanter stemmer for, stemmer mot og fremmer av forslag i bystyret.

Et overordnet prinsipp i Oslo kommune er "tillitsreformen" (Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV, 2015), som innebærer at tillit og skal være det bærende prinsipp i kommunens styring og ledelse (Byrådslederens kontor, 2017, s. 1). Dette innebærer økt tillit til både ledere og medarbeidere i hele kommunens sektor- også barnehagene. Tillitsbasert ledelse er et relativt nytt styringsprinsipp i Oslo kommune. Det ble enighet mellom byrådspartiene Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne om en tillitsreform i byrådsforhandlingene i 2015 (Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV, 2015). Selve saken om tillitsbasert ledelse ble signert byrådsleder Raymond Johansen mai 2017 (Byrådslederens kontor, 2017). Som nevnt er tillitsbasert ledelse er et relativt

nytt styringsprinsipp i Oslo kommune. Jeg anser det likevel som relevant å nevne i denne overordnede redegjørelsen av Oslo kommunes arbeid, da det er et styringsprinsipp som også skal gjelde barnehagene som kommunen eier.

Oslo har cirka 750 barnehager totalt. Over halvparten av disse barnehagene er private. Oslo kommune er barnehageeier for alle kommunale barnehager i Oslo. Oslo kommune fungerer også som tilsynsinstans for alle barnehager i Oslo (både private og kommunale). Ved tilsyn skal kommunen følge bestemmelsene i Barnehageloven (2005), i forskrift om miljørettet helsevern (1995), og føre tilsyn med barnehagenes innhold og kvalitet (Oslo kommune, 2021²). Det er også Oslo kommune som forvalter tilskuddene til de barnehagene i Oslo som ikke er offentlige/kommunale. Det er også kommunene som bevilger penger og fastsetter budsjetter for kommunale barnehager. Kommunene har også mulighet til å ha egne satsninger og utarbeide egne standarder og andre former for styringsdokumenter for de kommunale barnehagene. Dette betyr at kommunene er en viktig og sentral del av den norske barnehagedriften. Kommunene har som både barnehageeier (for alle kommunale barnehager) og tilsynsinstans en sentral rolle i hvordan norske barnehager driftes. Ettersom kommunene også forvalter tilskudd til de private barnehagene og fastsetter budsjetter for de kommunale, har kommunene stor makt og påvirkning på barnehagenes økonomi.

I Goodlads nivåer (Goodlad, Klein & Tye, 1979) er det den formelle offentlige læreplanen som tilsvare det formelle nivået. I dette prosjektet betyr det at det er politikken som vedtas av bystyret, eventuelt en satsning fra byrådet eller i regi av en av etatene, som representerer det formelle nivået.

4.2.1 Hvordan er situasjonen i Oslo i dag?

Oslo kommune skal følge nasjonale føringer som ved for eksempel bemanningsnorm og pedagogdekning. Oslo kommune skal også følge Barnehageloven (2005) sine bestemmelser og sikre at Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) følges i barnehagene.

I avsnittene under presenterer jeg hva Oslo kommune oppgir at de gjør i dag, samt viser til statistikken som Barnehagefakta.no (Utdanningsdirektoratet) opererer med på hvordan barnehagesituasjonen er i Oslo. Det er viktig å ha in mente at de tallene jeg bruker fra Barnehagefakta.no (Utdanningsdirektoratet) er tall som gjelder alle barnehager i Oslo – altså både private barnehager og kommunale.

Ved denne gjennomgangen baserer jeg meg på kategoriene fra intervjuene med barnehagestyrere (se punkt 4.3): 1) Bemanning og personaltetthet, 2) Kompetanse hos de ansatte, 3) Tilknytning, trygghet og omsorg, 4) Språk og kommunikasjon, 5) Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid. Jeg har ennå ikke redegjort for grunnlaget for valg av disse kategoriene.

4.2.2 Bemanning og personaltetthet

Oslo kommune oppgir at de følger den nasjonale bemanningsnormen for voksentetthet. Det betyr en ansatt per tre barn under tre år og en ansatt per seks barn over tre år i barnehagen (Oslo kommune, 2021⁴). Videre skriver Oslo kommune (2021) at:

”Bemanningsavtalen for de kommunale barnehagene sier også at alle barn skal tilhøre en gruppe, avdeling eller lignende. Barnegruppene må ikke være større enn det som er pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Gruppene bør som hovedregel ikke være større det antall barn som krever mer enn fire voksne i grunnbemanning. Organiseringen må ivareta barnas behov for tilknytning” (Oslo kommune, 2021¹).

Viktigheten av god bemanning og personaltetthet påpekes i et flertall av partiprogrammene. Gjennomsnittet på antall barn per ansatt i Oslo kommune er 5,8 (Utdanningsdirektoratet, 2021). Gjennomsnittet på antall barn per ansatt på nasjonalt plan er på 5,7 (Utdanningsdirektoratet, 2021). Det betyr at Oslo kommune har litt lavere bemanning og personaltetthet i barnehagene sine, enn det vi finner på nasjonalt nivå. Til tross for at et flertall av partienes programmer (disse partiene har ikke flertall i Oslo bystyre) vektlegger bemanning og personaltetthet som viktig i Oslopolitikken, er gjennomsnittstallet i Oslo litt lavere enn det nasjonale gjennomsnittstallet.

Under bemanning og personaltetthet har jeg også sett på om det står noe om egen kjøkkenhjelp/kjøkkenressurs eller kokk i partiprogrammene og hva som står om bruk av vikarer (tabell 4 og tabell 5). Oslo kommune har egne retningslinjer for måltider i barnehagen (Oslo kommune, 2021³). Det står ikke noe om dette i et stort flertall av partiprogrammene. Oslo kommune opererer heller ikke med noen ordning om egen kjøkkenhjelp/kjøkkenressurs eller kokk i sine barnehager, men private barnehager kan gjøre det, i tillegg kan det være enkelte lokale satsninger som gjør at noen kommunale barnehager likevel kan ha en slik ordning. Vikarer er også et sentralt tema hos mine informanter (se punkt 4.3). Det skrives også om vikarer i barnehagene i et stort flertall av partiprogrammene. Så vidt jeg kjenner til og finner, er det ingen egen ordning hos Oslo

kommune for vikarer og bruk av vikar i barnehagene. I flere av partiprogrammene står det at partiene ønsker en egen kommunal vikarpool. Dette ser ikke ut til å foreløpig være praksis i Oslo kommune.

4.2.3 Kompetanse hos de ansatte

Oslo kommune (2021) oppgir at de følger den nasjonale bemanningsnormen for barnehagene. Det betyr en pedagogisk leder per 7 barn under tre år og en pedagogisk leder per 14 barn over tre år (Oslo kommune, 2021¹). Oslo kommune oppgir at for de kommunale barnehagene er det et mål om 50% barnehagelærere. Det er ellers ingen krav om formell kompetanse for andre ansatte i barnehagen. Kommunen oppgir likevel at det er en økende andel som har fagutdanning som barne- og ungdomsarbeider eller annen relevant utdanning - kommunen har et mål om 25% barne- og ungdomsarbeidere (Oslo kommune, 2021¹).

Oslo kommune har likevel en lavere andel barnehagelærere enn resten av landet. I Oslo er 36% av alle ansatte i barnehagene utdannet barnehagelærere. Nasjonalt er dette tallet 42% (Utdanningsdirektoratet, 2021). Oslo har også lavere andel ansatte som er barne- og ungdomsarbeidere enn resten av landet – 14,4% av de barnehageansatte er barne- og ungdomsarbeidere i Oslo, mens tallet nasjonalt er 22%. Oslo har derimot litt flere ansatte med "Annen pedagogisk utdanning" enn hva tallet er nasjonalt. I Oslo er dette tallet 4,9%, mens tallet nasjonalt er 1,8% (Utdanningsdirektoratet, 2021).

4.2.4 Tilknytning, trygghet og omsorg

Oslo kommune har en egen side på nettsiden sin som heter "Trygg start i barnehagen" (Oslo kommune, 2021⁴). I tillegg har Oslo kommune en egen Oslostandard for tilvenning (Oslo kommune, 2017) som alle de kommunale barnehagene skal bruke og som flere av de private barnehagene velger å bruke. Oslostandard for tilvenning bruker blant annet trygghetssirkelen (Oslo kommune, 2017, s. 5) som teoretisk grunnlag for hvordan sikre en trygg barnehagestart for barn. I Oslostandard for tilvenning (2017) pekes det på flere rutiner som barnehagene skal følge for tilvenning av nye barn. Alle nye barn skal blant annet ha en egen tilknytningsperson og det skal settes av tilstrekkelig tid til barnets tilvenningsperiode i barnehagen ved oppstart.

Selv om det er noe begrenset hva det står om tilknytning, trygghet og omsorg i partiprogrammene, ser jeg likevel at det er et fokus på det i Oslo kommune.

4.2.5 Språk og kommunikasjon

På nettsidene til Oslo kommune finnes det en egen side om barnehagenes språkarbeid (Oslo kommune, 2021⁵). Oslo kommune har Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø (Oslo kommune, 2019) som skal brukes av alle kommunale barnehager og som kan brukes av de private. Oslo kommune nettside om språkarbeid (Oslo kommune, 2021⁵) viser også til Språkløyper som en kompetanseutviklingspakke for barnehagene fra Universitetet i Agder. I tillegg viser Oslo kommunes nettside om språkarbeid til dokumenter som kalles: "Mal for oppfølgingsplan" og "Inkluderende språkmiljø". Særlig Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø (Oslo kommune, 2019) er omfattende og tar for seg flere eksempler på hvordan barnehagene kan og bør jobbe med språk. Språk og kommunikasjon i barnehagen er et tema som fem av ni partier skriver om i sine partiprogrammer (se tabell 9). Jeg ser at Oslo kommune også har et vedtatt, formelt fokus på språk og kommunikasjon i barnehagene.

4.2.6 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid

Innen tverrfaglig samarbeid opererer Oslo kommune med en nettside om overgangen mellom barnehage og skole (Oslo kommune, 2021⁶). Informasjonen på denne siden er noe begrenset. Kommunen oppgir at barnehagene og skolene har felles rutiner for å sikre et godt samarbeid og en god start på skolen for barna. Det oppgis at foreldre skal, i samarbeid med barnehagen, fylle ut et skjema med viktig informasjon om barnet som sendes til skolen før skolestart. Utover dette står det lite spesifikt om hvordan Oslo kommunes rutiner for overgangen mellom barnehage til skole er.

Oslo kommune har også en egen side med overskriften "Barn med spesielle behov 0-6 år" (Oslo kommune, 2021⁷). Dette arbeidet kan si noe om det tverrfaglige samarbeidet i barnehagene. På siden spesifiseres det at det er bydelene som gjør en individuell vurdering av hvert barns behov. Det kan derfor være variasjon i tilbudene fra bydel til bydel. Oslo kommune har også "Oslohjelpe" (Oslo kommune, 2021⁸). Oslohjelpe skal være et lavterskeltilbud til familier der henvisning ikke trengs. I

Oslohjelpa samarbeider ulike tjenester som for eksempel barnevern, fagsenter, barnehage, NAV og helsestasjonen (Oslo kommune, 2021⁸).

Til tross for at det er lite fokus på tverrfaglig samarbeid i barnehagesammenheng blant partiene i Oslo, ser vi at Oslo kommune likevel har et fokus, har noen tilbud og har noe rutiner for det tverrfaglige samarbeidet som er av betydning for barnehagene.

Oslo kommune har også en egen side for samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet (Oslo kommune, 2021⁹). Her står det blant annet at foreldresamtaler (individuell samtale mellom barnehagen og foreldrene) skal avholdes minst to ganger i året. Barnehagene har også et eget samarbeidsutvalg mellom foreldre og ansatte (barnehageeier kan også delta). I tillegg er det Foreldreutvalget for barnehager i Oslo (FUB). Foreldreutvalget for barnehager er for hele Oslo og fungerer blant annet som høringsinstans i politiske saker som er viktig for foreldre (Oslo kommune, 2021⁹).

Det står lite om den daglige dialogen mellom foreldre og barnehagen. Kanskje Oslo kommune mener at dette er profesjonens ansvar og derfor ikke vil gå inn i en for detaljert styring og kontroll av samarbeidet mellom foreldre og barnehagen.

4.3 Funn fra intervjuene

Etter intervjuene var gjennomført og transkribert, begynte jeg å kode intervjuene. Jeg gikk grundig gjennom de transkriberte intervjuene flere ganger. Først gikk jeg gjennom intervjuene for å se om det var noe som merkbart pekte seg ut som en gjenganger hos mine informanter. Deretter leste jeg gjennom intervjuene ord for ord og setning for setning flere ganger. Jeg begynte så å kategorisere meningsbærende innhold i marginen av tekstdokumentet. Først kodet jeg innholdet ganske spesifikt til hva barnehagestyrerne sa, og brukte såkalt tekstnær koding (Tjora, 2013, s. 225). Etter flere gjennomganger med lesing og koding av intervjuene, begynte jeg å utforme mer generelle kategorier. Det betyr at det er nyanseforskjeller innad i hver enkelt kategori for hva barnehagestyrerne spesifikt har ønsket og ment.

Der barnehagestyrerne fremmet et ønske om flere barnehagelærere, ble det først kodet som "flere barnehagelærere i barnehagen". Etter flere gjennomganger av intervjuene erfarte jeg også at flere av barnehagestyrerne fremmet ønsker om for eksempel flere ansatte med barnefaglig utdanning

(annen pedagogisk utdanning). Etter flere gjennomganger av intervjuene, begynte jeg derfor å kode ønsket om flere barnehagelærere, flere med barnefaglig kompetanse (annen pedagogisk utdanning) og flere barne- og ungdomsarbeidere som "kompetanse hos de ansatte". Dette er et eksempel på at det er nyanseforskjeller innad i de ulike kategoriene.

Under gir jeg først en kort presentasjon av informantene før jeg presenterer funnene fra intervjuene med barnehagestyrerne organisert i fem kategorier: Bemanning og personaltetthet, kompetanse, tilknytning, trygghet og omsorg, språk og kommunikasjon, samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid. Disse fem kategoriene har kommet frem gjennom min analyse av intervjuene. Alle informantene har vært innom alle disse fem kategoriene, men de har ikke nødvendigvis ment det samme.

4.3.1 Kort presentasjon av informantene

Jeg vil først gi en kort presentasjon av de seks barnehagestyrerne jeg har intervjuet. For å sikre informantenes anonymitet presenterer jeg ikke hvilken bydel i Oslo de jobber i, men geografisk område. Mine informanter er fra ytre by øst (bydel Bjerke, bydel Grorud, bydel Alna og bydel Stovner) og ytre by vest (bydel Ullern, bydel Vestre Aker og bydel Nordre Aker). Dette betyr at mine informanter kan tilhøre en av de syv bydelene som disse geografiske områdene tilhører.

Informant nummer 1 jobber i en kommunal barnehage i ytre by øst. Barnehagen består av fire avdelinger. Det er cirka 20 år siden informanten ble ferdig utdannet barnehagelærer. Informanten har siden tatt styrerutdanning ved BI. Informanten har jobbet som styrer i barnehage i ca 2-3 år, men har jobbet noe som stedfortreder for styrer i cirka ti år før det.

Informant nummer 2 jobber i en kommunal barnehage i ytre by øst. Barnehagen består av seks avdelinger. Det er cirka 20 år siden informanten ble ferdig utdannet barnehagelærer. Informanten har jobbet som styrer i cirka ti år.

Informant nummer 3 jobber i en kommunal barnehage i ytre by øst. Barnehagen består av tre avdelinger. Informanten har jobbet i barnehage i cirka 30 år og har jobbet som styrer de siste to-tre årene.

Informant nummer 4 jobber i en privat barnehage i ytre by øst. Informanten har inntil nylig jobbet i en annen barnehage i ytre by vest. Barnehagen informanten jobber i består av fire avdelinger. Informanten jobbet som pedagogisk leder i litt under 10 år før hun fikk en mer administrativ stilling i barnehage. Informanten har jobbet som styrer i cirka 2-3 år.

Informant nummer 5 jobber i en privat barnehage i ytre by vest. Barnehagen består av fire avdelinger. Informanten har jobbet i barnehage i cirka 20 år og vært styrer i cirka 10 år. Informanten er utdannet barnehagelærer og har senere tatt lederutdanning for styrere på BI.

Informant nummer 6 jobber i en kommunal barnehage i ytre by øst. Informanten jobber i en barnehage med over 10 avdelinger og over 100 barn. Informanten hadde sin første stilling i barnehage for cirka 30 år siden. Informanten har vært barnehagemedarbeider, pedagogisk leder og nå styrer. Informanten har jobbet i privat barnehage tidligere. Har vært styrer/hatt en styrerfunksjon i cirka syv-åtte år.

4.3.2 Bemanning og personaltetthet

Et sentralt tema hos alle mine informanter er bemanning og personaltetthet. Alle informantene er opptatt av å styrke bemanningen og personaltettheten, men de konkrete ønskene deres til hvordan dette skal gjøres varierer. Noen av informantene peker på at det må være flere ansatte på avdelingene og at det vil være av betydning for barnehagens pedagogiske tilbud og viktig for kvaliteten i barnehagen. Informant nummer 3 knytter for eksempel sitt ønske om økt bemanning i barnehagen til barnehagens kvalitet, og forklarer sitt ønske om økt bemanning slik:

”Jeg tror at en økning i personal i bemanning... det tror jeg hadde styrket innholdet og oppfølgingen i barnehagene, parallelt med en kvalitetsbevissthet ... Jeg mener at kvaliteten i barnehagene skal være der fra vi åpner og til vi går hjem”, (informant nummer 3).

Alle mine informanter belyser ulike former for det jeg har valgt å kalle tidstyveri og en av informantene bruker begrepet ”tidstyver” om oppgaver som gjør at de ansatte må bruke tid borte fra avdelingen eller vekk fra barnegruppa. Tidstyveri er oppgaver der de ansatte belyser at de ikke kan fokusere på å være i samspill med barna, men som likevel er oppgaver som må gjennomføres enten i barnehagen eller på avdelingen.

Informant nummer 1 eksemplifiserer tidstyver med å nevne noen eksempler: ”Det er møtevirksomhet, skiftning av bleier, laging av lunsj og varmmat, så det forsvinner ofte voksne ut av avdeling, som gjør at vi ikke klarer å være tilstede 100% hele åpningstiden for alle unger”. De ”tidstyvene” som hyppigst går igjen os barnehagestyrerne er møtevirksomhet, matlaging, og rydding og vedlikehold av hygiene.

Møtevirksomhet blir brukt som et eksempel på aktiviteter som gjør at de voksne forsvinner ut av avdeling og vekk fra barna/barnegruppa. Informant nummer 1 forteller i intervjuet at hennes

barnehage har kuttet ned på møtevirksomheten sånn at de ansatte kan være mest mulig på avdeling og sammen med barna. Utfordringen med møtevirksomhet som en faktor som tar de ansattes tid vekk fra barna belyser også informant nummer 5, som samtidig belyser at bemanningsnormen i praksis ikke gjelder når de ansatte skal ha et vaktssystem og samtidig ha tid til møter, planleggingstid og andre praktiske oppgaver: "Bemanningsnormen gjelder i prinsippet ikke. Den gjelder mellom halv ti og tre og da er ikke møtetid, planleggingstid og praktiske oppgaver regnet med", (informant nummer 5).

Flere av informantene peker på at det bør være eget personale til oppgaver knyttet til matlaging og vasking. Dette var et funn jeg raskt merket meg da fem av seks av mine informanter belyste behovet for en egen kokk eller kjøkkenassistent i barnehagen. Ved å ha eget personale til slike oppgaver kan de ansatte på avdeling primært fokusere på barna, fremfor å måtte bruke tid på vasking og matlaging, som flere av informantene mener at de gjør i dag.

Informant nummer 5 stiller også spørsmål ved matlaging og måltidet som en pedagogisk aktivitet og påpeker at matlaging som en pedagogisk aktivitet og matlaging til mange barn for ernæring er to forskjellige ting gjennom følgende sitat:

"Det er klart det er spennende læring å ha med barna på matlaging, men det er noe annet som pedagogisk aktivitet enn å sikre at alle barn har så og så mye mat. Ja, kjøkkenassistenten hadde vært fin å ha tilbake. Men det er jo veldig ønsketenkning.", (informant nummer 5).

Også informant nummer 1 er kritisk til gjennomføringen av matlaging som pedagogisk aktivitet. Informanten stiller spørsmål ved hvor mange barn det er gjennomførbart å ha matlaging som pedagogisk aktivitet for, og hvilken aldersgruppe dette er mest hensiktsmessig for:

"Jeg ser det lønner seg å ha varmmat et par ganger i ukene for ungene, men hvor pedagogisk det er det klarer jeg ikke helt å bestemme meg for. Du får ikke laga pedagogisk opplegg for å lage varmmat for en ettåring. Det er kanskje fem og seksåringene som får vært med på det, men hvor mange kan du få tatt med deg for å lage et pedagogisk opplegg?", (informant nummer 1).

Mine informanter mener at det går mye tid til forberedelse av måltidene i barnehagen. Flere informanter belyser utfordringer med at en ansatt forsvinner ut fra avdelingen for å ordne måltidet og peker på at praktiske oppgaver rundt barnehagens måltider også er en tidstyv. Dette innebærer forberedelsene av måltidet, særlig når det er varm mat som må lages, og vask av border, stoler og oppvask etter måltidet er over. Informant nummer 2 forteller at i hennes barnehage har de regnet på

at fra en ansatt går for å ordne mat, til måltidet er gjennomført og alt er vasket og rent, så går det totalt 2 timer fra start til slutt.

Det er ikke gjennomgående om ønsket er å ha en spesifikk egen kokk eller om det bare er en egen ressurs som kan ta seg av matlaging og oppvask på kjøkkenet. Det gjennomgående er at matlaging, forberedelser til måltid og vask/oppvask etterpå tar tid. Informant nummer 1 belyser dette gjennom følgende sitat: "Jeg vet ikke om en kokk to timer om dagen hadde gjort den største forskjellen, men jeg tror en ekstra bemanning generelt i barnehagene, så vi kunne omdisponert generelt som vi vil." Informanten sier at det ikke nødvendigvis er behov for en kokk eller en egen person med fagkompetanse på ernæring eller matlaging, men at barnehagen kunne trenge en ekstra ressurs for å lettere få gjennomført et måltid uten at det tar ansattressurser for mye vekk fra avdelingen/barnegruppa.

Under følger flere sitater fra informantene mine der de belyser ønsket og behovet for en egen kjøkkenassistent:

"Noen som kunne ordne maten for oss hadde også gjort veldig mye." (informant nummer 2).

"Og så hadde vi jo egen kjøkkenhjelp da. Vi kjempet for å få den tilbake i fem-seks år, før vi skjønte at vi får det ikke. Men det hadde absolutt gjort en forskjell, både med tanke på barnas kosthold og det å kunne prioritere de voksne på avdeling på avdeling. Det var et kjempesavn da vi mistet den. Det er jo en del private barnehager som har kjøkkenhjelp eller kokk." (Informant nummer 3).

"Så skulle jeg gjerne hatt en matansvarlig som ordnet til maten, uavhengig av hva slags mat de lagde egentlig. Men det tar bort fryktelig mye tid fra både pedagoger og assistenter som kjenner barna... Jeg skulle ønske de viet tiden sin til utvikling av barn og ikke det å lage mat." (Informant nummer 4).

Det går mye tid på rydding og vasking i barnehagen. Informant nummer 2 sier blant annet: "...det går mye tid til oppvask og rydding". Dette ble trukket frem da vi snakket om hvor mye tid måltidene i barnehagene tar. I en måltidsituasjon er hygiene særlig viktig, men når de ansatte må bruke mye av tiden sin på å vaske og rydde, stjeler det også tid fra å være i relasjon med barna. Dette er noe samtlige av barnehagestyrerne poengterer. Informant nummer 5 eksemplifiserer rydding som et eksempel på arbeid som tar mye tid av de ansattes arbeidsdag på denne måten:

”Alle som har barn hjemme, vet hvor mye rot et barn genererer. Hvis du har fem til ti barn er det bare å tenke seg hvor mye rot de genererer... de samme fagpersonene må jo sørge for at ting blir ryddet og at hygienen er ivaretatt, og nå under korona må vi jo vaske ekstra”,
(Informant nummer 5).

Informanten belyser at hygienen må bli ivaretatt, og at dette tar tid ettersom mange barn kan generere mye rot. Informanten trekker samtidig frem at det er de samme fagpersonene som skal være med barna, som må ta seg av ryddingen. I sitatet nevnes det også at i koronasituasjonen, som i skrivende stund er særlig gjeldende for 2020 og 2021, krever at de ansatte har et enda større fokus på vask og hygiene.

Flere av informantene peker på utfordringer knyttet til å få inn nye vikarer ved sykdom og skulle ønske at barnehagen i større grad hadde faste vikarer som kjente barna og barnehagen bedre. Informant nummer 4 illustrerer utfordringen med å få vikarer slik: ”Før fikk vi vikar fra vikarbyrå, men den hadde vi ikke noe kontroll over og plutselig dukket det bare opp en ny fordi den vi egentlig skulle få hadde blitt syk, men det fikk jo ikke jeg beskjed om”. Informant nummer 4 sier at det kan være utfordrende for barnehagen med forutsigbarhet når de får inn vikar. Barnehagen får ikke alltid beskjed om hvem som kommer som vikar. En annen informant, informant nummer 3, uttrykker at det er et ønske å få inn vikar fra første sykedag: ”Det å kunne sette inn vikar fra dag en, det kan man ønske seg”.

Informantene snakker om behovet for vikar ved sykdom opp mot øvrig bemanning, og flere mener at bedre bemanning i barnehagen/på avdeling generelt kunne gjort at barnehagen ikke alltid trengte å sette inn vikar hvis en/noen ansatte ble syke. Informant nummer 1 sier det slik: ”Hadde jeg hatt ekstra bemanning i utgangspunktet, hadde jeg ikke trengt å sette inn vikarer”. Informant nummer 4 belyser også en bekymring knyttet til at det ikke alltid er bare lett å få inn helt nye vikarer. Hvis vikaren/vikarene aldri har vært i barnehagen før kjenner de verken barna, rutinene eller de andre ansatte, og påpeker at det å sette inn vikar ikke alltid kan ses på som å ha en fullverdig ansatt på avdelingen.

4.3.3 Kompetanse hos de ansatte

Denne kategorien omhandler kompetanse hos de ansatte i barnehagen. Barnehagestyrerne har vektlagt ulike ting innenfor denne kategorien. En av barnehagestyrerne har poengtert at alle ansatte i barnehagen burde være barnehagelærere, mens informant nummer 2 etterlyser følgende på spørsmål om hva hun mener fremtidens barnehagen trenger: ”... flere fagpedagoger, og få inn både barnevernspedagoger, spesialpedagoger og idrettspedagoger som kan være med å drive barnehagen

fremover". Informant nummer 5 sier derimot følgende: "alle burde vært utdannet barnehagelærere".

I denne kategorien er ikke kompetanse hos de ansatte ensbetydende med at det må være flere barnehagelærere. Kompetanse hos de ansatte kan være erfaring, utdanning, kursing og flere barne- og ungdomsarbeidere. Kompetanse hos ansatte kan også være etterspørsel etter flere barnehagelærere med videreutdanning eller mer erfaring. Felles for alle mine informanter er at de vektlegger de ansattes kompetanse som en viktig forutsetning for å drive god barnehage. Barnehagestyrerne etterlyser flere ansatte med en form for barnehagefaglig utdanning, men flere påpeker også at egnethet er blant de viktigste faktorene for å jobbe i barnehage.

4.3.4 Tilknytning, trygghet og omsorg

I følge mine informanter er omsorg, tilknytning og grunnleggende trygghet viktig for at barna skal ha det bra, trives og utvikle seg i barnehagen. Dette belyser alle mine informanter. Alle barnehagestyrerne vektlegger tilknytning, omsorg og trygghet som viktig for både de minste barna (under tre år) og de større barna (over tre år). God omsorg, trygghet og tilknytning påpekes som grunnleggende og helt vesentlig for at barnehagen skal være et sted der barna trives.

Det er ulikt hvilket av de tre begrepene tilknytning, trygghet og omsorg barnehagestyrerne bruker i intervjuene. Noen bruker primært et av begrepene, mens andre bruker alle. Basert på intervjuene bærer det likevel preg av at de mener mye av det samme selv om flere av de har noe ulik begrepsbruk. Mange av informantene bruker disse spesifikke begrepene hyppig, men jeg har også kodet svar som ikke spesifikt bruker begrepene omsorg, trygghet eller tilknytning. Disse svarene har da beskrevet handlinger som for eksempel "et fang å sitte på". Dette er handlinger som jeg tolker som typiske omsorgshandlinger som bidrar til både trygghet og tilknytning hos barn.

Informantene vektlegger barns tilknytning, trygghet og omsorg som en viktig del av innholdet i barnehagen. På spørsmål om hva informantene mener er det viktigste barnehagen kan sikre barn under tre år, så er tilknytning, trygghet og omsorg begrepene som går hyppigst igjen. Når informantene snakket om hva som er det viktigste barnehagen kan sikre barn over tre år, så svarer flere at tryggheten og omsorgen er like viktig der. Et eksempel på dette ser vi på et svar fra informant nummer 1 som svarer følgende etter spørsmål om hva som informant vektlegger som viktigst for barn under tre år: "Det er trygghet. Det er egentlig like viktig for de over. Det er basen." Når informant sier "for de over", snakker informant om de barna over tre år. Informant nummer 3 begrunner også at omsorgen er noe av det viktigste i barnehagen: "det viktigste er omsorgen og at alle barna skal føle seg verdsatt og inkludert i et samfunn".

4.3.5 Språk og kommunikasjon

Språk og kommunikasjon er et tema som alle barnehagestyrerne raskt kommer inn på i intervjuene. Språk og kommunikasjon vektlegges som en viktig del av det faglige innholdet i barnehagen.

Barnehagestyrerne belyser særlig barnehagens arbeid med språk og kommunikasjon med barna. De belyser derimot litt ulike faktorer når de begrunner hvorfor de mener arbeidet med språk er viktig. Flere av informantene begrunner arbeidet med språk som en viktig del av barnehagens arbeid med integrering. Informant nummer 2 belyser at arbeidet med språk er en integrert del av det pedagogiske arbeidet i hennes barnehage: "Jeg vil tro vi jobber helt annerledes med språk på denne siden av byen enn på den andre siden... Jeg tror man jobber mye mer bevisst med språk og har det i egne planer, her har det blitt en arbeidsform". Informanten uttaler senere i intervjuet at hun tror hennes bydel har jobbet så mye med språk at det har blitt en integrert arbeidsform i barnehagene.

Informant nummer 5 belyser særlig betydningen av arbeidet med språk som en del av barnehagens arbeid med sosial mobilitet og påpeker at blant annet tidlig arbeid med språk kanskje kan forebygge antallet elever som ikke fullfører videregående skole:

"Vi vet at 80% av barns hjernekoblinger er ferdig de første tre årene, så vi er nødt til å fokusere veldig på mye den første tiden i barnehagen. Selvfølgelig hele barnehageløpet... så vet man jo at det er 20% frafall ved videregående, og det er de samme 20% som sliter med språk, sosiale relasjoner og utvikling i barnehagen, og det ser vi allerede når de er 1, 2, 3 år gamle, så hvis vi vet kan... ved at 80% av hjernen utformes, så har vi der et vindu og vi kan gjøre veldig mye som kan minke den andelen som går ut og ikke fullfører videregående", (Informant nummer 5).

Som tidligere redegjort for har Oslo kommune en eget standard som heter "Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø" (Oslo kommune, 2019). Denne standarden skal brukes av alle de kommunale barnehagene, men også informant nummer 4 (som jobber i en privat barnehage) sier eksplisitt at hennes barnehage bruker denne standarden som et verktøy i sitt pedagogiske arbeid med språk. Informant nummer 4 uttaler også: "Dette med språkkartlegging. Vi gjør jo det. Vi kan ikke la barn gå ut her uten å ha oversikt over at de har et godt språk".

Basert på uttalelsene til barnehagestyrerne, kan det virke som de ulike barnehagene jobber noe ulikt med språk og kommunikasjon. Dette kan være en del av personalets metodefrihet for å ta i bruk varierte arbeidsmåter som skal tilpasses både det enkelte barn og barnegrupper (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 43). Et fellestrekk i mine funn er likevel at alle barnehagestyrerne forteller at deres barnehage fokuserer og arbeider aktivt med barnas språkutvikling.

4.3.6 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid

Alle mine informanter trekker frem viktigheten av godt foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid. Jeg har derfor laget en kategori som jeg kaller samarbeid. Det er mye som kan plasseres under denne kategorien. Eksempelene som kommer frem fra intervjuene med barnehagestyrere er samarbeid med barnevern, med fagsentrene, med pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), foresatte og samarbeid med skolene (spesielt i overgangen fra barnehage til skole). Alle informantene vektlegger samarbeid med andre instanser som vesentlig for å kunne sikre barn og familier nødvendig oppfølging og tilrettelegging.

Flere av informantene uttrykker bekymring for at fagsentrene ikke har nok ressurser til etterspørselen. Informant nummer 6 forteller: "det er ikke nok stillinger og det er ikke nok folk, selv om vedtakene hagler inn". Både informant nummer 4 og informant nummer 6 forteller at det er deres faste ansatte (ofte pedagogisk leder) som utøver det spesialpedagogiske arbeidet med barn med vedtak. Informant nummer 3 sier følgende om fagsentret i hennes bydel: "Det er knapphet i ressurser, særlig i støttepedagoger og fagpedagoger" Man må ofte benytte vikarer fra vikarbyråene. Midlene barnehagen får av fagsentrene går til å sette inn en vikar. Flere av barnehagene får altså ikke egne spesialpedagoger eller støttepedagoger til arbeid med barn med vedtak om spesialpedagogisk støtte. Kun en av mine informanter forteller at barnehagen hennes får støttepedagog fra fagsenteret.

Informant nummer 4 uttrykker også skepsis til samarbeidet med barnevernet og sier hun av og til undres over hvordan de henvender seg til barna når de kommer til barnehagen for å snakke med et eller flere barn. Informanten påpeker samtidig at dette er personavhengig, men stiller spørsmål ved ansattes kompetanse og eventuell egnethet.

Betydningen av foreldresamarbeid er noe alle mine informanter er innom. Informant nummer 1 uttrykker at foreldresamarbeid kanskje er noe av det barnehagen jobber mest med, men som kanskje ikke synes så godt. Informanten understreker også betydningen av å ha god dialog med alle foreldre og sier følgende: "hvis vi ikke har en åpen dialog med alle så blir det heller ikke det beste for ungene".

Flere av informantene peker også på at barnehagen ikke bør være for isolert fra hjemmet og at barna bør oppleve det som skjer i barnehagen og det som skjer hjemme som en slags helhet. Et godt foreldresamarbeid er viktig for å sammen bidra til barnets oppvekst: "det er familiene, det er ungene, det er oss. Sammen skal vi bidra til barnets oppvekst", informant nummer 3.

4.4 Intervjudata sett opp mot innhold i partiprogrammene

I kapittel 4.3 presenteres funn fra intervjuene. Etter gjennomgang av partiprogrammene og koding av intervjudata, viste det seg at flere av kategoriene jeg har kommet fram til, består av de samme momentene. Jeg har satt funn fra intervjuene opp mot innholdet om barnehagepolitikk i partiprogrammene. Basert på data fra intervjuene kom jeg fram til følgende fem kategorier: 1) Bemanning og personaltetthet, 2) Kompetanse hos de ansatte, 3) Tilknytning, trygghet og omsorg, 4) Språk og kommunikasjon, og 5) Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid. Disse kategoriene har så dannet grunnlag for mitt analyse av partiprogrammene.

I punktene under har jeg illustrert hvor vidt partiene skriver om de fem temaene (nevnt i avsnittet over) gjennom ulike tabeller. Noen av tabellene er enkle og forholder seg kun til om partiet har skrevet om temaet eller ikke. Tabeller er en enkel og oversiktlig illustrasjon, og de vil gjøre datamaterialet lettere tilgjengelig for eksterne lesere i ettetid.

4.4.1 Bemanning og personaltetthet

En gjenganger hos mine informanter er ønske om bedre bemanning og personaltetthet. Noen eksemplifiserer med at de ønsker at bemanningsnormen skal gjelde hele dagen. Med dette menes en ansatt per tre barn under tre år, og en ansatt per seks barn når barna er over tre år⁵.

Jeg har valgt å se informantenes ønske om bedre bemanning opp mot partiprogrammene. Tabellen under skisserer om programmene skriver om bemanning og personaltetthet. Tabellen viser ikke hvor mye eller hva som står i programmene.

Flere av partiprogrammene belyser at god bemanning er viktig i barnehagen. Flere av partiprogrammene spesifiserer derimot ikke hva god bemanning betyr i antall ansatte. I tabellen nedenfor har jeg har likevel satt "ja" på alle partiene som sier noe om bemanning og personaltetthet.

Tabell 3: Bemanning og personaltetthet

Parti	Bemanning og personaltetthet
AP	Nei

⁵ Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år", (Barnehageloven, 2005).

FrP	Nei
Høyre	Nei
KrF	Ja
MdG	Ja
Rødt	Ja
SP	Nei
SV	Ja
Venstre	Ja

Egen kjøkkenressurs

Alle de seks informantene forteller om betydningen av god bemanning og nok ansatte på jobb, for både det pedagogiske arbeidet og for det virksomheten forøvrig. Fem av seks informanter belyser at en egen kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk ville vært til stor hjelp i det daglige arbeidet i barnehagen. En egen ressurs på kjøkkenet kan frigjøre personalressurser til pedagogisk arbeid med barna og gitt de ansatte større mulighet til å ivareta det enkelte barn.

Ønsket om en egen kjøkkenassistent eller kokk er spesifikt og det har vært lett å sjekke om dette er noe partiprogrammene i Oslo belyser eller ikke. Under har jeg derfor skissert følgende oversikt over hvilke av partiprogrammene som skriver at de ønsker at barnehagene skal ha en egen kjøkkenassistent eller kokk. De partiene som er merket "Ja" er de som skriver at de ønsker en egen kjøkkenassistent eller kokk for barnehagene.

Tabell 4: Kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk

Parti	Kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk
AP	Nei
FrP	Nei
Høyre	Nei
KrF	Nei
MdG	Nei

Rødt	Ja
SP	Nei
SV	Ja
Venstre	Nei

Illustrasjonen over viser at det kun er to av ni partier som skriver at de ønsker en egen kjøkkenressurs i barnehagen. Dette til tross for at fem av seks av mine informanter mener en egen kjøkkenressurs ville bidratt til at de ansatte kunne brukt mer tid sammen med barna fremfor å gjøre oppgaver som matlaging og rydding på kjøkkenet.

Vikarer

Vikarer er et annet sentralt tema som flere av mine informanter snakket om i sine intervjuer. Det er varierende hva partiprogrammene skriver om vikarer og vikarbruk. Under har jeg derfor laget en oversikt over om og hva de politiske partiene i Oslo sier noe om bruk av vikarer i sine valgprogrammer for bystyreperioden 2019-2023. Der det står "nei" har ikke partiet sagt noe om vikarbruk.

Tabell 5: Vikarer

Parti	Står det noe om bruk av vikar og hva står det?
AP	"Etablere et prøveprosjekt i kommunen med vikarpool for barnehager", (Oslo Arbeiderparti, 2019, s. 6).
FrP	"Sørge for kvalifiserte vikarer" (Oslo FrP, 2019, s. 19).
Høyre	Nei
KrF	"Sikre at vikarer settes inn ved sykdom med en kommunal vikarbase", (Oslo KrF, 2019, s. 6).
MdG	"Derfor må bemanningsnormen gjelde i hele barnehagens åpningstid og vil vi opprette

	vikarpooler for bydelene”, (Oslo MdG, 2019, s. 11).
Rødt	”Vikar skal settes inn fra første dag en ansatt har fravær. Det skal være ekstra bemanning der det er barn med ekstra behov for tett oppfølging”, (Oslo Rødt, 2019, s. 27).
SP	Nei
SV	”At det som hovedregel skal tas inn vikarer ved fravær fra første dag i alle barnehager” og ”Ha fast ansatte vikarer i bydelene (vikarpooler)”, (Oslo SV, 2019, s. 17).
Venstre	”Sikre kvalitet i alle barnehager, kommunale som private, ved at hver enkelt barnehage har nok kompetente ansatte gjennom pedagog-og bemanningsnorm, tilstedeværende leder, vikar ved behov og godt vedlikehold av bygningsmasse og utearealer”, (Oslo Venstre, 2019, s. 8).

I denne tabellen har jeg forholdt meg til hva partiene sier om bruk av vikarer i delen/delkapittelet om barnehage. Oslo Rødt skriver et annet sted i programmet sitt at de ønsker kommunale vikarpooler. Ettersom dette ikke står i delkapittelet om barnehage, og det heller ikke er spesifisert at de ønsker en vikarpool for barnehagen, blir det ikke tatt med i denne oversikten.

4.4.2 Kompetanse hos de ansatte

Et funn fra intervjuene er at barnehagestyrerne er opptatt av økt faglig kompetanse i personalgruppa. Alle informantene vektlegger ansattes kompetanse som grunnleggende for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Under har jeg laget en tabell som viser hvilke av de politiske partiprogrammene som skriver noe om kompetanse hos de ansatte.

Tabell 6: Kompetanse hos de ansatte

Parti	Kompetanse hos de ansatte
AP	Ja
FrP	Nei
Høyre	Ja
KrF	Ja
MdG	Nei
Rødt	Ja
SP	Ja
SV	Ja
Venstre	Ja

Tabellen over viser hvilke partier som skriver noe om den faglige kompetansen hos de ansatte i barnehagen. Det er store variasjoner i hva partiene mener og hva de vektlegger ved "økt faglig kompetanse". Noen eksemplifiserer med å øke lønnen til barnehagelærere med mastergrad, mens andre fokuserer på å tilby etterutdanning til ufaglærte. I tabell 7 (under) illustreres hva de ulike partiene skriver om økt kompetanse blant barnehagepersonalet i sine programmer.

Tabell 7: Hva vektlegges av økt kompetanse?

Parti	Hva vektlegges av økt kompetanse?
AP	"Styrke kompetansen i barnehagene ved å øke pedagogtettheten samt ansette flere personer med barnefaglig kompetanse" (Oslo Arbeiderparti, 2019, s. 6) og "Styrke muligheten for utdanning til fagbrev og arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning" (Oslo Arbeiderparti, 2019, s. 6).
FrP	X
Høyre	"Ansette og utdanne flere pedagoger i Oslobarnehagen, med det mål at halvparten av de ansatte i barnehagen skal ha pedagogisk kompetanse" (s. 6) og "At styrere og pedagogiske ledere i Oslobarnehagen skal få tilbud om en egen ledelsesutdanning" (Oslo Høyre, 2019, s. 6) og "Utvikle et tilbud om kompetanseheving på arbeidsplassen til ufaglærte barnehagemedarbeidere, med mulighet for kvalifisering" (Oslo Høyre, 2019, s.

	6).
KrF	”Øke pedagogtettheten i Oslo-barnehagene og ta i bruk et bredt virkemiddelapparat for å rekruttere barnehagelærere og gi ufaglærte barnehageansatte pedagogisk etterutdanning” (Oslo KrF, 2019, s. 5).
MdG	X
Rødt	”Pedagognormen for barnehagene må oppfylles, og kommunen skal ikke søke dispensasjon fra normen. Pedagogiske ledere skal være tilknyttet en enkelt avdeling eller base. Det skal minst være ei styrerstilling per tre avdelinger” (Oslo Rødt, 2019, s. 27).
SP	”Gi kompetansetillegg i lønnen for barnehagelærere med mastergrad” (Oslo SP, 2019, s. 32).
SV	”Rekruttere og videreutdanne flere med pedagogisk kompetanse. Det skal være minst 50 prosent barnehagelærere og 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene” og ”Systematisere og styrke etter- og videreutdanningen av ansatte i barnehagene i samarbeid med partene i arbeidslivet” (Oslo SV, 2019, s. 17).
Venstre	”Øke andelen ansatte med formell kompetanse gjennom rekruttering og tilbud om etterutdanning” (Oslo Venstre, 2019, s. 8)

Det er skrevet ”X” i tabellen over der jeg ikke finner noe om kompetanse hos de ansatte i det enkelte partis program. Tabellen viser at mange av partiene i Oslo er opptatt av barnehagepersonalets kompetanse. Det er likevel få som beskriver eksplisitt hvordan de vil jobbe for å styrke kompetansen blant ansatte i barnehagen. Et unntak er Senterpartiet (SP) som foreslår å gi økt lønn for barnehagelærere med mastergrad. Tabellen over illustrerer likevel at det er bred politisk enighet om at barnehagepersonalets kompetanse er betydningsfullt for barnehagen og for barnehagefeltet.

4.4.3 Tilknytning, trygghet og omsorg

I tabellen under har jeg sett på om partiprogrammene skriver noe om tilknytning, trygghet og omsorg i barnehagen.

”Annet” kan være eksempler som ”alle barn skal ha et fang å sitte på” eller beskrivelser som likevel kan kodes som ”tilknytning, trygghet, omsorg” uten at disse ordene nevnes eksplisitt.

Tabell 8: Tilknytning, trygghet og omsorg

Parti	Tilknytning, trygghet og omsorg	Annet
AP	Nei	Ja
FrP	Nei	Nei
H	Nei	Nei
KrF	Nei	Nei
MdG	Ja	Nei
R	Ja	Nei
SP	Nei	Nei
SV	Ja	Nei
Venstre	Nei	Nei

Noen av programmene vektlegger det å være "trygg" som viktig for noe annet. For eksempel at det er viktig med trygge og gode arenaer for lek og læring. Enkelte programmer bruker også ordet "trygg" i forbindelse med skolestart. Her vektlegges ikke betydningen av omsorg, trygghet og tilknytning som viktig i seg selv, men som noe som er viktig for noe annet. Denne type betegnelser er ikke kodet under "tilknytning, trygghet og omsorg" eller under "annet". Partiprogrammet til Oslo Arbeiderparti har vært noe utfordrende å plassere. Partiet skriver at: "Trygge og kompetente barnehageansatte er svært viktig for alle barn" (Oslo Arbeiderparti, 2019, s. 5). Partiet skriver ikke at tilknytning, trygghet og omsorg er viktig for barn, men anerkjenner likevel at det er viktig med trygge voksne. Partiet er derfor plassert under "Annet".

Oslo Rødt skriver for eksempel: "De ansatte skal ha tid til å se og følge opp hvert barn og deres behov", denne kunne jeg plassert under "annet", men siden setningen er formulert som noe de "ansatte skal ha tid til" og ikke som noe som er viktig for barna, så har Oslo Rødt fått "nei" under også "Annet".

Mine informanter vektlegger temaene tilknytning, trygghet og omsorg som grunnleggende for en god barnehage. Jeg finner lite i de politiske partiprogrammene som tyder på det samme da jeg kun finner temaene tilknytning, trygghet og omsorg i 3 av 9 partiprogrammer (4 av 9 hvis vi tar med annet kategorien).

Det er få av partiene som skriver om tilknytning, trygghet og omsorg i sine partiprogrammer. Likevel har Oslo kommune et fokus på temaet. Dette ser vi særlig gjennom Oslostandard for tilvenning (2017). Dette skriver jeg mer om i punkt 5.2.

4.4.4 Språk og kommunikasjon

En sentralt funn fra mine intervjuer er informantenes vektlegging av barns språkutvikling og kommunikasjonsferdigheter. Det er noe variasjon i hva som blir trukket frem. Noen trekker frem at god voksentetthet og at voksne som er tett i samspill med barna er viktig for barnas språkutvikling. Andre vektlegger i større grad fokuset på språk som en del av det faglige innholdet i barnehagen.

Tabellen under illustrerer om partiprogrammene skriver noe om barns språkutvikling i barnehagen.

Tabell 9: Språk og kommunikasjon

Parti	Språk og kommunikasjon
AP	Ja
FrP	Nei
Høyre	Ja
KrF	Ja
MdG	Nei
Rødt	Ja
SP	Nei
SV	Ja
Venstre	Nei

Det er stor variasjon i hva partiprogrammene skriver om språk og kommunikasjon. Noen partier fokuserer hovedsaklig på at barnehagen har nok ansatte med gode norskkunnskaper og mener dette er viktig for god språkutvikling hos barna, mens andre fremmer konkrete verktøy for språkarbeid som for eksempel Lesefrø (et samarbeid mellom Deichman og over 100 barnehager i Oslo).

I mine funn fra intervjuene med barnehagestyrelser er det tydelig at språk og kommunikasjon er en sentral del av barnehagens pedagogiske arbeid. Et svakt flertall (5 av 9) av partiene skriver noe om barnehagens arbeid med språk og kommunikasjon. Selv om et flertall av partiene skriver om

temaene, vil jeg, basert på illustrasjonen over, likevel ikke si at temaer som språk og kommunikasjon dominerer den politiske debatten om barnehagefeltet.

Oslo kommune har en egen Oslostandard rettet mot blant annet barnehagens arbeid med språk: Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø (Oslo kommune, 2019). Det kan derfor tenkes at de politiske partiene mener kommunes arbeid med barns språkutvikling er god og derfor ikke har ytterligere ambisjoner for dette arbeidet.

4.4.5 Samarbeid: tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid

Under har jeg laget en tabell som viser om det står noe i partiprogrammene om tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid. Tabellen sier noe om hvilke av partiprogrammene som tar opp temaet tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid i barnehagen.

Tabell 10: Tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid i barnehagen

Parti	Samarbeid: tverrfaglig samarbeid	Samarbeid: foreldresamarbeid/samarbeid med foresatte
AP	Nei	Nei
FrP	Nei	Nei
Høyre	Nei	Nei
KrF	Nei	Nei
MdG	Nei	Nei
Rødt	Nei	Nei
SP	Nei	Nei
SV	Ja	Nei
Venstre	Ja	Nei

Jeg har skrevet "Ja" i skjemaet hvis foreldre eller tverrfaglig samarbeid er nevnt på en slik måte at det kan tolkes som at partiet ser betydningen av foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid. Det partiprogrammet som har vært vanskeligst å plassere i denne kategorien har vært Oslo Arbeiderpartis partiprogram. Oslo Arbeiderparti skriver: "Småbarnsforeldre skal være trygge på at barna deres får plass i en god barnehage med høy kvalitet og pedagogisk kompetanse, der lek og læring står i fokus", (Oslo Arbeiderparti, 2019, s. 5). Jeg tolker ikke denne setningen som at Oslo Arbeiderparti ser betydningen av foreldresamarbeid, ei heller tverrfaglig samarbeid. Jeg har ikke funnet noe annet i delkapittelet til Oslo Arbeiderparti om barnehage som kan relateres til temaene. Jeg har derfor valgt å skrive "nei" under begge samarbeidskategoriene på Oslo Arbeiderparti. Oslo FrP nevner "foreldre" i følgende setning " La foreldre velge barnehage selv", (Oslo FrP, 2019, s. 13). Denne setningen omhandler foreldres rett til å velge barnehage selv, og sier lite om samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. FrP har derfor også blitt plassert på "nei".

Det er generelt begrenset hva som står i partiprogrammene om både foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid. Flere av mine informanter beskriver det jeg tolker som en alvorlig situasjon for fagsentrene i bydelene (se punkt 4.3.6). Flere forteller at de ikke får spesialpedagog eller støttepedagog fra fagsenteret til barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp. I stedet får barnehagen midler til å sette inn vikar (ofte ufaglært). At ikke Oslopartiene har fanget opp, eller

ønsker å gjøre noe med, denne situasjonen, er uheldig for både barnehagenes pedagogiske arbeid, for barna og for foreldrene.

Det er verdt å poengtere at Oslo kommune har retningslinjer for hvordan de kommunale barnehagene skal jobbe med foreldresamarbeid, men det er ikke skrevet noe om foreldresamarbeid i partiprogrammene. Flere av mine informanter belyser at et godt samarbeid mellom barnehagen og foreldrene er viktig for å sammen bidra til barns oppvekst. Betydningen av godt foreldresamarbeid kunne vært en fin, overordnet politisk tanke, som partiene kunne skrevet om uten ytterligere politiske lovnader. At partiene ikke en gang nevner foreldresamarbeid er i beste fall uheldig. I verste fall kan det si noe om manglende forståelse av alle komponenter som må til for å gi barn en god oppvekst. Basert på funn fra mine intervjuer med barnehagestyrere tolker jeg foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid som sentralt og betydningsfullt for å helhetlig arbeide med det enkelte barns utvikling. Dette perspektivet ser altså ikke ut til å finnes i de politiske partiprogrammene jeg har analysert.

5.0 Diskusjon

I dette kapittelet diskuterer jeg følgende punkter: temaer som partiprogrammene belyser, men som ikke informantene belyser, og temaer som informantene belyser, men som ikke partiprogrammene belyser. Jeg drøfter så spennet mellom ideer og virkelighet, før jeg diskuterer hva politikere og fagfolk kan lære av disse funnene.

5.1 Temaer som partiprogrammene belyser, som ikke informantene belyser

Flere av mine funn fra partiprogrammene er relativt likelydende som funnene fra intervjuene. Partiprogrammene skriver om flere av de samme temaene som informantene snakker om.

Min gjennomgang viser at det likevel er noen kategorier som partiprogrammene belyser som informantene ikke har snakket eller snakket lite om. En av disse kategoriene er barnehageeier og hvem som skal drifte barnehagen.

Alle partiprogrammene, utenom MdG, skriver noe om hvem de mener bør eie eller drifte barnehagen. Dette temaet preges i stor grad av om partiene mener barnehagene skal være kommunale, private kommersielle eller private ideelle.

Barnehageeier og hvem som skal drifte barnehagen er i liten grad noe informantene mine snakker om. Fire av seks informanter belyser ikke temaer som jeg har kodet som barnehageeier eller hvem som drifter barnehagen. Informant nummer 5 forteller at hun opplevde mindre rapportering til kommunen da barnehagen gikk fra å være kommunal til privat. Informant nummer 4 er derimot tydelig i hva hun foretrekker av private/kommunale barnehager: "Meg kommer du nok aldri til å finne i en kommunal barnehage". Informanten begrunner dette utsagnet videre:

"For all del jeg har møtt mye dyktige styrere i kommunale barnehager også, men det er et annet system, det virker mer firkanta og man får mer tredd nedover hodet og det å jobbe i bygg hvor det er omsorgsbygg eller undervisningsbygg som drifter er jeg heller ikke så lysten på", (informant nummer 4).

Informantens utsagn tyder på at det ikke er om barnehageeier er kommunal eller privat som er hovedårsaken til at informantene ikke vil jobbe i en kommunal barnehage. Informanten opplever det som ugreit at noen skal styre barnehagedriften ovenfra og peker på at systemet er for knotete og komplisert. Utfordringen er ikke at kommunale barnehager er dårligere å jobbe i enn private. Det er det kommunale "systemet", i dette tilfellet "systemet Oslo kommune", som er utfordringen.

Flere av partiprogrammene skriver om barnehageeier og hvem som skal drifte barnehagen fordi de er opptatt av om kommersielle aktører kan tjene penger på barnehage eller ikke. Dette er det kun en informant som uttaler seg om. Informant nummer 5 er den eneste som er inne på dette temaet og sier blant annet: "Hvorfor skal noen tjene penger på noens barndom? Det er et stort spørsmål for meg", informant nummer 5. Utenom dette utsagnet snakker ingen av mine informanter om private kommersielle aktører bør kunne tjene penger på barnehage eller ikke. Det er også kun to informanter som har synspunkter om kommunal versus privat barnehagedrift. Temaet barnehageeier fremstår tilsynelatende som en politisk idé som er sterkt knyttet til politisk ideologi. Mine informanter vektlegger betydningen av hvem som eier og drifter barnehagene i liten grad.

Et annet tema som flere av politiske partiprogrammene skriver om er åpningstider. Dette er et tema mine informanter snakker lite om. Noen av informantene belyser utfordringen med at barn har lange dager i barnehagen. Informant nummer 5 er en av de som belyser dette:

"... jeg synes at trenden er at barna har stadig lenger dager, særlig småbarna. De kommer fryktelig tidlig og går veldig sent. Så sånn sett kunne man vel tenke seg at arbeidsmiljøloven burde gjelde for barna også, at de ikke har mer enn åttetimers arbeidsdag", (informant nummer 5).

Med dette utsagnet snakker ikke informanten om åpningstider, men belyser en bekymring knyttet til at småbarn har lange dager i barnehagen. Utsagnet i avsnittet over kan tolkes som at barnehagen ikke bør ha lenger åpningstider. Informant nummer 6 uttaler seg ikke spesifikt om åpningstider, men sier hun oppfatter at politikkenes største fokus er at barnehagene er åpne så foreldre kan være i jobb:

"Jeg synes stadig vekk jeg opplever at politikkenes fokus er å få foreldrene ut i jobb. Særlig tydelig synes jeg det har blitt nå under korona, hvor barnehager blir omtalt som så viktige, men så skjønner vi jo at det som er så viktig med oss er at vi er åpne så foreldrene kan gå på jobb. Vi er en nedprioritert bit av samfunnet", (informant nummer 6).

Jeg oppfatter denne uttalelsen som direkte rettet mot deler av politikkenes fokus på mer fleksible åpningstider, kveldsåpne og nattåpne barnehager. Mer fleksible åpningstider i barnehagen er ikke nødvendigvis noe politikken fokuserer på for barnas beste, men for at foreldrene skal kunne jobbe. Informant nummer 6 fremmer et motargument mot fokuset på at foreldrene skal kunne jobbe og sier: "Jeg mener barnehagen skal være til for barna".

Utover disse utsagnene ser ikke temaet åpningstider ut til å være noe mine informanter fokuserer på. Trolig er temaet åpningstider noe politikken er opptatt av, men som barnehagestyrere ikke

vektlegger som viktig for god barnehagedrift. Mine informanter uttaler i stor grad at barnehagen skal være til for barna. Det kan virke som at åpningstider er noe politikken og eventuelt foreldre er opptatt av, men at barnehagestyrere kanskje er skeptiske til om mer fleksible åpningstider er noe man er opptatt av for barnas beste eller for å få foreldrene ut i jobb. Det kan også tenkes at barnehagestyrerne tenker at åpningstider er opp til barnehageeier, og at temaet er utenfor hva de som barnehagestyrere skal engasjere seg i. Også temaet "åpningstider" ser ut til å være et politisk tema og en politisk idé som politikken er opptatt av. De fleste av mine informanter har ikke uttalt seg om temaet. De barnehagestyrerne jeg har intervjuet som har uttalelser som handler om og kan knyttes til åpningstider, informant nummer 5 og informant nummer 6, uttaler seg kritisk til lange og fleksible åpningstider. Barnehagestyrerne mener at barnehagen skal være til for barna. Uttalelsene til informant nummer 5 og informant nummer 6 tyder på at kvelds- og nattåpne barnehager og lange, fleksible åpningstider i barnehagene, ikke er politiske ideer som vil gagne og være positivt for barna i barnehagen.

Barnehageplasser og kapasitet i barnehagene er et tema som alle partiprogrammene skriver om. Selve diskusjonen om nok barnehageplasser og kapasitet er det ingen av mine informanter som snakker om, men fem av seks informanter snakker om at tidlig barnehagestart kan være viktig for en del barn. Dette snakkes særlig om for barnas språkutvikling. Informant nummer 1 begrunner betydningen av tidlig barnehagestart slik: "Få alle barn inn i barnehagen så tidlig som mulig ... mine erfaringer er at jo tidligere vi får minoritetsspråklige inn i barnehagen, jo bedre blir de i språk før skolestart".

Ingen av mine informanter uttaler seg spesifikt om barnehageplasser og kapasitet, men det at flere belyser at tidlig barnehagestart er viktig kan tolkes som at de mener det er viktig med nok barnehageplasser slik at alle barn får mulighet til å gå i barnehage. Informantene snakker om at dette er særlig viktig for barns språkutvikling.

Den politiske ideen om at nok barnehageplasser er viktig møter tilsynelatende ikke motstand hos barnehagestyrerne jeg har intervjuet. I den grad barnehagestyrerne mener noe om barnehageplasser, kan det virke som de mener det er positivt med nok barnehageplasser. Her kan det virke som at politikken idéverden og barnehagestyrerne jeg har intervjuet "spiller på lag", og at nok barnehageplasser også blir oppfattet som viktig hos enkelte av barnehagestyrerne jeg har intervjuet.

Lek og vennskap er en kategori fra analysen av partiprogrammene, som ikke er en kategori fra funnene fra intervjuene. Dette betyr derimot ikke at mine informanter ikke har sagt at lek og

vennskap er viktig. Alle mine informanter nevner lek og/eller vennskap en eller flere ganger. Lek og vennskap er derimot to temaer som informantene i liten grad har vektlagt. Det betyr at temaene kan ha blitt nevnt i intervjuet, men at de ikke har blitt utdypet eller snakket like mye om som for eksempel språk og kommunikasjon. Lek og/eller vennskap blir nevnt av informantene, men det er også kun det de blir – nevnt.

Informant nummer 4 poengterer at barnas trivsel er en forutsetning for læring.

”Er det et godt sted å lære som er viktigst? Eller et godt sted å være? ... Det ene er en forutsetning for det andre. Du kan ikke sidestille de eller si at det viktigste man gjør på en skole er å lære, for det får man ikke gjort om det ikke er et godt sted å være. Da er det store brister i forståelsen av læring...” (Informant nummer 4).

Kanskje dette sitatet peker på en av grunnene til hvorfor læring ikke er et tema mine informanter fokuserer mye på. Det kan virke som at informantene mener trivsel er en forutsetning for læring, og at da barnas trivsel er viktigere enn stort fokus på læring. Samlekategorien ”Læring, språk og kommunikasjon” fra analysen av de politiske partiprogrammene er relativt likelydende som kategorien ”språk og kommunikasjon” fra analysen av intervjuene med seks barnehagestyrere. Den sentrale forskjellen i kategoriene er at begrepet ”læring” er med i kategorien for de politiske partiprogrammene, mens ”læring” ikke er med i noen kategori i analysen av intervjuene med barnehagestyrerne. Basert på hva mine informanter fokuserer på, kan det virke som at de mener tilknytning, trygghet og omsorg er en forutsetning for barnas trivsel i barnehagen. Derfor mener de kanskje at arbeidet med tilknytning, trygghet og omsorg bør prioriteres før fokuset på læring? Dette spørsmålet skal ikke jeg svare bastant på, men sitatet over med informant nummer 4 tyder hvert fall på at denne informanten mener trivsel, og slik sett kanskje tilknytning, trygghet og omsorg, er en forutsetning og et grunnlag for læring. Her ser vi en viss forskjell i politikkens idéverden og barnehagestyrernes erfarte barnehagehverdag. Det at politikken har en idé om at læring er viktig i barnehagen er ikke noe barnehagestyrerne er uenig i. Det virker likevel som at barnehagestyrerne jeg har intervjuet, oppfatter at en rekke andre momenter (som for eksempel trivsel og trygge barn) er viktigere og mer sentralt enn læringsbegrepet i barnehagen. Slik sett kan vi si at barnehagestyrerne ikke oppfatter læring i barnehagen som så viktig som politikkens idéverden gjør.

I denne delen har jeg skrevet om hva partiprogrammene har skrevet om, som mine informanter i liten grad har snakket om. I neste delkapittel belyser jeg hvilke temaer det er som informantene snakker om, men som partiprogrammene i liten grad belyser.

5.2 Temaer som informantene belyser, som ikke partiprogrammene belyser

Både partiprogrammene og mine informanter belyser flere av de samme temaene. Det er noen områder partiprogrammene belyser, som mine informanter i liten grad snakker om. Det er også noen temaer som informantene belyser, som partiprogrammene skriver lite om. Temaer innen kategorien tilknytning, trygghet og omsorg belyses av alle mine informanter. Dette er temaer som barnehagestyrerne framhever som viktig og essensielt for at barna skal ha det bra i barnehagen. Til tross for at alle mine informanter vektlegger temaene tilknytning, trygghet og omsorg som viktig, vektlegges disse temaene i liten grad i partiprogrammene.

Det er kun tre partier (fire hvis vi tar med kategorien "Annet", se tabell 8) som skriver om tilknytning, trygghet og omsorg. Det betyr at seks av partiprogrammene verken nevner tilknytning, trygghet eller omsorg som viktig for barna i barnehagen. Politikken har altså i liten grad en idé om at tilknytning, trygghet og omsorg er sentralt for god barnehage. Dette er påfallende, særlig i lys av Oslostandard for tilvenning (Oslo kommune, 2017). Oslostandarden var en del av en politisk satsning på trygg start i barnehagen for de yngste barna, og er signert av daværende skolebyråd Tone Tellevik Dahl (Arbeiderpartiet). Oslostandarden tar blant annet for seg små barns behov for nettopp tilknytning, trygghet og omsorg. I lys av dette kan man ikke si at politikerne i Oslo ikke er opptatt av tilknytning, trygghet og omsorg. Hva det er som gjør at så få av partiprogrammene skriver om temaene trygghet, tilknytning og omsorg er vanskelig å si. Kanskje ligger noe av grunnen til at partiene ikke skriver eksplisitt om tilknytning, trygghet og omsorg her: kanskje de politiske partiene slutter opp om det formelle som er vedtatt som offentlig politikk, nemlig Oslostandard for tilvenning (Oslo kommune, 2017), og ser små muligheter for videre profilering og politisk gevinst ved å markere seg på disse temaene?

En annen årsak til at få av de politiske partiprogrammene skriver om tilknytning, trygghet og omsorg kan være at politikerne ikke vil gå inn i det rent barnehagefaglige og pedagogiske arbeidet. Som Eriksen (2001) belyser har frontlinjebyråkrater som barnehagelærere og barnehagestyrere mye makt når det gjelder hva som skal vektlegges i barnehagen og hva innholdet i barnehagehverdagen skal være. Det er mulig at politikerne ser en arbeidsdeling mellom seg og barnehagen (se for eksempel punkt profesjonstriangelen i punkt 2.3), og har tillit til at barnehagepersonalet selv tar ansvar for barnas tilknytning, trygghet og omsorg. I denne sammenheng kan det også nevnes at Oslo kommune siden 2015 har jobbet med en egen tillitsreform (Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV, 2015). Det kan derfor tenkes at flere av partiene mener det er en selvfølge at barnehagen gir barna omsorg og at de ansatte fokuserer på trygghet og tilknytning.

Temaene foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid får også lite oppmerksomhet i partiprogrammene (se tabell 10). Både foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid vektlegges som viktig av mine informanter. Foreldresamarbeid er viktig fra barnet har fått barnehageplass, til barnet har begynt på skolen eller eventuelt byttet barnehage. Tverrfaglig samarbeid er særlig viktig for å hjelpe barn som trenger litt ekstra støtte. Tverrfaglig samarbeid kan også ha en forebyggende effekt (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Det finnes noe stoff om tverrfaglig samarbeid i to av partiprogrammene. Det betyr at syv av partiprogrammene ikke omtaler temaet. Selv om politikken idéverden i liten grad fokuserer på tverrfaglig samarbeid i barnehagen. Ser vi at Oslo kommune likevel et viss tverrfaglig tilbud på det formelle nivået. Jeg har tidligere redegjort for både Oslohjelpa (Oslo kommune⁸, 2021), Oslo kommunes retningslinjer for overgangen mellom barnehage til skole (Oslo kommune⁶, 2021) og hva Oslo kommune skriver om barn med spesielle behov som kan trenge tverrfaglig- og spesialpedagogisk bistand (Oslo kommune⁷, 2021). Det jobbes altså tverrfaglig innen barnehagesektoren i Oslo, til tross for at politikken har et lite fokus på det.

Ingen av programmene skriver om foreldresamarbeid. Likevel ser vi at Oslo kommune har retningslinjer for samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet (Oslo kommune⁹, 2021). Det kan altså se ut til at noe idéverden ikke fokuserer på, likevel kan få et fokus i formelle retningslinjer.

Bemanning og personaltetthet er temaer som både mine informanter og flere av partiprogrammene belyser. Mine informanter peker også på en del temaer som jeg har plassert som underkategorier til bemanning. Dette gjelder særlig ønsket om kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk og vikarbruk. Flere av partiene skriver om bruk av vikarer i sine partiprogrammer.

I partiprogrammene er det flere partier som skriver at barnehagene bør få vikar fra første dag en ansatt er syk eller borte. Det er også flere partier som ønsker en egen vikarpool for barnehagene i Oslo og/eller i bydelene. Basert på mine funn finnes det ingen formalisert ordning for bruk av vikarer i Oslo kommune. Barnehagestyrerne uttrykker at det er behov for flere og kvalifiserte vikarer. Basert på min analyse deler politikken idéverden dette ønsket, men det er foreløpig ikke noe formalisert system for bruk av vikarer og når de skal inn barnehagene i Oslo kommune. Politikken ideer og idealer om vikar fra første sykedag og egen vikarpool.

Da informantene begynte å snakke om det jeg tidligere har kalt "tidstyveri", kom ønsket om en egen kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk raskt opp hos flere av mine informanter. Informantene snakket om at matlaging tok mye tid, og at dette gjorde at ansatte ofte forsvant fra avdeling. Informantene trakk også frem at det er vanskelig å gjøre matlaging til en pedagogisk aktivitet- særlig når du skal lage mat til flere titalls barn. To av partiprogrammene skriver om en egen kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk i barnehagen. Dette betyr at syv av partiprogrammene ikke skriver om det.

I politikken idéverden finner jeg altså et overordnet fokus på temaer som bemanning og personaltetthet, men disse ideene er ikke ytterligere konkretisert. Bemanning og personaltetthet fremstår som en overordnet, politisk idé, uten ytterligere konkretisering som kan relateres til praksisfeltet og faktisk hjelpe barnehagene. Ønsket om en ressurs til å ta seg av matlaging er bredt hos mine informanter, men temaet har lite fokus i partiprogrammene.

5.3 Fra ide til oppfattet virkelighet

Det er en viss forskjell mellom hva partiprogrammene sier er viktig for barnehagen og hva barnehagestyrene anser barnehagen trenger. Flere av programmene skriver for eksempel at god bemanning og personaltetthet er viktig, men de sier ikke noe om hvor god personaltettheten bør være eller hva slags personale barnehagen trenger. Ser vi på hva Oslo kommune skriver at de gjør, så viser de, som nevnt, til at de følger bemanningsnormen for barnehagene. Barnehagestyrene er derimot mer konkrete i sine ønsker og meninger om bemanning. Et flertall av partiprogrammene har en ide om at nok ansatte er viktig i barnehagen. I de fleste av partiprogrammene blir ikke denne ideen og forestillingen konkretisert i det hele tatt. I flere partiprogrammer blir det skrevet at for eksempel god bemanning og høy kompetanse er viktig, uten at det skrives noe om hvordan dette skal gjennomføres. Oslo KrF skriver for eksempel: "Kvaliteten i barnehagene må sikres gjennom høy voksentetthet, kompetent personale samt gode lokaler og uteområder" (Oslo KrF, 2019, s. 5). Ideen om at god bemanning i barnehagene er viktig er tilstede i flere av partiprogrammene. Ideen forsterkes også dels av ved at Oslo kommune viser til at de skal følge bemanningsnormen. Det er likevel avstand i hva som er den opprinnelige ideen og hva barnehagestyrene oppfatter. Det kan se ut til at barnehagestyrene mener at dagens bemanningsnormen ikke er tilstrekkelig. Det er fint at det står og bemanning og personaltetthet i flere av partiprogrammene, men det ser ut til at barnehagestyrene likevel ikke oppfatter praksisen til Oslo kommune med å følge den nasjonale bemanningsnormen som tilstrekkelig.

Partiprogrammene har et visst fokus på at bemanning er viktig i barnehagene. Barnehagestyrerne uttrykker også at god bemanning i barnehagene er viktig. Her er barnehagestyrerne og halvparten av partiprogrammene på linje (se tabell 3). Barnehagestyrerne har derimot en litt annerledes og kanskje mer konkret oppfatning av bemanningssituasjonen. Flere sier at dagens bemanningsnorm bør gjelde fra barnehagen åpner til barnehagen stenger. De påpeker også at matlaging og rydding tar mye av de ansattes tid fra arbeid med barna. Barnehagestyrerne mener at dagens bemanning er for dårlig.

Det er få av partiprogrammene som tar opp de aktuelle temaene som barnehagestyrerne er opptatt av og det er ingen av partiprogrammene som er så konkrete i sin politikk som det barnehagestyrernes ønsker er.

Vi kan si at partiprogrammene befinner seg på ideenes nivå (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 60). De preges av gode intensjoner og tanker, men bærer samtidig preg av at det lite forankret i en erfart barnehagevirkelighet. Slik sett er det stor avstand mellom politikeres idéverden og barnehagestyrernes erfaringsbaserte virkelighet. Barnehagestyrernes oppfatning er i liten grad i konflikt med innholdet i partiprogrammene, men barnehagestyrerne er langt mer konkrete i sine ønsker og beskrivelse av dagens situasjon. Jeg tolker dette som et uttrykk for avstand mellom idealer og praktisk virkelighet, og ikke som en meningsforskjell. Det er verdt å merke seg at det er politisk flertall om at bemanning i barnehagene er viktig, men at barnehagestyrerne likevel mener at bemanningen er for dårlig.

5.4 Hva kan politikere lære av dette?

Partiprogrammer preges av ideer og ideologi. Ut fra mitt syn har barnehagestyrerne i mitt materiale et selvstendig blikk på barnehagen. Barnehagestyrerne og partiene snakker og skriver om flere av de samme temaene, men barnehagestyrerne jeg har intervjuet vektlegger, konkretiserer og ordsetter annerledes enn partiprogrammene gjør. Det er viktig at de politiske partiene lytter til barnehagestyrernes beskrivelse av virkeligheten i barnehagen. Politikerne har et visst ansvar for budsjett, lovverk, overordnede politiske føringer og rammebetingelser. Politikken klarer ikke å forvalte dette ansvaret godt, hvis de ikke tar til seg og innhenter opplysninger om hvordan dette fungerer og oppleves ute i barnehagene. Kanskje ligger det i noe av dette at det er en grense for politikeres mulighet til å detaljstyre og regissere barnehagehverdagen. Politikken skal ikke blande seg bort i alt. Noe skal kanskje overlates til de profesjonelle, som illustrert i Henum og Østrem (2016, s. 11) profesjonstriangel. Nettopp derfor er det også viktig at politikere lytter til barnehagefolk – for å kjenne hvor grensa går for hva politikken skal blande seg borti og hva fagfolk skal få rå over.

Det er viktig at politikere lytter til fagfolks erfaringer og utfordringer i barnehagen. Hvis politikere skal "tjene folket", er de avhengig av å lytte til folk i felten for å skape framtidens politikk. Hvis politikere ikke lytter til verken barnehagestyrere eller øvrige ansatte i barnehagene, mister politikken verdifulle synspunkter på barnehagelivet.

Min analyse av partiprogrammene og mine funn fra intervjuer med barnehagestyrere tyder på at det er få motstridende synspunkter mellom partiprogrammene og barnehagestyrerne.

Hovedutfordringen ligger i at partiprogrammene befinner seg på et idénivå.

Det er store variasjoner i hvor mye partiene skriver om barnehagepolitikk i sine programmer. Partiet som har det største delkapittelet om barnehage med størst omfang er Oslo Rødt med et delkapittel på totalt 652 ord. Oslo Senterparti har det minste delkapittelet bestående av totalt 145 ord. Det trenger ikke være negativt at et parti har skrevet lite om barnehagepolitikk. Det kan være positivt at enkelte av partiprogrammene ikke uttaler seg for mye om barnehagen, og kanskje ønsker å gi profesjonen stor faglig valgfrihet. Samtidig er barnehagefeltet avhengig av at politikere lytter til deres meninger og ønsker, ettersom det er politikken som styrer både satsninger og økonomiske finansieringer. Det at et parti har skrevet mye om barnehagepolitikk trenger derfor heller ikke å være negativt, det avhenger imidlertid av hvor lydhøre partiet er og hvordan partiet klarer å treffe barnehagens og profesjonens behov.

Alle mine informanter har ønsker for barnehagen som dreier seg om barnehagens rammebetingelser. I punkt 5.5 skriver jeg at profesjonen har stort faglig spillerom i barnehagen. Barnehagens rammebetingelser ser derimot ut til å være noe mer begrenset. Partiprogrammene skriver om at god bemanning i barnehagen er viktig, men skriver som nevnt lite eller ingenting om hvordan dette konkret kan gjennomføres og finansieres. Kanskje politikere bør arbeide for å gi profesjonen et bredt faglig spillerom i barnehagen ved å sikre barnehagen bedre rammebetingelser (som flere ansatte, egen kjøkkenhjelp og økt kompetanse hos de ansatte).

I mitt prosjekt er ikke barnas stemme tatt på. Hva barna erfarer (det erfarte nivået) kan være noe helt annet enn hva både ideen var, hva som ble formelt vedtatt og hva profesjonen har oppfattet av det som ble formelt vedtatt. Hvis barnehagen skal være for barna (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27), bør politikere ikke bare lytte til fagfolk og foreldre, de bør også prøve å få tak i barnas perspektiver og synspunkter.

5.5 Hva kan fagfolk lære av dette?

Profesjonelle fagfolk har et handlingsrom for egne vurdering og rolleutøvelse. Politikere verken skal eller kan dirigere alt profesjonelle fagfolk skal gjøre. Det som i Oslo kommune omtales som "Tillitsreform" (Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV, 2019) dreier seg om noe av dette. De profesjonelle (her barnehagepersonalet) kan selv bestemme barnehagens satsningsområder, utforme årsplaner og eventuelle uke/månedspaner.

Det at politikere ikke fokuserer på alt som barnehagestyrerne er opptatt av, betyr neppe at politikken ikke ser verdien av disse temaene. Det kan like mye bety at politikere har tillit til at profesjonen tar faglige vurderinger selv. Profesjonalitet dreier seg om selvstendighet og det å kunne bruke eget handlingsrom. Dale (1993) skriver at lærere må utvikle didaktisk rasjonalitet og utvikle evnen til kontinuerlig vurdering – dette mener jeg også gjelder både barnehagelærere og barnehagestyrere. Som Eriksen (2001) belyser har profesjoner makt til å selv ta viktige beslutninger i sitt daglige arbeid. I barnehagen har barnehagestyrere og barnehagelærere rom til å ta selvstendige vurderinger og beslutninger om arbeidet med barna, det pedagogiske opplegget og organisering av barnehagen.

Profesjonen skal forholde seg til det som er formelt vedtatt (som blant annet Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) og Barnehageloven (2005)). Det er profesjonens og den enkeltes oppfatning (det oppfattede nivået) som danner grunnlaget for profesjonens praksis i barnehagen. Også her kommer det profesjonelle skjønn inn. Det formelt vedtatte må tolkes (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 61). Det betyr at praksis kan bli ulik fra barnehage til barnehage, fra barnehagelærer til barnehagelærer og fra barnehagestyrer til barnehagestyrer. All denne ulike praksisen kan likevel være i tråd med det som er formelt vedtatt.

De politiske partiprogrammene er ikke formelt vedtatt som offentlig politikk. De er på ideenes nivå. Den offentlige politikken vil ofte være et kompromiss mellom ulike politiske oppfatninger og ideologier (Goodlad, Klein & Tye, 1979, s. 61). Dette er et nivå som mange barnehagestyrere kanskje ikke er kjent med og opptatt av. Det som preger den politiske debatten trenger heller ikke være det som barnehagestyrere er mest opptatt av og som er/blir formelt vedtatt.

Barnehagestyrere og andre som jobber i barnehage opplever konkret hvordan barnehagehverdagen er. Barnehagestyrere har i tillegg verdifull erfaring fra drift og administrasjon av barnehagen. Barnehagestyrere oppfatter trolig formelle politiske vedtak noe annerledes enn hva som var

politikeres intensjon og tanke bak vedtaket. Barnehagestyrere har betydningsfull kunnskap og erfaring fra barnehagefeltet som politikken trolig vil kunne dra nytte av.

I den grad barnehagestyrere opplever at politiske beslutninger ikke er heldige for barnehagen, kan en løsning være at barnehagestyrerne forsøker å påvirke politikken. Det er vanskelig å konkretisere hvordan barnehagestyrere kan jobbe for å påvirke politiske beslutninger, men barnehagestyrere har viktig erfaring og betydningsfulle konkrete eksempler og ønsker, som jeg mener bør nå frem til politikere. Hvis formelle vedtak og politiske ideer skal kunne omsettes og bli implementert til barnehagevirkelighet, må barnehagefolk både kunne forstå og praktisere vedtakene. Det kan argumenteres for at det er først da at det som var en politisk god tanke - en god ide med en god intensjon, blir et nyttig vedtak for barnehagen som blir omsatt til praksis.

Basert på mine funn fra intervjuene med barnehagestyrere og dokumentanalysen av partiprogrammer, er det lite uenighet mellom hva barnehagestyrerne sier og hva programmene skriver om og fokuserer på. Det er egentlig større uenighet mellom de ulike partiprogrammene, enn det er mellom barnehagestyrerne på den ene siden og partiprogrammene på den andre. Det er heller ikke stor uenighet mellom de ulike barnehagestyrerne. Dette åpner for at barnehagefolk har et handlingsrom vis a vis politikken. De har mulighet, hver for seg eller samlet, til å gå inn å prøve å påvirke politikken og få partiprogrammer og vedtak til å bli enda mer i tråd med det de selv mener og står for.

6.0 Avsluttende refleksjoner

Problemstillingen i dette masterprosjektet har vært: *Hvordan er sammenhengen mellom politiske partiprogrammer og barnehagestyreres oppfatninger om hva som er viktig i barnehagen?*

Problemstillingen konkretiseres med følgende forskningsspørsmål: 1) *Hva står i politiske programmer for Oslo om barnehagen?*, 2) *Hva mener barnehagestyrere er viktig for barnehagens kvalitet?* 3) *Er det en motsetning og/eller forskjeller mellom hvilke politiske ideer som vektlegges og hva barnehagestyrere anser som viktig for barnehagen?* Dette har jeg forsøkt å besvare gjennom presentasjon av partiprogrammer, gjennom presentasjon av funn fra intervjuer med barnehagestyrere og gjennom flere drøftingstemaer. I det videre vil jeg skissere noen refleksjoner.

Jeg har vært opptatt av om det er motsetninger og/eller forskjeller mellom hva politikken idéverden vektlegger og hva barnehagestyrere mener er viktig for barnehagen. Ut fra mine funn dreier det seg om forskjellige perspektiver, men uten at det er grunnlag for å si at de står i direkte motsetning til hverandre. At man for eksempel er opptatt av ulike saker, trenger verken å bety politisk eller faglig uenighet. Både enkeltpersoner og politiske partier kan ha sine særstandpunkter uten at det trenger å være uttrykk for reelle konflikter. Dette mener jeg bør være et interessant tema for samfunnsvitere.

Det er verdt å merke seg at barnehagestyrere og barnehagelærere heller ikke er upåvirket av politikk. Det barnehagestyrerne sier når de blir intervjuet, er ikke nødvendigvis bare er preget av det de erfarer og opplever. Det kommer frem ideologiske standpunkter blant barnehagestyrerne også. En av mine informanter uttaler for eksempel at man ikke vil kunne finne henne i en kommunal barnehage. Om dette utsagnet er styrt primært av politikk og ideologi, eller om det er en konsekvens av egne erfaringer med å jobbe i barnehage, vet jeg imidlertid ikke.

De politiske programmene befinner seg i den politiske idéverden. De er derfor preget av ideologi, særstandpunkter og behov for å markere seg og selge inn politikk til velgerne. De ulike politiske programmene har ikke direkte innvirkning på hvordan barnehagen blir utformet, men de kan være med på å legge premissene for hva som blir den offentlige barnehagepolitikken. De politiske partiene vil slik sett være lenger fra realiteten i barnehagen enn for eksempel Rammeplan for barnehagen (2017) og kommunale styringsdokumenter. I Norge har vi dessuten hatt samarbeidsregjeringer de siste 20 årene. Det gir grunn til å tro at det kan ligge et kompromiss mellom ulike politiske oppfatninger og ideologier til grunn for den offentlige barnehagepolitikken. Selv om den offentlige barnehagepolitikken befinner seg på det formelle nivået (Goodlad, Klein & Tye, 1979), trenger den derfor likevel ikke å representere en enhetlig idé.

Det er lett å tenke at det er de ansatte som forstår og kjenner barnehagefeltet og at politikerne er utenfor og ”på siden”. Likevel kan det argumenteres for at politiske perspektiver kan tilføre noe vesentlig, ved å utfylle det konkrete barnehageperspektivet. I så fall dreier det seg om to ulike perspektiver som ikke står i motsetning til hverandre, og som det er vanskelig å sette opp mot hverandre, men som snarere kan ha potensialer til å berike hverandre.

Avstanden mellom politikernes ideer og visjoner for barnehagefeltet, og hva barn og ansatte i barnehagen oppfatter, gjennomfører og erfarer, er ofte stor. Frontlinjebyråkratene (Eriksen, 2001), i mitt tilfelle barnehageansatte, møter en helt annen virkelighet enn politikerne. Frontlinjebyråkratene møter bekymrede foreldre. De opplever barn som gråter en halv time etter at foreldrene har gått. De møter barn som ikke har med matpakke i barnehagen.

De som står i barnehagehverdagen kan bli for opptatt av sine egne hverdagserfaringer og miste oversikten og perspektivene. Her kan den politiske idéverden ha noe å tilføre. Dette kan imidlertid være et dilemma. Politikere er ikke nøytrale utenforstående, men representerer også særstandpunkter. Det er også noe positivt i ulike perspektiver som utfyller og korrigerer hverandre. Kanskje god barnehage i et demokratisk samfunn dreier seg om et samspill mellom konkrete erfaringer i barnehagen, faglige perspektiver og den politiske idéverden.

Hvis man setter det på spissen, kan man ta utgangspunkt i Olof Palmes uttalelse om at ”politikk er å ville”. Politikk dreier seg om normative standpunkter, mens barnehagepersonalet kan ha faglige, mer konkrete og til dels erfaringsbaserte standpunkter. Disse standpunktene trenger heller ikke alltid være verdifrie. Men den politiske normativiteten vil ofte være både mer ideologisk og prinsipiell, enn fagfolks normativitet. Det vil også være forskjell på barnehagestyreres og barnehagelæreres normativitet, som er et resultat av konkrete utfordringer og normativiteten til politiske samfunnsstyrere og lovgivere som er preget av mer overordnede prinsipper.

Oslo kommune har en tillitsreform (Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV, 2019) som innebærer at kommunen skal ha stor tillit til at fagfolk og de som jobber lokalt kjenner hverdagen sin best og kan løse mange av de utfordringene de står ovenfor, uten at politikerne trenger å blande seg bort i selve yrkesutøvelsen. Tillitsreformen legger på mange måter grunnlag for relasjonen mellom kommunepolitikere og barnehagepersonalet. Sentralt i tillitsreformen er arbeidsdelingen mellom politikernes overordnede styring på den ene siden og barnehageprofesjonens egne vurderinger og metodefrihet i yrkesutøvelsen på den andre. Tillit til yrkesutøverne er en viktig forutsetning for en best mulig barnehage der yrkesutøverne gis rom til å ivareta ulike faglige og etiske hensyn, og sitt samfunnsmandat, i tråd med Hennem og Østrem (2016, s. 11) profesjonstriangel. Slik jeg forstår

Goodlad (1979) på den ene siden og Oslopolitikken på den andre, er det ikke noe mål at politikerne skal detaljstyre barnehagehverdagen. Politiske ideer lar seg ikke uten videre implementere til konkret barnehagepraksis. Barnehageprofesjonens oppfatning og praktisering av retningslinjer og barnehagepolitikk vil derfor være noe annerledes enn både vedtatt, formell politikk og politikernes ideer. Dette trenger i seg selv ikke være kritikkverdig.

Antall ord: 311502

Referanseliste

Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm Akademisk

Arbeiderpartiet. (1978). *Du skal kvite kva det gjeld. Solidaritet. Arbeid. Miljø. Arbeidsprogram 1978-81*.

https://res.cloudinary.com/arbeiderpartiet/image/upload/v1/ievv_filestore/63a012808fc24066ab0ea2e44100afc6b3fc16176eb846fa913b5a4fe0d5861a

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*. (LOV-2020-06-19-91). Lovdata

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Cappelen Damm Akademisk

Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Cappelen Damm Akademisk

Brox, O. (1989). *Praktisk samfunnsvitenskap*. Universitetsforlaget.

Buch-Hansen, H & Nielsen, P. (2005). *Kritisk realisme*. Roskilde universitetsforlag

Byrådslederens kontor. (2017). *Tillitsbasert styring og ledelse i Oslo kommune*. Byrådssak 1055/17.

<https://www.oslo.kommune.no/dok/Byr/2017/BR2/2017023100-1711490.pdf>

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal

Dale, E. L. (1993). *Den profesjonelle skole*. Ad Notam Gyldendal

Douglas, E. H. (2009). *Science Policy, and the value-free Ideal*. University of Pittsburgh Press.

<https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/reader.action?docID=2038867>

Eriksen, E. O. (2001). *Demokratiets sorte hull*. Abstrakt forlag

Fivelsdal, E. (2000). Om Max Webers sosiologi. I Max Weber, *Makt og Byråkrati*. (s. VII-XIX).

Gyldendal akademisk

Forskr om miljørettet helsevern i skoler mv. (1995). *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager*

og skoler m.v (FOR-1995-12-01-928). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928>

- Goodlad, J. (1979). Coda: The Conceptual System for Curriculum Revisited. I *Curriculum Inquiry. The Study of Curriculum Practice* (s. 343-363). Library of Congress Cataloging in Publication Data
- Goodlad, J., Klein, F. M. & Tye, K. A. (1979). The domains of Curriculum and Their Study. I *Curriculum Inquiry. The Study of Curriculum Practice* (s. 43-76). Library of Congress Cataloging in Publication Data
- Granlund, L & Andersen, G. (2005). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter. Et hjelpehefte*. Universitetsforlaget
- Gundem, B. B. (1990). *Læreplanpraksis og læreplanteori*. Universitetsforlaget
- Hennum, B. A & Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm Akademisk
- Høyre. (1981). *Høyres Program Perioden 1981-85*.
<https://www.nsd.no/polsys/data/parti/partidokumentarkivet/?q=arbeidsprogram%201982-85&rows=50&fq=partikode:71&sortresult=aarstallstigende>
- Imsen, G. (1997). *Lærerenes verden*. Tano Aschehoug
- Johannessen, A, Tufte, P. A & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag
- Kolsrud, H, H. (2017). Barnehagelæreren som deltaker i politikktutvikling. I *Barnehagelæreren som politisk aktør*. Fagbokforlaget
- Korsvold, T. (1998). *For alle barn!*. Abstrakt forlag
- Korsvold, T. (2016). *Perspektiver på barndommens historie*. Fagbokforlaget
- Korsvold, T. (2020, 16/04). *Barnehagereformen*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 14.mai 2021 fra <https://snl.no/barnehagereformen>
- Kunnskapsdepartementet. (2019, 27. juni). *Hvem har ansvar for hva i barnehagesektoren*.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/ansvarsniva-i-barnehagesektoren-/id115294/>
- Narud, H. M & Valen, H. (2004). Partiprogram og velgerappell. I *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget

NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>

Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV. (2019). *Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2019-2023*.
https://res.cloudinary.com/arbeiderpartiet/image/upload/v1/ievv_filestore/309a9b5942f94d9cbac9342d12055c1a9a52c7f6dfb64d178c81eaf0cebafdb7

Oslo Arbeiderparti, Oslo MdG & Oslo SV. (2015). *Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2015-2019*.
<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/1376315-1465814683/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Byr%C3%A5det/Plattform%20for%20byr%C3%A5dssamarbeid%20mellom%20Arbeiderpartiet%2C%20Milj%C3%B8partiet%20De%20Gr%C3%B8nne%20og%20Sosialistisk%20Venstreparti%20i%20Oslo%202015-2019.pdf>

Oslo Kommune. (2017). *Oslostandard for tilvenning – en trygg barnehagestart for alle*.
https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13202768-1488981275/Tjenester%20og%20tilbud/Barnehage/Kvalitet%20i%20barnehagen/For%20ansatte%20i%20barnehagene/Kvalitetsstandarder%20og%20veiledere/Oslostandard%20for%20tilvenning_1.0.pdf

Oslo kommune. (2019). *Oslostandard for et inkluderende leke- og språkmiljø*.
<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13340512-1567765334/Tjenester%20og%20tilbud/Barnehage/Kvalitet%20i%20barnehagen/For%20ansatte%20i%20barnehagene/Kvalitetsstandarder%20og%20veiledere/Spr%C3%A5k/Oslostandard%20for%20et%20inkluderende%20leke-%20og%20spr%C3%A5kmilj%C3%B8.pdf>

Oslo kommune¹. (2021, 5. mai). *Personalet i barnehagen*.
<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/personalet-i-barnehagene/#gref>

Oslo kommune². (2021, 5. mai). *Slik styres Oslo*. <https://www.oslo.kommune.no/politikk/slik-styres-oslo/#gref>

Oslo kommune³. (2021, 28. mai). *Mat i barnehagen*.
<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/mat-i-barnehagen/#gref>

Oslo kommune⁴. (2021, 28. mai). *Trygg start i barnehagen*.

<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/trygg-start-i-barnehagen/>

Oslo kommune⁵. (2021, 28. mai). *Språkarbeid*. <https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/sprakarbeid/#gref>

Oslo kommune⁶. (2021). *Overgang fra barnehage til skole*.

<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/overgang-fra-barnehage-til-skole/>

Oslo kommune⁷. (2021, 28. mai). *Barn med spesielle behov 0-6 år*.

<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/barn-med-spesielle-behov-0-6-ar/>

Oslo kommune⁸. (2021, 28. mai). *Oslohjelpa*. <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/barn-ungdom-og-familie/oslohjelpa/>

Oslo kommune⁹. (2021, 28. mai). *Samarbeid mellom hjem og barnehage*.

<https://www.oslo.kommune.no/barnehage/kvalitet-i-barnehagen/samarbeid-mellom-hjem-og-barnehage/>

Repstad, P. (2019). *Mellom nærhet og distanse*. Universitetsforlaget.

Rothuizen, J. J. (2015). 50 år med kritisk videnskap og dialogisk pædagogik: et kommenteret gensyn med Skjervheim og Habermas. I Hennem, B E., Pettersvold, M., Østrem, S. (Red.). (2015). *Profesjon og kritikk*. Bergen: Fagbokforlaget

Stabell, C. (2017, 14/09). *Barnehagedekning før og nå*. I Statistisk sentralbyrå på ssb.no. Hentet 16. februar 2021. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/barnehagedekning-for-og-na>

Skjervheim, H. (1976) Eit grunnproblem i pedagogisk filosofi. I Dale, E. L. (Red.), *Pedagogisk filosofi* (s. 65-78). Oslo: Gyldendal

Tjora, A. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder*. Gyldendal akademisk

Thaagard, T. (2002). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget

Thuen, H. (2011). *Om barnet*. Abstrakt forlag

Veiden, P. (2020). *Max Weber: Aktuelle perspektiver*. Cappelen Damm.

Vike, H. (2004). *Velferd uten grenser*. Akribe

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Udir.

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Utdanningsdirektoratet. *Oslo kommune. Barnehager i Oslo kommune*. (2021).

<https://www.barnehagefakta.no/kommune/0301/oslo>

Weber, M. (2017). *Methodology of Social science*. Taylor & Francis Group <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/reader.action?docID=4905830>

Weber, M. (2000). *Samfunnsvitenskapens objektivitet*. Gyldendal akademisk.

Øia, T & Fauske, H. (2010). *Oppvekst i Norge: andre utgave*. Abstrakt forlag

Østrem, S. (2015). Profesjonsutøvelse i et spenningsfelt. I *Profesjon og kritikk*. Fagbokforlaget.

Partiprogram:

Oslo Arbeiderparti. (2019). *Oslo Arbeiderparti bystyreprogram 2019-2023. For hele Oslo*.

https://res.cloudinary.com/arbeiderpartiet/image/upload/v1/ievv_filestore/ccffec23f4e7454bbbbde8b0753c176121738298d8e14e01b40686130f85ba41

Oslo Fremskrittsparti. (2019). *En enklere hverdag. Valg 2019*.

Oslo Høyre. (2019). *Oslo Høyres bystyreprogram 2019-2023. Vi tror på Oslo*.

<https://www.oslohoyre.no/wp-content/uploads/2019/02/Oslo-H%C3%B8yres-bystyreprogram-2019-2023.pdf>

Oslo KrF. (2019). *En varmere by. Oslo KrF program for bystyreperioden 2019-2023*.

Oslo MdG. (2019). *Program for Oslo Mdg 2019-23*. <https://oslo.mdg.no/wp/files/2019/04/Oslo-Milj%C3%B8partiet-De-Gr%C3%B8nne-program-2019-2023.-FERDIG-.pdf>

Oslo Rødt. (2019). Arbeidsprogram for Rødt Oslo 2019-2023. <https://roedt.no/oslo/program>

Oslo Senterparti. (2019). *Oslo Senterparti lokalvalgsprogram 2019-2023*.

<https://www.senterpartiet.no/lokallag-og-fylkeslag/oslo/politikk/2019-2023BystyreprogramBokm%C3%A5/ /attachment/inline/c7c4aa5a-44b7-4093-894e-bbe41c155687:b27eb45f1779b82a8c9ed1f53a1db30e179117c5/Partiprogram.pdf>

Oslo SV. (2019). *Valgprogram Oslo SV 2019-2023*. https://forrige.sv.no/oslo/wp-content/uploads/sites/2/2019/08/oslosv_valgprogram_2019_web.pdf

Oslo Venstre. (2019). *Bystyreprogram 2019-2023*. <https://www.venstre.no/assets/Vedtatt-bystyreprogram-Oslo-Venstre-2019-2023.pdf>

Vedlegg

- Tabelliste
- Intervjuguide
- Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg nr 1: Tabelliste:

Tabell 1: Omfang av barnehagerelaterte temaer i partiprogrammene (s. 40-41).

Tabell 2: Overskrifter (s. 42).

Tabell 3: Bemanning og personaltetthet (s. 65-66)

Tabell 4: Kjøkkenassistent/kjøkkenressurs/kokk (s. 66-67)

Tabell 5: Vikarer (s. 67-68)

Tabell 6: Kompetanse hos de ansatte (s. 69).

Tabell 7: Hva vektlegges av økt kompetanse? (s. 69-70).

Tabell 8: Tilknytning, trygghet og omsorg (s. 71).

Tabell 9: Språk og kommunikasjon (s. 72).

Tabell 10: Tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid i barnehagen (s. 74).

Vedlegg nr 2: Intervjuguide

Ta lydprøve. Gi beskjed når jeg starter med lydopptaket.

Data/informasjon fra dette intervjuet vil jeg bruke som grunnlag for arbeidet med min masteroppgave. Det er frivillig å stille som informant og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten begrunnelse. Jeg vil foreta lydopptak, og lydopptakene vil senere transkriberes, og de vil slettes når prosjektet er slutt – altså når masteroppgaven er levert. Alle data anonymiseres i oppgaven.

Innledning: Si litt om meg, min bakgrunn og temaet for oppgaven.

Jeg velger å begynne intervjuene med å spørre litt om deg og din yrkesbakgrunn...

- Hva er stillingen din?
- Hvor lenge har du jobbet her?
- Hva er bakgrunnen din (utdannelse)? Hva slags stilling har du nå?
- Hva slags stilling har du eventuelt hatt tidligere?

Hva gjorde at du valgte en utdanning rettet mot å jobbe med barn og barnehagefeltet?

Hva og hvem mener du at barnehagen er til for?

Hjelpstikkord til meg:

- Barna?
- En hjelp for familien?
- En utdanningsinstitusjon?
- **Samfunnet**
- **Arbeidsgiver**

Hva tenker du er barnehagens viktigste oppgave?

- Omsorg?
- Gjøre barna trygge?
- Lek?
Barnas trivsel – god barndom?
- Læring?
- Språk?
- Barnepass?

Hva tenker du er det viktigste for de yngste barna (under tre år)?

Hva tenker du er det viktigste for de større barna (over tre år)?

Hva tenker du om integrering, mangfold og barn med spesielle behov?

Har du noen tanker om noe som burde vært annerledes i dagens barnehager?

Hva mener du politikere bør vektlegge i fremtidens barnehagepolitikk?

- Bemanning?
- Økonomi?
- Pedagogikk og pedagogisk innhold?

Hva legger føringer for styring i barnehagedriften? (rammeplan, lokale bestemmelser, økonomi og satsninger...)

I en ideell verden... Hvis økonomi, bemanningsnorm og den type ting bare fikset seg selv. Hva ville vært dine ønsker og drømmer for barnehagen?

Eventuelle oppfølgingsspørsmål:

- Du har jobbet i dette feltet en del år. Er det noen forskjell på politiske prioriteringer og fokus fra da du begynte til nå? Eller er det ganske likt?
- Du har ikke jobbet i feltet i så mange år, så jeg lurer på om det var noe som overrasket deg mest da du begynte i denne jobben/på dette feltet?

Hvis jeg skal be deg si en, eventuelt noen få ting, som du mener er det viktigste barnehagen kan gjøre for barna/sikre for barna... Hva ville du da tenkt på som aller viktigst?

Hvis du får fem minutter med Guri Melby eller Kjell Ingolf Ropstad til å komme med dine ønsker – hva vil du si til de er viktig?

Hvis du får fem minutter med en lokalpolitiker for denne bydelen – hva vil du si da?

Vedlegg nr 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Styring for kvalitet eller for kontroll”? Master i barnehagekunnskap.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt der barnehageansattes fokus og meninger for et godt barnehageliv vil analyseres i lys av lokale politiske partiprogrammer. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Intervjuene er en del av min masteroppgave. Prosjektet vil intervjuere styrelser/barnehagelærere om hva de vektlegger som viktig i barnehagen – både av faglig innhold og barnehagens rammebetingelser. Funnene vil anonymiseres og brukes til en dokumentanalyse av hva lokale politiske partiprogrammer vektlegger som viktig for barnehagefeltet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Oslomet – institutt for barnehagelærerutdanning.

Student: Mari Morken

Veileder: Anne Greve.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Spørsmål om deltakelse sendes til barnehager i Oslo kommune. Du får denne henvendelsen på bakgrunn av at du er styrer/daglig leder/fagansvarlig i en barnehage i Oslo kommune.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil bli brukt er intervju. Det vil bli tatt lydopptak. Intervjuet vil senere transkriberes og anonymiseres. Lydfilene blir slettet ved prosjektets slutt.

Jeg vil blant annet be deg om å gi noen opplysninger om deg i intervjuet. Det vil være opplysninger om utdanningsbakgrunn og tidligere arbeidserfaring fra barnehagefeltet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun meg (student) og min veileder som har tilgang til materialet før prosjektet er slutt.

Du vil anonymiseres i masteroppgaven. Masteroppgaven vil ikke gi opplysninger om deg som gjør at du kan identifiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er mai 2021. Lydopptakene fra intervjuet vil bli slettet etter intervjuet er transkribert og prosjektet er ferdigstilt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:
innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
å få rettet personopplysninger om deg,
å få slettet personopplysninger om deg, og
å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *OsloMet* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

OsloMet – institutt for barnehagelærerutdanning ved Anne Greve: anne.greve@oslomet.no eller [95990942](tel:95990942)

Vårt personvernombud: [Nina Hestnes <ninahe@oslomet.no>](mailto:Nina.Hestnes@oslomet.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Anne Greve
Forsker/veileder

Mari Morken
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)
